

FAGINSTRUKS MILJØ

2017

MILJØ, FODERHYGIEJNE, MÆRKNING OG REGISTERING

1. februar 2017

Captia-link : 16-571-000002
ISBN 978-87-7120-803-0

©2017
Foto SkyFis

INDHOLDSFORTEGNELSE

FAGINSTRUKS MILJØ	1
INDLEDNING	6
1.1 – STOFFER, DER KAN FORURENE GRUNDVAND	7
1.7 – INDRETNING AF STALDE OG LIGNENDE	13
1.8 –OPBEVARINGSKAPACITET FOR HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGESAFT OG RESTVAND	24
1.9 – OPBEVARING AF FAST HUSDYRGØDNING.....	31
1.10 – OPBEVARING AF KOMPOST I MARKEN.....	43
1.11 – OPBEVARING AF ENSILAGE	51
1.12 – OPBEVARING AF FLYDENDE GØDNING, SAMT ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE OG RESTVAND	58
1.13 – UDBRINGNINGSPERIODER.....	65
1.14 – UDBRINGNINGSMETODER FOR HUSDYRGØDNING	72
1.15 – UDBRINGNINGS- OG AREALRESTRIKTIONER FOR HUSDYRGØDNING, ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, RESTVAND OG MINERALSK GØDNING (HANDELSGØDNING).....	79
1.16 – 2 METER BRÆMMER LANGS VANDLØB OG SØER.....	87
1.17 – UDARBEJDET GØDNINGSREGNSKAB.....	95
1.18 – ADMINISTRATIV KRAV: AFSÆTNING AF HUSDYRGØDNING.....	101
1.19 – ADMINISTRATIVT KRAV: LIGEVÆGTEN MELLEM VIRKSOMHEDENS KVÆLSTOFFORBRUG OG BEHOV	104
1.21 – ETABLERING AF PLANTEDÆKKE.....	106

1.22 - ADMINISTRATIVT KRAV: GRÆNSER FOR TILDELING AF HUSDYRGØDNING (HARMONIREGLERNE).....	110
1.23 - BESKYTTELSE AF NATURTYPER BELIGGENDE I ET NATURA 2000-OMRÅDE	114
1.24 - BESKYTTELSE AF KLITFREDEDE AREALER BELIGGENDE I ET NATURA 2000-OMRÅDE	122
1.25 - BESKYTTELSE AF STRANDBREDDER OG ANDRE AREALER, DER LIGGER MELLEM STRANDBREDDEN OG STRANDBESKYTTELSESLINJEN, OG SOM ER BELIGGENDE I ET NATURA 2000-OMRÅDE	131
1.26 - BESKYTTELSE AF AREALER I YDRE KOGE I TØNDERMARSKEN BELIGGENDE I ET NATURA 2000-OMRÅDE	139
1.29 - OM FREDSKOVSPLOGTIGE AREALER BELIGGENDE INDEN FOR ET NATURA 2000-OMRÅDE	149
1.31 - GYLLEBEHOLDER Udstyret med alarm - Udgået	159
1.32 - ETABLERING AF GYLLEBARRIERE OMKRING GYLLEBEHOLDER - Udgået	159
1.33 - ETABLERING OG BEVARELSE AF PLANTEDÆKKE PÅ BRAKLAGEDE LANDBRUGSAREALER	160
1.34 - MARKAFBRÆNDING AF HALM ELLER ANDRE LIGNENDE DELE AF LANDBRUGSAFGRØDER.....	166
1.35 - FORVALTNING AF VAND.....	170
1.36 - GLM-LANDSKABSELEMENTER, SMÅ SØER ELLER VANDHULLER OG FORTIDSMINDER MÅ IKKE REDUCERES, ØDELÆGGES ELLER FJERNES	177
1.37 - JORDEROSION.....	182
1.38 - FORBUD MOD BESKÆRING AF BUSKADS OG TRÆER I FUGLENES YNGLETID	186
2.1 - ØREMÆRKNING AF KREATURER	191
2.2 - INDBERETNING AF KVÆG OG FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER	199
2.3 - REGISTRERING AF BESÆTNINGER I CHR.....	207

2.4 – ØREMÆRKNING AF FÅR OG GEDER.....	210
2.5 – INDBERETNING AF FLYTNINGER AF FÅR OG GEDER SAMT FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER	218
2.5B - MÆRKNING AF SVIN OG FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER.....	225
2.15 – FODER OG VEGETABILSK FØDEVARER MÅ IKKE VÆRE FARLIGT, HÅNDTERING AF FODERLÆGEMIDLER, FARLIGE STOFFER OG AFFALD	229
2.16 – ANVENDELSE AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER I REN FORM ELLER FORBLANDINGER.....	234
2.17 – FORBUD VEDRØRENDE ANIMALSK PROTEIN	239
2.18 – ANVENDELSE AF PLANTEBESKYTTELSESMIDLER.....	243
2.19 – SPRØJTEJOURNAL	258
2.21 – TILBAGETRÆKNING AF SUNDHEDSSKADELIGE FØDEVARER.....	263
2.23 – SPORBARHED AF DYR OG FØDEVARER.....	267
2.30 – ANVENDELSE AF BIOCID OG JOURNAL OVER BIOCID	271
2.31 – SPORBARHED AF FODER SAMT FORSYNING KUN FRA REGISTRERET VIRKSOMHED	274
2.32 – JURNALER OVER ANALYSERESULTATER OG REAKTION TIL MYNDIGHEDER ..	278
2.34 - JOURNAL OVER ANVENDELSE AF GENETISK MODIFICERET FRØ (GMO-FRØ).....	281

Indledning

Denne instruks er skrevet til de kontrollører fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse. Der kan ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne.

FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen er at kontrollere, at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriktsprogrammet, opfylder de betingelser inden for sundheds- og dyrevelfærdsområdet, der kræves for at kunne modtage den fulde støtte.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både miljø, mærkning & registrering og foderhygiejne & fødevarer, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser, der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetræk samt eventuelt også politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan politianmeldes.

1.1 – Stoffer, der kan forurene grundvand

1. DELKRAV

1.	Stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må ikke uden tilladelse, direkte eller indirekte, udledes til grundvandet.
2.	Beholdere med stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må heller ikke uden tilladelse være nedgravet i jorden

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

1.3 DEFINITIONER

Direkte udledning	Tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II uden gennemsivning af jordoverfladen eller undergrunden. Det kan f.eks. være udledning via brønd eller en grundvandsboring
Indirekte udledning	Tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II efter gennemsivning af jordoverfladen eller undergrunden
Stoffets farlighed	Ved farlighed forstå stoffets toksicitet, persistens (stoffets modstand mod nedbrydning ved naturlige processer) og evne til bioakkumulation (ophobning af miljøgifte i levende organismer)

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, på hele bedriften, hvis det er en del af landbrugsdriften. Kravet gælder kun for forhold der kan relateres til landbrugsaktiviteter.

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med forberedelse kan du undersøge, om der er elementer på ejendommen der kan have interesse at undersøge nærmere i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg. Det kunne f.eks. være tønder eller lignende opbevaringsdunke der kan ses på billeder.

Ved kontrolbesøget gennemgår du bedriften for muligheder for forurening af grundvandet. Hvis der skulle være en sådan mulighed, undersøg om der er vand, boring eller lignende i nærheden der kunne forårsage spredning eller hurtigere adgang til grundvandet (direkte forurening). Under alle omstændigheder overvej

konsekvensen af forureningen under forudsætning af forskellige forhold som, geologiske forhold, jordbundstype, grundvandets placering, nedbørsmængde med mere.

Tal desuden med landbruger, spørg ind til forholdene.

Det er vigtigt at en overtrædelse bliver grundig beskrevet og dokumenteret. Husk at orientere kommunen, hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.1

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og evt. størrelse af det berørte område.
- Angivelse af den mark eller nærmeste mark, hvor overtrædelsen er konstateret (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af det område der er berørt af overtrædelsen
- En grundig beskrivelse af omstændighederne i forhold til en eller flere af de parametre, der er beskrevet i det foregående afsnit, herunder evt. resultater af en evt. udtagning af jordprøver foretaget af kommunen.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

LISTE I OVER FAMILIER OG GRUPPER AF STOFFER

Liste I omfatter de enkeltstoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer.

1	Organiske halogenforbindelser og stoffer, der kan danne sådanne forbindelser i vandmiljø. Den simpleste organiske klorforbindelse CH_3Cl produceres af en mængde levende organismer som svampe og alger
2	Organiske fosforforbindelser. Kan indgå i insektbekæmpelse og pesticider
3	Organiske tinforbindelser. <i>Kan forekomme i maling</i>
4	Stoffer, der virker kræftfremkaldende, eller som har mutagene og teratogene egenskaber, i eller gennem vandmiljø. <i>Kan være Sprøjtemidler</i>
5	Kviksølv og kviksølvforbindelser.
6	Cadmium og cadmiumforbindelser. Handelsgødning med et totalt fosforindhold på 0,1 % eller derover må max indeholde 110 mg cadmium pr. kg fosfor

7	Mineralolier og carbonhydrider. Kulbrinter, organiske forbindelser, som udelukkende indeholder carbon (kulstof) og hydrogen (brint). Der vil hovedsagligt være tale om dieselolie.
8	Cyanider. Kan dannes i forskellige affaldsprocesser. Jorden vil typisk have et blåligt skær

LISTE II OVER FAMILIER OG GRUPPER AF STOFFER

Liste II omfatter enkeltstoffer og kategorier af stoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer, og som vil kunne have skadelig virkning på grundvandet.

1	Følgende metalloider og metaller samt deres forbindelser: Zink, kobber, nikkel, krom, bly, selen, arsen, antimon, molybdæn, titan, tin, barium, beryllium, bor, uran, vanadium, kobolt, tallium, tellur, sølv
2	Biocider ¹ og deres derivater, som ikke er opført på liste I. Biocider bruges bl.a. til insektbekæmpelse. Et derivat er en forbindelse, der kan afledes af en anden (kan være rottegift og musegift)
3	Stoffer, som har en skadelig virkning på grundvandets smag og/eller lugt, samt forbindelser, som kan bevirke dannelse af sådanne stoffer i grundvandet og derved gøre dette uegnet til drikkevand.
4	Toksiske eller persistente organiske siliciumforbindelser og stoffer, som kan bevirke dannelse af sådanne forbindelser i grundvandet, med undtagelse af sådanne, som er biologisk uskadelige, eller som i vand hurtigt omdannes til uskadelige stoffer. <i>Kan forekomme i ulovlige pesticider.</i>
5	Uorganiske fosforforbindelser samt elementært fosfor. <i>Kan eks. være handelsgødning</i>
6	Fluorider. Bruges til vandafvisende overfladebehandling
7	Ammoniak og nitritter. <i>Gødning</i>

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Hvis en handling eller en undladelse har medført:

- Risiko for forurening af grundvandet eller
- Der er sket en konkret forurening af grundvandet,

Hvis enten punkt a) eller punkt b) er sket, skal dette indberettes under krav 1.1. For at indberette en overtrædelse under krav 1.1 skal der som udgangspunkt være konstateret en konkret forurening med stoffer som fremgår af liste I eller II og som er i fysisk kontakt med grundvandet.

Hvis der ikke foreligger en konkret forurening, skal risikoen for forurening være reel

¹ Biocider er en betegnelse for kemiske stoffer, der er beregnet til at bekæmpe skadedyr, bakterier og svampe m.m.

En reel forurening kan f. eks være en konstateret lemfældig omgang med stoffer, som vurderes ved et uheld at kunne komme i fysisk kontakt med jorden og derved lede til konkret forurening af grundvandet. Fx ved at stoffet opbevares uforsvarligt i beholder på eller i jorden, hvor der er en risiko for at beholderen kan vælte eller lække og føre til direkte eller indirekte forurening af grundvandet. Det er således ikke i relation til krydsoverensstemmelse tilstrækkeligt, at stoffet i sig selv udgør en risiko for forurening af grundvandet.

Selvstændig overtrædelse af krav 1.1 kan eksempelvis være uautoriseret bortskaffelse af kemikalier, olie eller lignende, ved eksempelvis udledning på jorden eller nedgravning (indirekte udledning), som ved nedsivning i jorden kan medføre forurening af grundvandet.

2.3 EKSEMPLER

Billedet er hentet fra google

Krav 1.1 – stoffer der kan forurene grundvandet:

Brug liste I og liste II

Tjek

- Revner
- Afløb
- Dræn
- Beliggenhed og jordens beskaffenhed omkring forureningen.

Billedet er hentet fra google

Krav 1.1:

Brug liste I og liste II

Tjek:

- Beliggenhed
- Tilladelser
- Bruges tanken? Hvad bruges den til?
- Er der en forurening?

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 og 2	Spørg landbruger om han ved, om han opbevarer forurenende stoffer på ejendommen.
1 og 2	Spørg om placeringen af tanke/dunke eller lignende, såvel om de står ovenpå jorden eller er nedgravede.
2	Hvis landbruger har nedgravede tanke/dunke, bed om at se en tilladelse.
1	Spørg om underlaget under opbevaringsemnet. Er der opsamlingsstank eller lignende.
1	Spørg ind til hvad tanken/dunken anvendes til og hvordan det anvendes.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.1 delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det. Eller Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af	Har ikke tilladelse, men kan få det. Eller Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af grundvandet	Har ikke tilladelse, men iværksætter straks afhjælpning af ulovlige forhold Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet eller	Har ikke tilladelse og kan ikke få det Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet
OMFANG	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som meget lille, under hensyntagen til udbredelse og stoffets	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som mindre, under hensyntagen til udbredelse (typisk	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som væsentlig, under hensyntagen til udbredelse (typisk i	Forureningen vurderes som meget stor, under hensyntagen til udbredelse (typisk i fjernområdet) og
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Når man skal vurdere om der er risiko for, at stoffet når ned til grundvandet, skal man overveje flere forskellige parametre:

- Varigheden af overtrædelsen - jo længere varighed jo større sandsynlighed for nedsivning til grundvandet og jo sværere vil det være at oprense forureningen.
- Mængden af udledt stof.
- Jordens beskaffenhed - er der fx tale om sand- eller lerjord. Kompakte, tykke lerlag beskytter til en vis grad grundvandet, mens eventuelt nedsivende forurening hurtigere kan sive gennem tynde lerlag og porøst sand og grus.
- Mikrobielle processer i jorden - vil stoffet være nedbrudt inden det når grundvandet?
- Afstand til dræn, søer og vandløb.
- Findes der grundvandsmagasiner eller boreriger under den konkrete lokalitet – Oplysningerne kan findes på: <http://arealinformation.miljoportal.dk/distribution/>

- Vejrforhold i perioden op til konstatering af overtrædelsen.
- Om der er plantedække på arealet, som evt. vil kunne optage nogle af stofferne.

BEDØMMELSE af krav 1.1, delkrav 1

Alvor	Overtrædelsen vurderes i forhold til, om der kan gives tilladelse og om der ansøgt om en sådan. Dette vægtes i forhold til, hvor alvorlig den konkrete overtrædelse er i forhold til forureningen eller risikoen herfor.
Omfang	Omfanget af overtrædelsen fastslås under hensyntagen til forureningens størrelse og stoffets farlighed. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af, hvor stor forureningen må anses at blive ud fra stedets geografiske, geologiske og hydrogeologiske forhold. I denne vurdering kan følgende faktorer bl.a. inddrages; jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Varigheden af en manglende overensstemmelse vurderes fra kontroltidspunktet og til hvornår det ulovlige forhold vurderes at kunne ophøre. Den tid, der medgår til at lovgiggøre det ulovlige forhold (for eksempel indhentelse af fornødne tilladelser eller efterkommelse af påbud), eller hvor lang tid der går før forureningen kan afhjælpes indgår ved en vurdering af varigheden af overtrædelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

En evt. overtrædelse vil også være en overtrædelse af Miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 -2, hvor kommunen er myndighed. Kontakt derfor kommunen hvis du konstaterer en overtrædelse i forhold til overtrædelse af Miljøbeskyttelsesloven og for nærmere vurdering af alvor, omfang og varighed. Det vil være op til kommunen som myndighed, at vurdere om der er behov for at udtage jordprøver.

Hvis der skal udtages jordprøver er det kommunens opgave. Evt. resultater af en prøveudtagning bør indgå i sagen som dokumentation og grundlag for bedømmelse af overtrædelsen.

1.7 – Indretning af stalde og lignende

1. DELKRAV

1.	Stalde og lignende indretninger til dyr skal være indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke finder sted.
2.	Stalde og lignende indretninger til dyr skal have gulve, udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
3.	Gulve skal kunne modstå påvirkningerne fra dyrene og de i stalden anvendte redskaber.
4.	Afløb fra stald, gødningsrender og samle- og pumpebrønd ² skal føres gennem tætte, lukkede ledninger. Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket. Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.
5.	Afløb fra stalde skal føres til beholder for flydende husdyrgødning.
6.	Restvand ³ føres til en beholder for flydende husdyrgødning eller til en separat beholder.
7.	Stalde og lignende indretninger til dyr, gulve, afløb fra stalde samt samle- og pumpebrønde skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttes mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
8	Pelsdyrhaller skal være indrettet og konstrueret således, 1) at det undgås, at gødning og regnvand sammenblandes, 2) at der ikke står vand i en eller flere pelsdyrhaller eller mellem pelsdyrhallerne, 3) at området under burene holdes tørt, og 4) at spild fra vandingssystemet ikke giver anledning til afstrømning eller nedsivning af gødningsstoffer
9	I pelsdyrhaller til andre kødædende pelsdyr end ræve, og hvor pelsdyrhallen er uden fast gulv og afløb, skal der til brug for opsamling af gødning være installeret gødningsrender af mindst 28 cm bredde ⁴ , og der skal være et halmlag under burene. Opsamlingsbeholdere i direkte tilknytning til gødningsrenderne skal være udført af bestandige materialer, være uigennemtrængelige for fugt og have en fast overdækning.

² Overtrædelse der vedrører samle- og pumpebrønde, som har forbindelse til flere anlæg, for eksempel stald (krav 1.7) og mødding (krav 1.9), skal kun indberettes under det mest relevante krav.

³ Restvand: Mælkerumsvand samt vand fra vask af produkter fra husdyrhold, foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. Restvand omfatter desuden fraktioner fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold under 0,3 kg N/ton. Væske fra ensilagepladser med ikke-saftgivende ensilage og væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilagepladser senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage, og vand fra vask af fjerkræstalder skal betragtes som restvand, hvis kvælstofindholdet er under 0,3 kg N/ton. Der skal etableres et hensigtsmæssigt afløbssystem til opsamling af flydende husdyrgødning og restvand. Anlæg, der udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand, skal have tilstrækkelig opbevaringskapacitet til, at udbringning kan ske miljømæssigt forsvarligt. **Hvis restvandet ikke afledes som beskrevet, kan der også være tale om en overtrædelse af krav 1.1**

⁴ Delkrav 9 stiller krav til gødningsrendernes bredde dog kan der i eksisterende pelsdyrhaller til andre kødædende pelsdyr end ræve, der senest den 31. december 2016 er lovligt indrettet med gødningsrender med en rendebredde på mindre end 28 cm, opretholdes denne indretning, indtil udskiftning af gødningsrenderne som følge af almindeligt slid eller indtil etablering, udvidelse eller ændring af pelsdyrhaller på anlægget.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. De kommunale tilsyn gennemføres med følgende interval.

- Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år.
- Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgoerelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgoerelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

DE	DE = Dyreenhed. Det er en beregningsenhed, der for hver husdyrart beskriver antal dyr pr. dyreenhed ud fra gødningsproduktionen af lager. Opgørelsen af landbrugsbedriftens samlede bestand af husdyr i dyreenheder sker på grundlag af bedriftens bestand af husdyr fordelt på husdyrarter og produktionsformer, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens bilag 1. Dyreenheder anvendes primært ved fastlæggelsen af "harmoniarealet" størrelse – dvs. det nødvendige areal, som skal være til rådighed for udbringning af husdyrgødning fra et dyrehold. Desuden anvendes dyreenheder i fastsættelsen af grænser for godkendelsespligt i husdyrgodkendelsesloven.
Ikke erhvervsmæssigt dyrehold	Ved ikke erhvervsmæssigt dyrehold forstås et dyrehold der ikke overskrider størrelsesgrænserne på 1) 2 køer med tilhørende kalve, 4 stykker andet kvæg, 4 heste med tilhørende føl, 2 søer med opfodning af maksimum 5 slagtesvin, 10 får med lam eller 10 geder med kid 2) 30 stk. høns 3) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger Kilde: Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter
Staldafsnit	Et staldafsnit defineres som en del af et staldsystem på en ejendom, der er tydeligt, fysisk adskilt fra andre dele af staldsystemet på ejendommen. Adskillelsen kan bestå i placering i forskellige rum i samme bygning

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i de tilfælde, hvor KO-kontrollen omfatter ejendomme eller bedrifter, som et led i landbrugsdriften, hvor:

- der findes såkaldt "erhvervsmæssigt dyrehold", som defineret i husdyrgødningsbekendtgørelsen
- der findes afløb fra stalde og lignende indretninger til dyr
- der dannes restvand

Miljøstyrelsen kan godkende, at der i landbrugets byggeblade fastsættes nærmere angivne driftsforskrifter, der fraviger husdyrgødningsbekendtgørelsens krav for anlæg, herunder staldsystemer. Vær derfor opmærksom på, om driften foretages efter forskrifterne i et af disse byggeblade. Virksomhedsejer bør oplyse omkring ovenævnte byggeblade.

Se byggebladene på Miljøstyrelsens hjemmeside:

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/husdyr-byggeblade/oversigt-over-byggeblade/>

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med det fysiske kontrolbesøg, undersøges stalde og lignende bygninger for, om de lever op til delkravene. Hvis der konstateres mulige overtrædelser eller konkrete overtrædelser skal der tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget af en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelser har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes om overtrædelserne også skal indberettes under krav 1.1.

Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Reglerne gælder ikke for:

- Læskure til dyr i folde eller lignende.
- Dispensation 1
- Dispensation 2

Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne:

- Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for ammekøer og ungdyr m.v.,
- Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for får og geder til mælke- og kødproduktion,
- Indretning og drift af udendørs sohold samt
- Økologiske slagtekyllinger.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Som udgangspunkt er staldbyggeri og lignende godkendt af kommunens byggesagsafdeling. Normalt er staldbyggerier og faste installationer derfor indrettet i overensstemmelse med delkrav 1-9.

Kontrollen bør derfor særligt rettes mod forhold, hvor der er slid, skader eller nedbrud i gulve og lignende, som kan føre til utilsigtet forurening. Eller tilfælde, hvor der konstateres overløb f.eks. som følge af stoppede afløb eller hvor restvand eller afløb ikke føres til beholder.

Hvis der er forhold du er i tvivl om f.eks. om et byggeri eller en installation er godkendt, kan du kontakte kommunen.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.7:

- Ingen fast bund
- Ingen opsamling af saftafløb, rist eller lign.
- Ingen afløb til beholder

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet

Krav 1.7:

- Fast bund, men med store revner
- Manglende afløb
- Manglende tagrender
- Ingen opsamling til beholder

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet

Krav 1.7 og krav 1.1:

- Overløb
- Risiko for forurening af grundvandet
- Intet hensigtsmæssigt afløbssystem
- Manglende tætte ledninger/rør
- Manglende vedligeholdelse af pumpebrønd
- Tjek liste I og liste II

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er stalde og lignende indretninger ud-/opført og indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke kan ske?
1	Har gulvene et hensigtsmæssigt afløbssystem?
1	Kalvehytter skal stå på fast støbt bund med korrekte afløbsforhold. Alternativt skal de være placeret på arealer, hvor næringsstofferne kan udnyttes i en efterfølgende afgrøde.
2	Er gulvene i stalde og lignende indretninger udført af bestandige materialer , som er uigennemtrængelige for fugt ?
2	Er materialevalget hensigtsmæssigt ift. funktionen?
3	Kan gulvene i stalde og lignende indretninger modstå påvirkninger fra dyr og redskaber?
3	Er gulvene uden revner, sprækker eller huller?
4	Føres afløb gennem tætte, lukkede ledninger?
4	Kan afløb modstå evt. pumpetryk ?
4	Er afløb udført af aut. kloakmester og i overensstemmelse med bygningsreglementet ?
5	Føres afløb fra stald(e) til beholder for flydende husdyrgødning?
6	Føres restvand til separat beholder eller til beholder for flydende husdyrgødning?
6	Findes på bedriften et malkerum eller andet lokale, hvor vask af f.eks. foderrekvisitter, produkter fra husdyrhold eller lignende finder sted?
7	Er stalde og lignende indretninger, afløb fra stalde, samle- og pumpebrønde ren-og vedligeholdte – herunder beskyttet mod tæring?
8	I pelsdyrhaller: Hvordan opsamles gødning og regnvand? Vandpytter og rent vand er ikke nødvendigvis en overtrædelse.
9	I pelsdyrhaller : Opsamling af gødning er det installeret med gødningsrender af mindst 28 cm bredde og med et halmlag under burene? Husk undtagelsen, se note 4

. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.7, delkrav 1-3 og 7 Vedr. gulve, afløb m.v.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR	Revner i gulv af en samlet længde på maks. 0,5 m med maks. 0,5 cm revnebredde	Mindre end 20 % af staldafsnittets samlede gulvareal	20-75 % af staldafsnittets samlede gulvareal	Mere end 75 % af staldafsnittets samlede gulvareal

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.7, delkrav 4-7 vedr. afløb og restvand

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Manglende renholdelse og vedligeholdelse af afløb i stalde og/eller samle- og pumpebrønd fra stalde til beholder for flydende husdyrgødning/restvand	Afløb fører ikke gennem tætte lukkede ledninger og/eller Opsamling	Afløb fra stalde fører ikke til beholder for flydende husdyrgødning/restvand. Afløb kan ikke modstå pumpetryk
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.7, delkrav 8 – 9 Pelsdyrhaller skal være indrettet m.v.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Manglende overholdelse: Bliver gødning og regnvand sammenblandet Står der vand i en eller flere pelsdyrhaller eller mellem pelsdyrhallerne, er burene ikke holdt tørt og er der således mulighed for spild fra vandingssystemet der giver anledning til afstrømning eller nedsivning af gødningsstoffer.	Afløb fører ikke gennem tætte lukkede ledninger og/eller Opsamling Manglende halmlag under burene Gødningsrender mindre end 28 cm bredde – husk undtagelsen	Afløb fører ikke til separate beholdere
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer/grundvand
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.7, delkrav 1-3 og 7 Vedr. gulve, afløb m.v.

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om stalde og lignende indretninger til husdyr er indrettet korrekt (delkrav 1), hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der ikke er udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt (delkrav 2) eller hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der er ødelagt (delkrav 3), samt om gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, er tilstrækkeligt renholdt og vedligeholdet (delkrav 7). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der rent faktisk er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen finder sted.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af gulv).

BEDØMMELSE af krav 1.7, delkrav 4-9 vedr. afløb og restvand.

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om stalde og lignende indretninger til dyr, beholderen for restvand og afløb fra stalde, samle- og pumpebrønde er renholdt og vedligeholdet tilstrækkeligt (delkrav 7), om afløb føres gennem tætte ledninger, der kan modstå pumpetrykket (delkrav 4) og om afløb fra stalde føres til beholder for flydende husdyrgødning/restvand (delkrav 5 og 6) Afløb fører ikke til separate beholder, halmlag under burene, gødningsrender u. 28 cm bredde. (delkrav 8 og 9) Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller

overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.8 –Opbevaringskapacitet for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand

---

1. DELKRAV

1.	For husdyrbrug eller andre landbrugsbedrifter, der oplagrer husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse, skal opbevaringsanlæg for husdyrgødning have en kapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringningen kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand. Opbevaringsanlæg til husdyrgødning skal dog mindst have en kapacitet svarende til 6 måneders tilførsel. Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet vil normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel, dog normalt mindst 7 måneders tilførsel for kvægbrug, hvor mindst 2/3 af dyreenhederne udgøres af kvæg, og hvor dyrene går ude i sommerhalvåret. Kravet om opbevaringskapacitet kan opfyldes ved, at der foreligger skriftlige aftaler om levering af husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse til opbevaring på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg.
2.	Tilførslen opgøres som den mængde husdyrgødning, der produceres i det givne tidsrum, beregnet ud fra, at dyrene er på stald, samt hvad der i øvrigt tilledes anlægget, herunder vaskevand og ensilagesaft. Ved opgørelsen kan gødning opbevaret som kompost eller fast gødning i markstak dog fraregnes. Såfremt der foreligger specielle forhold, eksempelvis hvor kødkvæg går ude en stor del af året, skal opbevaringskapaciteten minimum svare til den periode, hvor dyrene er på stald.
3.	Anlæg, der udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand, skal have tilstrækkelig opbevaringskapacitet til, at udbringning kan ske miljømæssigt forsvarligt.

FORMÅL:

I praksis skal der være en tilstrækkelig opbevaringskapacitet for at opnå beskyttelse af grundvandet.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljøgodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

DE	DE = Dyreenhed. Det er en beregningsenhed, der for hver husdyrart beskriver antal dyr pr. dyreenhed ud fra gødningsproduktionen af lager. Opgørelsen af landbrugsbedriftens samlede bestand af husdyr i dyreenheder sker på grundlag af bedriftens bestand af husdyr fordelt på husdyrarter og produktionsformer, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens bilag 1. Dyreenheder anvendes primært ved fastlæggelsen af "harmoniarealet" størrelse – dvs. det nødvendige areal, som skal være til rådighed for udbringning af husdyrgødning fra et dyrehold. Desuden anvendes dyreenheder i fastsættelsen af grænser for godkendelsespligt i husdyrgodkendelsesloven.
Ikke erhvervsmæssigt dyrehold	Ved ikke erhvervsmæssigt dyrehold forstås et dyrehold der ikke overskrider størrelsesgrænserne på 1) 2 køer med tilhørende kalve, 4 stykker andet kvæg, 4 heste med tilhørende føl, 2 søer med opfødning af maksimum 5 slagtesvin, 10 får med lam eller 10 geder med kid 2) 30 stk. høns 3) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger Kilde: Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter
Staldafsnit	Et staldafsnit defineres som en del af et staldsystem på en ejendom, der er tydeligt, fysisk adskilt fra andre dele af staldsystemet på ejendommen. Adskillelsen kan bestå i placering i forskellige rum i samme bygning

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere såfremt bedriften oplagrer husdyrgødning eller overfører husdyrgødning til oplagring på en anden bedrift, f.eks. ved leje af gylletanke eller aftale om afsætning af husdyrgødning.

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med forberedelse kan du undersøge, om der er elementer på ejendommen der kan have interesse at undersøge nærmere i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg. Anvend f.eks. temalaget der viser placering af gylletanke. Vær dog opmærksom på, at temalaget ikke er fuldstændigt. Temalaget er baseret på indberetninger fra kommunerne.

Ved kontrolbesøget gennemgår du bedriften for muligheder for manglende kapacitet, med det formål at sikre, at der ikke sker en forurening af grundvandet. Hvis der skulle være en sådan mulighed, undersøg om der er vand, boring eller lignende i nærheden der kunne forårsage spredning eller hurtigere adgang til grundvandet (direkte forurening).

Tal desuden med landbruger - spørg ind til forholdene.

Husk at orientere kommunen, hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.1 på baggrund af en overtrædelse af krav 1.8

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg, undersøges stalde og lignende bygninger for, om de lever op til delkravene. Hvis der konstateres mulige overtrædelser eller konkrete overtrædelser skal der tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Det er vigtigt, at en overtrædelse bliver grundig beskrevet og dokumenteret.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

2.1 BEMÆRKNINGER

Husdyrbrug eller andre landbrugsbedrifter, der oplagrer husdyrgødning, skal have en opbevaringskapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse og udbringning af husdyrgødning.

Siden 1. januar 1995 har alle husdyrbrug haft pligt til at indsende dokumentation for ejendommens opbevaringskapacitet til kommunen. Normalt sker det ved udarbejdelse af en kapacitetserklæring, men det kan også ske ved anden dokumentation f.eks. ved beregning af gødningsproduktionen på ejendommen. I de fleste tilfælde er kravene til opbevaringskapacitet derfor sagsbehandlet og godkendt af kommunen.

I praksis bruges beregningsmetode fra SEGES og konsulenterklæring som dokumentation for tilstrækkeligt opbevaringskapacitet.

Opmærksomheden i kontrollen skal derfor særligt rettes mod tilfælde, hvor der er overløb eller synlige tegn på manglende opbevaringskapacitet f.eks. en fyldt møddingsplads eller beholder i perioden med forbud mod udbringning af husdyrgødning jf. krav 1.13 eller i perioder, hvor der ikke kan udbringes husdyrgødning på grund af vejrlig eller afgrøder

Hvis du er i tvivl om der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen kan du bede om at se en **kapacitetserklæring**, bedriftens lagerregnskab for husdyrgødning eller lign. Hvis det ikke kan fremvises ved kontrollen eller eftersendes kan du evt. kontakte kommunen.

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Hvis **aftale om levering af husdyrgødning** til opbevaring på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg ikke foreligger på skrift, er kravet til opbevaringskapacitet ikke opfyldt. Leveringsaftalen kan indsendes som led i høringsprocessen, såfremt at den var gældende på kontroltidspunktet og ikke kunne forevises som nævnt ovenstående.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Kontrollen bør særligt rettes mod forhold, hvor bedriftens opbevaringskapacitet ikke er tilstrækkelig, f.eks. i forhold til mængden af husdyr på bedriften eller der er overløb på tanke m.m. Hvis der foreligger leveringsaftale, kapacitetserklæring, lagerregnskab eller lignende, skal du dokumentere dokumenterne i form af billeder. Disse ligges på sagen i Captia, foruden at blive sendt til landbruger i forbindelse med en evt. høring.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er opbevaringskapaciteten tilstrækkelig iht. at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne herfor?
1	Kan skriftlig(e) leveringsaftale(r) forevises?
	Går dyrene ude i sommerhalvåret ? Ja, kapacitet = 7 mdr. / Nej, kapacitet = 9 mdr. omregningsfaktor; 1,5 m ³ staldgødning pr. m ² møddingsbund (randbelægningen(2 m) indgår ikke i dette areal).
	Er der et usædvanligt spild af vand via afløb til beholder, som kan have betydning for gødningsbeholderens kapacitet?
	Kan der fremvises godkendelser af opbevaringsbeholderen (gylletank eller gødningsplads)
	Er der særlige tilladelser – flytning af gylle eksempelvis
3	Anlæg, som udelukkende anvendes til opbevaring af ensilagesaft og restvand, skal også overholde reglerne ift. kapacitet og udbringning.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.8 delkrav 1 - 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Mangler opbevaringskapacitet til op til 1 måned	Mangler opbevaringskapacitet til 1 - 2 måneder	Mangler opbevaringskapacitet til over 2 måneder
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1-3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.8 delkrav 1 - 3

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, hvor mange måneders opbevaringskapacitet til husdyrgødning, der mangler. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der som følge af overtrædelsen er sket overløb fra gyllebeholder med heraf følgende forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor. Vedrørende udbringning af husdyrgødning henvises der til krav 1.13 og 1.15.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitrutfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres. Det vil formentlig være meget sjældent, at overtrædelse af krav 1.8 rækker ud over egen bedrift, dog jævnfør ovennævnte.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx udvidelse af opbevaringskapaciteten). Spørg

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav. **Husk** at afdække med landbruger hvor længe det tager at få forholdet i orden igen

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning

---

1. DELKRAV

1.	Oplagring af fast gødning og bundfald må kun ske på møddinger, der er indrettet som angivet i delkrav 3, punkt a-f , eller i lukkede containere, placeret på et befæstet areal med tæthed, som angivet i delkrav 3, punkt e-g , og med afløb til en møddingsaftbeholder eller lignende ⁵ ..
2.	Opbevaringsanlæg for husdyrgødning skal tømmes så ofte, at de ikke løber over. Er møddingen begrænset af en randbelægning, må der ikke lægges gødning på denne. Møddingen skal i øvrigt benyttes på en sådan måde, at gødning ikke flyder uden for møddingen eller der er risiko herfor.
3.	For opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning gælder, at: a) Møddinger skal indrettes således, at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på møddingarealet. b) Møddingsaft skal bortledes gennem dertil indrettede afløb. c) Møddingens sidebegrænsning skal som minimum bestå af en 1 m. høj mur eller en 2 m. bred randbelægning.⁶ d) Randbelægning og belægning ved indkørsel i møddingen skal som minimum have 3 % fald mod afløb. Møddingbund skal som minimum have 1 % fald mod afløb. e) Møddingbund og sidebegrænsning skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt. f) Møddingbund og sidebegrænsning skal udføres således, at de kan modstå påvirkningerne, dels fra køretøjer og redskaber ved fyldning og tømning, dels fra den oplagrede gødning. g) Møddinger, lukkede containere til opbevaring af fast gødning og afløb fra møddinger skal ren- og vedligeholdes, herunder beskyttes mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet
4.	For afløb fra opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning gælder, at: a) Møddinger skal udføres således, at der er afløb fra laveste punkt, og at tilstopning undgås. b) Afløbet dimensioneres og udføres ifølge DS 432 Norm for afløbsinstallationer. c) Afløbet skal føres til en beholder. d) Afløb fra mødding og samle- og pumpebrønd⁷ skal føres gennem tætte, lukkede ledninger. e) Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket.

---

⁵ Vær dog opmærksom på de særlige regler der gælder for fast gødning, der kan defineres som kompost (se krav 1.10). Vær også opmærksom på at øvrige markmøddinger, kan være etableret efter særlig tilladelse fra kommunen.

⁶ Kommunalbestyrelsen kan tillade en anden form for begrænsning, der giver tilsvarende sikkerhed for opsamling af møddingsaften.

⁷ Overtrædelse der vedrører samle- og pumpebrønde, som har forbindelse til flere anlæg, for eksempel stald (krav 1.7) og mødding (krav 1.9), skal kun indberettes under det mest relevante krav

	f) Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.
5.	For opbevaring af fast gødning i marken gælder: Opbevaring af fast gødning i markmødding må kun ske efter kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsen kan, for landbrugsejendomme i landsbyer, i særlige tilfælde tillade opbevaring af fast gødning i markmødding, hvis det godtgøres, at det ikke er muligt at opnå en miljømæssig tilfredsstillende opbevaring i tilknytning til staldene. En tilladelse skal være ledsaget af sådanne vilkår for placering, indretning og drift af markmøddingen, at der ikke opstår risiko for forurening af grundvandet, og at der ikke kan ske afledning til vandløb (herunder dræn), søer over 100 m ² og kystvande. For markmøddinger gælder i øvrigt afstandskrav som for nævnt i note 6 ⁸

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljøgodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

⁸ Oplaget skal opfylde afstandskravene i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 1 nr. 1 – 3. 1) Til almene vandindvindingsanlæg 50 m, 2) Til ikke almene vandindvindingsanlæg 25 m, 3) Til vandløb (herunder dræn) og søer over 100 m² 15 m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.9. De indgår ikke i Nitratdirektivet.

1.3 DEFINITIONER

Fast husdyrgødning	Husdyrgødning er en fællesbetegnelse for fast gødning, ajle og gylle. Fast gødning består af ekskrementer, strøelse og foderrester og kaldes ofte staldgødning. Ajle er urin adskilt fra den faste gødning, mens gylle er en sammenblanding af fast gødning og ajle; mere end 2/3 af husdyrgødningen opbevares i dag som gylle. Husdyrgødning har et alsidigt indhold af næringsstoffer, primært kvælstof, kalium, fosfor, magnesium og svovl foruden mikronæringsstofferne kobber, mangan og zink. Variationen i indholdet er stor, ikke blot mellem dyrearterne, men også mellem forskellige staldsystemer. I den faste staldgødning findes 70 – 75% af kvælstoffet i en svært omsættelig pulje af organisk bundet kvælstof. Den uorganiske del findes som ammonium, der kan optages direkte af planterne. I ajle bliver næsten alt kvælstof (i form af urinstof) hurtigt omdannet til ammonium. Problemet med denne ammonium (NH_4^+) er imidlertid, at den ved fraspaltning af brint let omdannes til luftarten ammoniak (NH_3), der kan fordampe og dermed gå tabt for planterne. Kilde: Gyldendal – den store danske http://denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Landbrug_og_havebrug/G%C3%B8dskning_og_kalkning/g%C3%B8dning/g%C3%B8dning_(Husdyrg%C3%B8dning)
Kompost	Som hovedregel skal fast husdyrgødning (incl. dybstrøelse) opbevares i en mødding med fast bund og afløb. Kompost må dog opbevares i marken såfremt tørstofprocenten er mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit, er oftest så kompostlignende, at det kan opbevares i marken. Dybstrøelse fra fjerkræstalder kan være kompostlignende allerede efter 1-2 måneder. En undtagelse er dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som f.eks. kvæg gør det, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalder, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, f.eks. et lag svarende til et stempelslag af en bigballe. I svinestalde med separat gødeareal, afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten under kalve- og svinehytter kan tilsvarende kompostlignende dybstrøelse opbevares i markstak forudsat stakken overdækkes. Kilde: MSTs hjemmeside: http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/vejledning-om-etablering-og-overdaekning-af-kompost/
Mødding	Beholdning af staldgødning eller kompostgødning. Se gødning/fast husdyrgødning. Kilde: Gyldendal – den store danske http://www.denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Landbrug_og_havebrug/Landbrugsmaskiner,_bygninger_og_redskaber/m%C3%B8dding

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant, at kontrollere, når der findes opbevaringsanlæg på eller i tilknytning til bedriften. Kravet er relevant, at indberette når bedriften oplagrer fast gødning – eller har rådighed over sådanne opbevaringsanlæg, som et led i driften.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Der gøres opmærksom på følgende byggeblad, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladet, dispenserer fra reglerne: "Containere til opbevaring af fast gødning fra heste, mink m.v.".

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen undersøg billedmaterialet for muligheder for opbevaring af fast husdyrgødning. Undersøg også gerne billeder fra tidligere år, for at danne dig et overblik over udviklingen og eventuelt varighed.

I forbindelse med kontrolbesøget, spørg landbruger om hvor og hvor meget husdyrgødning han har opbevaret. Undersøg herefter anlæggende. Hovedformålet er at sikre dig, at der ikke sker en forurening fra anlæggende. Undersøg tillige at anlægget er velegnet til opbevaring af gødning og at det lever op til delkravene, samt at afløbene fungerer efter hensigten

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.9:

- Manglende randbelægning 2 M
- Manglende mur 1 M
- Overløb?

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet

Krav 1.9:

- Manglende fast bund
- Overløb
- Dræn
- Tilløb til fast beholder
- Afstand fra søer og vandløb

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet

Delkrav	Spørgsmål
2 og 3	Oplagres fast gødning korrekt ift. kravteksten – dvs. i/på opbevaringsanlæg og ikke andre steder?
2	Er afløbsforhold, placering af fast gødning på mødding og i containere samt tæthed af det befæstede areal korrekt?
2	Er der risiko for at gødning flyder uden for opbevaringsanlægget pga. manglende tømning – eller er det allerede sket?
2	Er der gødning på randbelægning omkring møddingen?
2	Benyttes møddingen på en måde, så gødning flyder uden for møddingen – eller er der risiko herfor?
2	Løber der overfladevand fra omkringliggende arealer eller tage ind på opbevaringsanlægget?
3	Er møddingens sidebegrænsning korrekt – dvs. min. 1 meter høj mur eller 2 meter bred randbelægning (obs.- se krav 2!)? Hvis ikke, har landbruger så dokumentation for tilladelse fra kommunalbestyrelsen til anden form for begrænsning, der giver tilsvarende sikkerhed for opsamlingen af møddingssaften?
3	Har randbelægning og belægning ved indkørsel et fald på minimum 3 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft i afløb fra randbelægning og ved indkørsel?
3	Har møddingsbund et fald på minimum 1 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft mod afløb på

	dette areal?
3	Er møddingsbund og sidebegrænsning udført af bestandige materialer , som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. er de tætte, ligger der møddingssaft udenfor opbevaringsanlægget?
3	Er møddingsbund og sidebegrænsning udført således, at de kan modstå påvirkninger fra driften (køretøjer samt redskaber) og af den oplagrede gødning?
3	Er opbevaringsanlæg (mødding, lukkede containere) og afløb ren- og vedligeholdte - herunder beskyttet mod tæring?
4	Bortledes møddingssaft gennem afløb eller er afløbet tilstoppet – dvs. løber der møddingssaft andre steder hen end til afløb?
4	Er der afløb fra det laveste punkt i opbevaringsanlægget – dvs. løber møddingssaften i afløbet – eller er der andre punkter, hvor møddingssaften samles?
4	Er dimensioneringen af afløbet korrekt (jf. DS 432 Norm for afløbsinstallationer)?
4	Føres afløb til korrekt beholder – dvs. føres afløb til f.eks. møddingssaftbeholder eller lignende?
4	Føres afløb fra mødding samt samle- og pumpebrønd via tætte, lukkede ledninger – dvs. foregår afløb via åbne, utætte kanaler eller render?
4	Kan afløb modstå pumpetryk – dvs. er udførelsen og materialevalget hensigtsmæssigt, således at pumpetrykkets påvirkning af materialerne ikke nedsætter eller ødelægger deres funktion?
4	Er afløb og tilhørende brønde udført af autoriseret kloakmester i overensstemmelse med forskrifter for afløb i bygningsreglementet? – dvs. spørg landbrugeren om udførelsen af afløb og brønde?
5	Fast gødning må kun opbevares i marken med tilladelse fra kommunalbestyrelsen – dvs. spørg landbrugeren om denne har fast gødning liggende i marken OG har en tilladelse til dette? HAR landbrugeren en markmødding, så undersøg om afstandskravene (anført i fodnote 6) er overholdt?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.9, delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<1/2 m ³	1/2 – 2 m ³	2 – 5 m ³	> 5 m ³
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.9, delkrav 3-4 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning og afløb herfra

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser og derover
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourc er
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.9, delkrav 5 vedr. fast gødning i marken

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det	Har ikke tilladelse, men kan få det	Har ikke tilladelse og kan ikke få det, men iværksætter øjeblikkeligt undersøgelse og afhjælpning af forureningen	Har ikke tilladelse og kan ikke få det
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Overtrædelse bringes til ophør indenfor almindelig sagsbehandlingstid hos kommunalbestyrelsen (Dvs. ca. 14 dage). M.a.o. forsinkes sagsbehandlingen ikke som følge af, at ansøger ikke bidrager i nødvendigt omfang til at oplyse sagen. Karakteren 1 kan kun benyttes, hvis der kan gives tilladelse	Afhjælpningen sker inden 14, som er fristen for at søge tilladelse. Karakteren 2 kan kun benyttes, hvis der kan gives tilladelse	Der sker afhjælpning inden 3 måneder.	Afhjælpning kan ikke ske inden 3 måneder.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor meget fast gødning (m³), der ikke oplagres på møddinger, i lukkede containere eller i markmødding med tilladelse fra kommunalbestyrelsen, eller hvor stor en mængde fast gødning/gødningssaft, der er løbet uden for møddingspladsen som følge af manglende afløb (delkrav 1), samt hvor stor en mængde (m³) fast gødning der er løbet over mødding og container, grundet manglende tømning (delkrav 2). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om fast gødning er opbevaret uforsvarligt, herunder om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor. Vedrørende mangler i forbindelse med afløb opbevaring af fast/husdyrgødning henvises til delkrav 1. Vedrørende indretning (herunder udførelse/indretning samt drift og vedligehold) af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning henvises til delkrav 3. Vedrørende (herunder udførelse/indretning samt drift og vedligehold af) afløb fra opbevaringsanlæg til fast gødning henvises til delkrav 4. Vedrørende tilladelse til opbevaring af fast gødning i markmødding henvises til delkrav 5.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (f.eks. forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres. Desuden skal der tages hensyn til kvælstofindholdet i den type gødning, som overtrædelsen vedrører.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 3-4 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning og afløb herfra

---

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser der er tale om for så vidt angår indretning og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning. Hvert punkt under delkrav 3 (a-g) og 4 (a-f) udgør 1 overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelserne må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelserne kunne indgå, jf. nedenfor.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitrutfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelserne konstateres.
- Varighed** Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af møddingsplads).

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 5 vedr. fast gødning i marken

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der kunne have været givet tilladelse til opbevaring af fast gødning i markmødding, såfremt der var blevet søgt herom.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejforhold i perioden hvor overtrædelsen finder sted.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx indhentning af fornødne tilladelser).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.10 – Opbevaring af kompost i marken

1. DELKRAV

1.	Kompost med et tørstofindhold på mindst 30 % må oplagres i marken. Oplaget skal opfylde afstandskravene ⁹ og må ikke medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand. Markstakken skal overdækkes med vandtæt materiale straks efter udlægning. Kompost må højst oplagres samme sted i marken i 12 måneder, og en markstak må ikke placeres samme sted igen før efter 5 år. I forbindelse med udbringning må der i marken placeres midlertidig oplag af kompost uden overdækning i op til en uge.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljøgodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

---

⁹ Oplaget skal opfylde afstandskravene i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 1 nr. 1 - 3) 1) Til almene vandindvindingsanlæg 50 m, 2) Til ikke almene vandindvindingsanlæg 25 m, 3) Til vandløb (herunder dræn) og søer over 100 m² 15 m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.10. De indgår ikke i Nitratdirektivet.

1.3 DEFINITIONER

Fast husdyrgødning	Husdyrgødning er en fællesbetegnelse for fast gødning, ajle og gylle. Fast gødning består af ekskrementer, strøelse og foderrester og kaldes ofte staldgødning. Ajle er urin adskilt fra den faste gødning, mens gylle er en sammenblanding af fast gødning og ajle; mere end 2/3 af husdyrgødningen opbevares i dag som gylle. Husdyrgødning har et alsidigt indhold af næringsstoffer, primært kvælstof, kalium, fosfor, magnesium og svovl foruden mikronæringsstofferne kobber, mangan og zink. Variationen i indholdet er stor, ikke blot mellem dyrearterne, men også mellem forskellige staldsystemer. I den faste staldgødning findes 70 – 75 % af kvælstoffet i en svært omsættelig pulje af organisk bundet kvælstof. Den uorganiske del findes som ammonium, der kan optages direkte af planterne. I ajle bliver næsten alt kvælstof (i form af urinstof) hurtigt omdannet til ammonium. Problemet med dette ammonium (NH_4^+) er imidlertid, at den ved fraspaltning af brint let omdannes til luftarten ammoniak (NH_3), der kan fordampe og dermed gå tabt for planterne. Kilde: Gyldendal – den store danske http://denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Landbrug_og_havebrug/G%C3%B8dskning_og_kalkning/g%C3%B8dning/g%C3%B8dning_(Husdyrg%C3%B8dning)
Kompost	Som hovedregel skal fast husdyrgødning (inkl. dybstrøelse) opbevares i en mødding med fast bund og afløb. Kompost må dog opbevares i marken såfremt tørstofprocenten er mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit, er oftest så kompostlignende, at det kan opbevares i marken. Dybstrøelse fra fjerkræstalder kan være kompostlignende allerede efter 1-2 måneder. En undtagelse er dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som f.eks. kvæg gør det, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalde, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, f.eks. et lag svarende til et stempelslag af en bigballe. I svinestalde med separat gødeareal, afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten under kalve- og svinehytter kan tilsvarende kompostlignende dybstrøelse opbevares i markstak forudsat stakken overdækkes. Kilde: MSTs hjemmeside: http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/vejledning-om-etablering-og-overdaekning-af-kompost/
Mødding	Beholdning af staldgødning eller kompostgødning. Se gødning/fast husdyrgødning. Kilde: Gyldendal – den store danske http://www.denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Landbrug_og_havebrug/Landbrugsmaskiner,_bygninger_og_redskaber/m%C3%B8dding
Konstatering	Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt at bedriften har en markstak af kompost fra dybstrøelse eller har en sådan til rådighed som led i landbrugsproduktionen.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

For dette krav defineres **kompost som dybstrøelse**, som er omsat i stalden eller på en møddingsplads. For kompost, der opbevares i marken, skal tørstofprocenten være mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i mindst 3-4 måneder i gennemsnit, vil ofte være så kompostlignende, at det kan opbevares i marken som kompost. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende og dermed opfylde tørstofkravet, allerede efter 1-2 måneder. Til overdækning skal benyttes vandtæt materiale, fx plastfolie eller vandtæt presenning.

Dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal kan ikke uden videre opbevares i markstakke. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som fx kvæg gør, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder, hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalde, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, fx et lag svarende til et stempelslag af en bigballe. I svinestalde med separat gødeareal afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten fra kalve- og svinehytter skal først komposteres, inden den lægges i markstak.

Hvis overtrædelsen har medført en **risiko for forurening af grundvandet** eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1. Med "opbevaring i marken" menes, at markstakken opbevares på et areal, hvor der efterfølgende dyrkes en afgrøde, som også høstes.

Markstakken skal **overdækkes med et vandtæt materiale straks efter udlægning**. Dette gælder også, selvom udlægningen foregår i et gødningshus eller lign. Er gødningen placeret i et gødningshus eller lign. uden samtidig at være indpakket i et tætsluttende vandtæt materiale, skal dette dog ikke udløse støttetæk, da en opbevaring i et gødningshus er tilstrækkeligt til opfyldelse af nitratdirektivets krav. Der skal dog i denne situation gives meddelelse til den kommunale tilsynsmyndighed, da opbevaring i et

gødningshus uden samtidig tæt indpakning i vandtæt materiale er en overtrædelse af husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, der ud over hensynet til at undgå nedsivning af nitrater til grundvandet varetager hensynet til at undgå fordampning af ammoniak fra den opbevarede gødning.

En midlertidig opbevaring af kompost på marken i op til en uge i forbindelse med udbringning betragtes dog ikke som en egentlig oplagring og er derfor ikke omfattet af krav om overdækning. Markstakken skal således være overdækket på alle andre tidspunkter. Der gøres opmærksom på, at byggeblad om opbevaring af fiberfraktion i overdækket markstak under visse betingelser, som eksplicit fremgår af byggebladet, dispenserer fra reglerne.

Du kan læse mere om kravene til opbevaring af kompost i marken og krav til overdækning i Miljøstyrelsens vejledning om etablering og overdækning af kompost:

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/vejledning-om-etablering-og-overdaekning-af-kompost/>

Vær dog opmærksom på, at Miljøstyrelsens vejledning er skrevet før kravet om, at overdækningen skulle være vandtæt blev indført. Materialerne, der henvises til i vejledningen, som egnede til overdækning, lever derfor ikke nødvendigvis op til de nugældende regler.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Som anført ovenstående så følges Miljøstyrelsens tolkning af kompost i KO-sammenhænge og derfor er kompost defineret som omsat dybstrøelse jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen.

I forbindelse med forberedelsen kan du undersøge billederne af ejendommens arealer, for at se om du kan genkende eventuelle markstakke. Gå gerne tilbage i tid for at undersøge om eventuelle stakke har ligget samme sted i lang tid.

I forbindelse med kontrollen på stedet skal du holde øje med eventuelle markstakke på ejendommen og om de er overdækkede.

Spørg landbruger om han har markstakke, hvad de består af, hvor længe de har ligget der og om de er overdækkede.

2.3 EKSEMPLER

Delkrav	Spørgsmål
1	Komposten (hele oplaget – ikke kun dele deraf) skal have et tørstofindhold på mindst 30 % - dvs. består hele oplaget af omsat dybstrøelse med korrekt tørstofindhold?
1	Er afstandskravene (jf. note 8 overholdt?
1	Medfører oplaget risiko for forurening eller konkret forurening af grund- eller overfladevand?
1	Oplaget skal overdækkes med et vandtæt materiale straks – dvs. er oplaget overdækket med vandtæt materiale? – oplaget må være uoverdækket i op til 1 uge i perioder, hvor udbringning foretages.
1	Hvor længe har oplaget været placeret på denne lokalitet (max. 12 mdr.)? – dvs. tjek tilgængelige luftfotos.
1	Har der været placeret et oplag på denne lokalitet inden for de sidste 5 år? – dvs. tjek tilgængelige kort i IMK

4 FOKUSSPØRGSMÅL

Krav 1.10:

- Manglende overdækning
- Tjekke IMK/kontrol Gis for afstandskravet
- Saftafløb
- Erhvervsmæssig dyrhold? Er det en del af bedriften?
- Overdækningen skal være vandtæt

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.10, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overskridelse af afstandskrav	2 overskridelser af afstandskrav og/eller - Oplag af kompost har medført risiko for forurening - Oplag af kompost er ikke overdækket, men der er ikke observeret saftafløb - Komposten er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført risiko for	- Flere overskridelser af afstandskrav og/eller - Oplag af kompost har medført forurening - Oplag af kompost er ikke overdækket, og der er observeret saftafløb - Komposten er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført forurening - Komposten er placeret på samme sted indenfor 5 år og har medført forurening
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.10, delkrav 1

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse for oplagring af kompost i marken skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange af afstandskravene, der er overskredet for så vidt angår afstand til enkelt vandindvindingsanlæg, fælles vandindvindingsanlæg og til vandløb (herunder dræn) og søer. Desuden skal det indgå i vurderingen, om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Afstandskrav:

Til enkelt vandindvindingsanlæg:	25 m
Til fælles vandindvindingsanlæg:	50 m
Til vandløb (herunder dræn) og søer:	15 m

Afstandskravene skal opfyldes hver for sig.

Hvis tørstofindholdet er under 30 %, bedømmes overtrædelsen efter krav 1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx bortskaffelse af husdyrgødning, som ikke kan betegnes som kompost jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.11 – Opbevaring af ensilage

---

1. DELKRAV

1. For opbevaring af ensilage gælder, at:

- a) Saftgivende ensilage, herunder ensilage af roetop, roeaffald og ikke-forvejret græs, skal opbevares i et ensilageopbevaringsanlæg
- b) Ikke-saftgivende ensilage skal opbevares i enten et ensilageopbevaringsanlæg eller indpakket i vandtæt materiale (uåbnede wrapballer) eller på markarealer, hvor næringsstofferne fra ensilagerester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder.
- c) Åbnede wrapballer må uanset stk. 2 midlertidigt henligge uden for

ensilageopbevaringsanlæg og markarealer, hvor næringsstofferne fra ensilagerester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder, mens de er i anvendelse, når følgende betingelser er opfyldt:

- a. De åbnede wrapballer skal opbevares på en måde, hvor der ikke er fare for afstrømning af ensilagesaft til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m² og kystvande.
- b. Ensilagerester på arealet skal fjernes efter anvendelse af de enkelte wrapballer.
- c. Opsamlede ensilagerester skal opbevares som anden ensilage eller fast gødning.
- d) Ensilageopbevaringsanlæg skal indrettes således, at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på ensilageopbevaringsanlægget.
- e) Ensilageopbevaringsanlæggets sidebegrænsning skal som minimum bestå af en 1 meter høj mur eller en 2 meter bred randbelægning. De 2 meter randbelægning skal som minimum have 3 pct. fald mod afløb. Ensilageopbevaringsanlæggets bund skal som minimum have 1 pct. fald mod afløb.
- f) Ensilageopbevaringsanlæggets bund og sidebegrænsning, skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt og skal kunne modstå påvirkninger fra indholdet og fra indlægning og udtagning.
- g) Ensilagesaft skal bortledes gennem dertil indrettede afløb.
- h) Ensilageopbevaringsanlæg skal udføres således, at der er afløb fra laveste punkt, og at tilstopning undgås. Afløbet dimensioneres og udføres ifølge DS 432 Norm for afløbsinstallationer. Afløbet skal føres til en beholder.
- i) På et ensilageopbevaringsanlæg må der ikke lægges ensilage på randbelægningen.
- j) Ensilageopbevaringsanlæg og afløb fra ensilageopbevaringsanlæg skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttet mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
- k) Afløb fra ensilageopbevaringsanlæg skal føres gennem tætte, lukkede ledninger.
- l) Afløb, der kommer under pumpetryk, skal udføres således, at de kan modstå påvirkninger fra pumpetrykket.
- m) Afløb med tilhørende brønde skal udføres af autoriserede kloakmestre i overensstemmelse med forskrifter for afløb, som er anført i bygningsreglementet.
- n) På ensilageopbevaringsanlæg med randbelægning skal der altid være afløb i umiddelbar tilknytning til en randbelægning. Har ensilageopbevaringsanlægget mere end én randbelægning, kan det ene afløb erstattes af en rørledning til afløbet med tilstrækkelig kapacitet til at bortlede evt. saftafløb. Såfremt rørledningen er placeret uden for pladsen, skal denne overholde kravene i k-l.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

Ensilage	Ensilage er vegetabiliske produkter, som ved opbevaring gennemgår en ensileringsproces. Derfor gælder reglerne også for eksempelvis kartoffelpulp og majs, der under oplagring med henblik på senere anvendelse i biogasanlæg ensilerer, men de gælder til gengæld ikke for eksempelvis ammoniakbehandlet halm og melasse.
Ikke forvejret græs	Græs der er snittet direkte fra marken og kørt direkte i silo eller lagt i stak på marken.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt landbruger opbevarer ensilage på sin bedrift som led i landbrugsproduktionen eller har opbevaringsanlæg af denne art til rådighed.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om gennemgående revner, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lignende.

2.1 BEMÆRKNINGER

Bestemmelsen i 1.a gælder også for andre ensilage typer end de i 1.a nævnte. Der er lempeligere krav til opbevaring af ikke-saftgivende ensilage end til opbevaring af saftgivende ensilage. For en afklaring af begrebet ikke-saftgivende ensilage henvises til vedlagte notat, der er udarbejdet af landbrugserhvervet og tiltrådt af Miljøstyrelsen <http://mst.dk/media/131245/notat-vedroerende-ikke-saftgivende-ensilage.pdf>. I visse tilfælde kan eksempelvis majsensilage være saftgivende.

Der bør altid foretages en konkret vurdering af ensilagen i forbindelse med kontrol, og ikke alene lægges vægt på hvilken type ensilage, der er oplagt

Bemærk, at kravet om afløb fra ensilageopbevaringsanlægget ikke gælder for ensilageopbevaringsanlæg, der udføres som **tårnsiloer** (jf. f). Ensilageopbevaringsanlæg kan som hovedregel opføres uden godkendelse, men kræver anmeldelse efter bygningsreglementet, husdyrgødningsbekendtgørelsen og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under **krav 1.1**. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du undersøge billedmaterialet af bedriften og dermed give dig et indtryk af om der opbevares ensilage på bedriften.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han opbevarer ensilage og hvordan. Undersøg pladsen for opbevaring af ensilage, for at se om den lever op til de krav som beskrives i kravet.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Krav 1.11:

- Manglende randbelægning: 1 m høj mur eller 2 meter bred randbelægning og min. 3 pct. fald til afløb.
- Manglende afløb til beholder
- Ensilage må ikke lægges på randbelægningen

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet.

Delkrav	Spørgsmål
1a	Er ensilagen saftafgivende? – dvs. test/tjek det. Der henvises til de indledende bemærkninger til dette afsnit for så vidt angår den nærmere vurdering af, om ensilage er saftgivende.
1b	Opbevares saftafgivende ensilage korrekt? – dvs. på et ensilageopbevaringsanlæg.
1b	Opbevares ikke-saftgivende ensilage korrekt? Tjek at ensilagen opbevares i et ensilageopbevaringsanlæg, som wrapballer eller på markarealer, hvor næringsstofferne fra afgrøderester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder.
1c	Er der ensilagesaft ved/omkring oplaget? (Ensilagen kan som udgangspunkt have været tørt/ikke-saftafgivende, men kan efterfølgende have opsuget fugt/væske, hvorved den er blevet saftafgivende).
1b	Er der åbnede wrapballer, der henligger uden for et ensilageopbevaringsanlæg eller markarealer? Tjek, at ensilagen er anvendelig, dvs. ikke er rådnet, da wrapballen i modsat fald ikke lever op til kravet om at være i anvendelse. Tjek, at det omkringliggende område er friholdt for afgrøderester. Ved vurderingen af, om der er tale om et markareal, hvor næringsstofferne fra afgrøderester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder, er det normalt tilstrækkeligt at konstatere, at arealet indgår i dyrkningsarealet modsat eksempelvis en gårdsplads.
1d, 1e, 1f	Opfylder ensilageopbevaringsanlægget indretningskravene mht. tilløb af vand fra omkringliggende arealer og tage, afløb, sidebegrænsning eller randbelægning, fald mod afløb ved hhv. randbelægning(3 %), indkørsel(3 %) og bund af ensilageopbevaringsanlægget (1 %), materialer, som er uigennemtrængelige for fugt, lovlig konstruktion af ensilageopbevaringsanlægget i bestandige materialer, således at anlægget kan modstå påvirkninger fra drift (indlægning og udtagning) samt fra ensilageindhold, ensilagesaft kan alene ledes bort via dertil indrettede afløb (lukkede, tætte ledninger, som kan modstå påvirkning, hvis afløb sættes under pumpetryk)?
1g	Ligger der ensilage på randbelægningen? – (2 meter randbelægning skal holdes fri for ensilage.)
1h	Ensilageopbevaringsanlægget samt afløb er ren- og vedligeholdte herunder beskyttet mod tæring?
1k	Er afløb med tilhørende brønde udført af autoriseret kloakmester i overensstemmelse med bygningsreglementet?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.11, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser eller mere
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.11, delkrav 1

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser, der er tale om, hvad angår ensilageopbevaring. Hvert punkt a-k kan udgøre en overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelserne må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelserne kunne indgå, jf. nedenfor.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Varighed	Varigheden af en overtrædelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor overtrædelsen er konstateret og til det tidspunkt, hvor virkningen overtrædelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår overtrædelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx flytning af ulovligt ensilageoplag til lovlige lagerfaciliteter).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.12 – Opbevaring af flydende gødning, samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand

---

1. DELKRAV

1.	Beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal være udført af materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
2.	Beholderne skal dimensioneres i forhold til kapaciteten, således at de kan modstå påvirkning, herunder fra omrøring, overdækning og tømning.
3.	Opbevaringsanlæg for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal tømmes så ofte, at de ikke løber over.
4.	Beholdere for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttet mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljøgodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse eventuelt iblandet affald under forudsætning af, at andelen af iblandet affald ikke medfører, at reglerne om opbevaring og anvendelse i bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål (Slambekendtgørelsen) finder anvendelse. Afgasset vegetabilsk biomasse defineret som en ny type gødning, som derved omfattes af bekendtgørelsen. Der er ligeledes gennemført ændringer af definitionerne som fastslår, at såfremt den vegetabiliske biomasse iblandes husdyrgødning, vil det blive betragtet som husdyrgødning Den afgassede biomasse kan forarbejdes på linje med husdyrgødningen. Forarbejdet gødning indføres som begreb og omfatter således både forarbejdet husdyrgødning og forarbejdet afgasset vegetabilsk biomasse. Ved en separationsproces vil fiberfraktionen blive omfattet af begrebet fast gødning uanset, om indgangsmaterialet er husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Flydende gødning	Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft samt enhver sammenblanding af fast gødning med ajle, gylle og møddingsaft samt forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Restvand	Mælkerumsvand samt vand fra vask af produkter fra husdyrhold, foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. Restvand omfatter desuden fraktioner fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold under 0,3 kg N/ton. Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage og væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage, og vand fra vask af fjerkræstalde skal betragtes som restvand, hvis kvælstofindholdet er under 0,3 kg N/to Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Konstateres	Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, når bedriften benytter ovenstående opbevaringsanlæg eller har disse til rådighed, som led i landbrugsproduktionen.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse). Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign

2.1 BEMÆRKNINGER

Beholdere til opbevaring af flydende gødning, ensilagesaft, restvand m.v., skal leve op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav til styrke og tæthed. Beholderne kan som hovedregel opføres uden godkendelse, men kræver anmeldelse efter bygningsreglementet, husdyrgødningsbekendtgørelsen eller husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen har i 2015 udgivet et vejledende byggeblad for gyllebeholdere <http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2015/04/978-87-93352-01-8.pdf>. Samtidigt skal der foretages et uafhængigt tilsyn med beholdere over 100 m² mindst hvert 10. år jf. bekendtgørelse om kontrol af beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning og ensilagesaft.

Du kan læse mere om beholderkontrol her: <http://www.beholderkontrol.dk/15240,2>

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2014/nov/vejledning-i-kontrol-af-gyllebeholdere/>

Hvis en overtrædelse har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne:

- "Jordbassin/lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af gylle" samt
- "Lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af kartoffelfrugtvand".

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen, kan du undersøge billedmaterialet for at se om der er opbevaringsanlæg der kunne indikere at der opbevares flydende gødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse eller restvand på bedriften.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han opbevarer flydende gødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse eller restvand på ejendommen ensilage og hvordan det opbevares. Undersøg stedet for opbevaring af materialerne, for at se om den lever op til de krav som beskrives i kravet.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.12:

- Beholder ikke vedligeholdet/tæring
- Risiko for overløb
- Skal være udført af materiale, som er uigennemtrængelige for fugt
- Er der en handlingsplan fra anden myndighed?

HUSK krav 1.1

Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet.

Delkrav	Spørgsmål
1	Er beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand udført af materialer, som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. trænger der fugt gennem beholderne?
2	Er beholderne dimensioneret korrekt ift. påvirkningerne fra driften – herunder tømning, omrøring og overdækning? – dvs. er beholderen dimensioneret korrekt ift. anvendelsen af den/dem?
3	Er der/har der været overløb fra beholderen – dvs. bliver den ikke tømt tit nok?
4	Er beholderne ren- og vedligeholdte – herunder beskyttet mod tæring?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.12, delkrav 1 - 4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Beholderen er ikke renholdt og vedligeholdet tilstrækkeligt	Beholderen er udført af forkert materiale eller er dimensioneret for lille	Beholderen er udført af forkert materiale OG dimensioneret for lille, og /eller Opbevaringsanlæg flyder over
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.12, delkrav 1 - 4

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt beholderen er udført af korrekt materiale (delkrav 1), er dimensioneret i forhold til kapaciteten (delkrav 2), tømmes så ofte at de ikke løber over (delkrav 3) samt renholdes og vedligeholdes tilstrækkeligt, herunder beskyttet mod tæring, (delkrav 4). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratsfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af beholder).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelser, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.13 – Udbringningsperioder

1. DELKRAV

1.	I perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar må der ikke udbringes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse eller bundfald. Undtaget herfra er udbringning fra høst til 15. oktober på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson, og udbringning fra høst til 1. oktober på følgende arealer: a) Etablerede, overvintrende fodergræsarealer, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs. b) Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps. c) Arealer med veletableret grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne¹⁰
2.	I perioden fra 15. november til 1. februar må der ikke udbringes fast gødning, ensilagesaft og mineralsk gødning (handelsgødning)
3.	I perioden fra 1. september til 1. marts må der ikke udbringes flydende husdyrgødning i flerårige afgrøder uden årlig høst
4.	I perioden fra høst til 1. november må der ikke udbringes ensilagesaft medmindre udbringningen sker på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.
5.	I perioden fra høst til 20. oktober må der kun udbringes fast gødning til arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

¹⁰ BEK 1324 af 15. november 2016, § 29, stk. 2: Når der i en af Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) afgrænset region fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været 30 % mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og der inden for den pågældende region fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38, kan flydende husdyrgødning uanset stk. 1 udbringes indtil 15. oktober på arealer, der er omfattet af § 29 stk. 1, nr. 1-2, i kommuner, der helt eller hovedsageligt er beliggende i den pågældende region. Miljøstyrelsen annoncerer på internettet, hvilket kommuner der det pågældende år er omfattet af 1. pkt.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgoerelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgoerelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse eventuelt iblandet affald under forudsætning af, at andelen af iblandet affald ikke medfører, at reglerne om opbevaring og anvendelse i bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål (Slambekendtgørelsen) finder anvendelse. Afgasset vegetabilsk biomasse defineret som en ny type gødning, som derved omfattes af bekendtgørelsen. Der er ligeledes gennemført ændringer af definitionerne som fastslår, at såfremt den vegetabiliske biomasse iblandes husdyrgødning, vil det blive betragtet som husdyrgødning Den afgassede biomasse kan forarbejdes på linje med husdyrgødningen. Forarbejdet gødning indføres som begreb og omfatter således både forarbejdet husdyrgødning og forarbejdet afgasset vegetabilsk biomasse. Ved en separationsproces vil fiberfraktionen blive omfattet af begrebet fast gødning uanset, om indgangsmaterialet er husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse.
Bundfald	Bundfald: Sedimenteret husdyrgødning i beholdere med flydende husdyrgødning, som ikke længere kan omrøres i beholderen.
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeaaffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand
Fast gødning	Faste ekskrementer og strøelse samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent over eller lig med 12
Flydende gødning	Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft samt enhver sammenblanding af fast gødning med ajle, gylle og møddingsaft samt forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton.
Mineralsk gødning (handelsgødning)	Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P.
Restvand	Mælkerumsvand samt vand fra vask af produkter fra husdyrhold, foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. Restvand omfatter desuden fraktioner fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold under 0,3 kg N/ton. Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage og væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage, og vand fra vask af fjerkræstalder skal betragtes som restvand, hvis kvælstofindholdet er under 0,3 kg N/to
Konstateres	Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning ikke er tilladt iht. ovenstående.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

For så vidt angår delkrav 1 og 3, gælder det, at grøngødningen

- a. ikke har kvælstof- eller fosfornorm,
- b. ikke er lovpligtig i henhold til Fødevareministeriets regler
- c. samt at den først må nedvisnes eller nedpløjes efter 20. oktober.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset hvad du kan undersøge. Men du kan undersøge billedmaterialet for, om han opbevarer husdyrgødning eller ensilagesaft og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han anvender husdyrgødning og ensilagesaft på arealer og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen eller ved konstatering af udbringning på arealer, der ikke må udbringes på eller at det er udbragt uden for udbringningsperioderne.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.13: Skal kontrolleres visuelt

- Perioder kan eventuelt ses i realiseret gødningsplan/gødningsregnskab
- Er der etableret vinterafgrøder/afgrøder der må gødes i de forskellige perioder
- Afdække og interview landbruger om de faktiske udbringningstidspunkter.

Næringsstofbehov (Alle gødningsplaner)

Høstår 2003

Mark: 5-1, 4.70 ha

Afgørde: Vårbyg foder

Aktiv plan: Anvendt plan

Lovnorm: Vårbyg/min. 2 års korn

	Mark	Forfrugt	Afgørde	Lov N-norm	Lov. u.	Dok. u.	N-regel	N-værdi	Lov N	G. udb.
		1-0 1 slæt+afgr	1 slæt+afgr	Græs, rent græs	7000.0	7000.0	Normal		293	8000.0
		1-1 Et-årig udtaget	Et-årig udtaget				Normal			
		2-0 1 slæt+afgr	Vinterhvede, fod	Vinterhvede foder/andre	70.0	70.0	Normal		149	70.0
		3-0 Vinterhvede, fod	Helsæd vårbyg	Vårsædhelsæd/andre f	5400.0	5400.0	Normal		110	6000.0
E		3-0	Græs afgr aug->	Græsudl./helsæd (el. ti	2500.0	2500.0	Normal		115	2500.0
		4-0 2 slæt+afgr	2 slæt+afgr	Græs, rent græs	8500.0	8500.0	Normal		320	8500.0
		5-1 Vinterhvede, fod	Vårbyg foder	Vårbyg/min. 2 års korn	53.0	53.0	ndtastet	20	149	53.0
		5-2 Vårbyg foder	Vinterhvede, fod	Vinterhvede foder/korn	70.0	70.0	Normal		171	70.0
		6-0 Vinterraps, non f	Helsæd vinterhv	Vintersædhelsæd	8000.0	8000.0	Indtastet		165	8000.0
E		6-0	Græs 1 slæt aug	Græsudl./helsæd (el. ti	2600.0	2600.0	60%		117	2600.0
		7-0 Helsæd vårbyg	1 slæt+afgr	Græs, rent græs	7000.0	7000.0	Normal		293	8000.0

3. UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

SKEMA for krav 1.13, delkrav 1 - 5

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ulovligt udbringningstidspunkt - på under 0.5 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på 0.5 til 1 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på over 1 ha
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 – 12 måneder	Mere end 12 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.13, delkrav 1 - 4

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der er sket en overskridelse af udbringningstidspunkter. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.14 – Udbringningsmetoder for husdyrgødning

---

1. DELKRAV

1.	Udgået
2.	Udbringning af flydende husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse må kun ske ved udlægning ved slange, slæbesko eller ved nedfældning.
3.	Tilførsel af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald og handelsgødning til arealerne skal ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://www2.mst.dk/Wiki/Husdyrvejledning.Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.ashx>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse eventuelt iblandet affald under forudsætning af, at andelen af iblandet affald ikke medfører, at reglerne om opbevaring og anvendelse i bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål (Slambekendtgørelsen) finder anvendelse. Afgasset vegetabilsk biomasse defineret som en ny type gødning, som derved omfattes af bekendtgørelsen. Der er ligeledes gennemført ændringer af definitionerne som fastslår, at såfremt den vegetabiliske biomasse iblandes husdyrgødning, vil det blive betragtet som husdyrgødning Den afgassede biomasse kan forarbejdes på linje med husdyrgødningen. Forarbejdet gødning indføres som begreb og omfatter således både forarbejdet husdyrgødning og forarbejdet afgasset vegetabilsk biomasse. Ved en separationsproces vil fiberfraktionen blive omfattet af begrebet fast gødning uanset, om indgangsmaterialet er husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Fast gødning	Faste ekskrementer og strøelse samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent over eller lig med 12 Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Flydende gødning	Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft samt enhver sammenblanding af fast gødning med ajle, gylle og møddingsaft samt forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Slangeudlægning	Kilde: https://www.google.dk/search?q=billede+af+slangeudl%C3%A6gning&biw=1366&bih=674&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiLsv2mgYPKAhULnnIKHec7Ab8QsAQIGQ#imgsrc=0thMmuf-gTf5iM%3A

Udlægning ved slæbesko	Kilde: MST https://www.google.dk/search?q=billede+af+udl%C3%A6gning+med+sl%C3%A6besko&biw=1366&bih=674&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiB4t-Zg4PKAhUG4XIKHY5B5wQsAQIGQ#imgsrc=7Q92eof1QBldmM%3A
Nedfældning af gylle	Kilde: https://www.google.dk/search?q=billede+af+nedf%C3%A6ldning+af+gylle&biw=1366&bih=674&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwj2uaW5hIPKAhXla3IKHXgHByYQsAQIGQ#imgsrc=sicurHiXN5vShM%3A
Udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling af gødning	Udbringningsteknikkerne, som nævnes i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 28 stk. 2, er alle teknikker, der sikrer en ensartet fordeling af gødning. Det samme gælder brug af almindelige landbrugsmaskiner og –redskaber, som gødningsspredere til mineralisk gødning og møgspredere til fast husdyrgødning.
Konstateres	Foto på kontroltidspunktet og man skal kunne konstatere på kontroltidspunktet, hvis der bruges en forkert teknik. Eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav(misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- Bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

Arealer med frøgræs, for hvilke der ikke er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset hvad du kan undersøge. Men du kan undersøge billedmaterialet for, om han opbevarer husdyrgødning eller ensilagesaft og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han anvender husdyrgødning og ensilagesaft på arealer og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
2	Er den flydende gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af slange, slæbesko eller nedfældning?
2	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning.
3	Er gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af udbringningsteknik, der sikrer ensartet fordeling? De metoder der bruges i erhvervet.
3	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning. Foto på kontroltidspunktet, hvis der bruges en forkert teknik. Eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.14 delkrav 2 - 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er anvendt ulovlig udbringningsmetode	
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevands-ressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 – 12 måneder	Mere end 12 måneder

BEDØMMELSE af krav 1.14, delkrav 2

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt der er anvendt lovlig udbringningsteknik. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.15 – Udbringnings- og arealrestriktioner for husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning)

---

1. DELKRAV

1.	Husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m ² og kystvande. Udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.
2.	Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og mineralsk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6° ned mod åbne vandløb, søer over 100 m ² eller kystvande inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande ¹¹ .

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Både krav 1.1 og krav 1.7 - 1.15 relaterer sig til beskyttelse af grundvand. Krav 1.7 - 1.15 anvendes forud for krav 1.1, men der kan forekomme situationer, hvor der kan være tale om en overtrædelse af både krav 1.1 og et af kravene i krav 1.7 - 1.15, eksempelvis hvor der er risiko for forurening af grundvand, samtidig med at reglerne om husdyrgødning i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold er overtrådt.

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale landbrugstilsyn. Husdyrbrug der har en miljøgodkendelse, skal have kommunalt tilsyn minimum hvert 3. år. Øvrige husdyrbrug (over 3 DE) skal have tilsyn hvert mindst hvert 6. år.

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

---

¹¹ På stejle skrånninger med en hældning på mellem 6° og 12° omfatter delkrav 2 ikke

1) flydende husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø, og

2) flydende mineralsk gødning (handelsgødning).

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her:

<http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/1994/apr/tilsyn-med-landbrug/>

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/husdyrgoedning/>

https://www.landbrugsinfo.dk/Byggeri/Byggeblade/Sider/Oversigt_over_Landbrugets_Byggeblade.aspx

<https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/Miljoegodkendelse/Sider/Husdyrgoedningsbekendtgørelsen.aspx>

3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse eventuelt iblandet affald under forudsætning af, at andelen af iblandet affald ikke medfører, at reglerne om opbevaring og anvendelse i bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål (Slambekendtgørelsen) finder anvendelse. Afgasset vegetabilsk biomasse defineret som en ny type gødning, som derved omfattes af bekendtgørelsen. Der er ligeledes gennemført ændringer af definitionerne som fastslår, at såfremt den vegetabiliske biomasse iblandes husdyrgødning, vil det blive betragtet som husdyrgødning Den afgassede biomasse kan forarbejdes på linje med husdyrgødningen. Forarbejdet gødning indføres som begreb og omfatter således både forarbejdet husdyrgødning og forarbejdet afgasset vegetabilsk biomasse. Ved en separationsproces vil fiberfraktionen blive omfattet af begrebet fast gødning uanset, om indgangsmaterialet er husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeaflad og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Husdyrgødning	Fast gødning, ajle, gylle og møddingsaft fra alle husdyr inklusiv mave- og tarmindeholdet fra slagtede husdyr, forarbejdet og afgasset husdyrgødning, enhver blanding af husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse samt bundfald. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Fast gødning	Faste ekskrementer og strøelse samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent over eller lig med 12 Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen

Flydende gødning	Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft samt enhver sammenblanding af fast gødning med ajle, gylle og møddingsaft samt forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Mineralsk gødning (handelsgødning)	Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P. Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Restvand	Mælkerumsvand samt vand fra vask af produkter fra husdyrhold, foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. Restvand omfatter desuden fraktioner fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold under 0,3 kg N/ton. Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage og væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage, og vand fra vask af fjerkræstalde skal betragtes som restvand, hvis kvælstofindholdet er under 0,3 kg N/to Kilde: Husdyrgødningsbekendtgørelsen
Konstateres	Foto på kontroltidspunktet og man skal kunne konstatere på kontroltidspunktet, hvis udbringningen sker på en måde, et sted eller under omstændigheder, der ikke er tilladt i henhold til kravene. Foto på kontroltidspunktet, hvis der bruges en forkert teknik. Eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning eller anden gødning

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt og med lave temperaturer, tøbrud og/eller megen nedbør. Ligeledes bør bedriftens terrænforhold medtages i forberedelserne, når kontrol af kravet er relevant.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke kunne godkendes under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokaltet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Med henblik på vurdering af, om reglerne for tilsagn efter Landdistriktsprogrammet er overholdt, skal der i kontrolrapporten være en angivelse af på hvilken mark/hvilket marknummer, overtrædelsen er konstateret med angivelse af marknummer og markbloksnummer jf. markkort. Hvis en mark kun delvist er omfattet af overtrædelsen, skal der endvidere vedlægges et kort med angivelse af, hvor overtrædelsen er registreret.

Billeddokumentation er nødvendig med tydelig angivelse af f.eks. frossen jord, snedække, afstrømning osv. Hvis overtrædelsen har medført en risiko for forurening af grundvandet eller en konkret forurening af grundvandet, skal det vurderes, om overtrædelsen også skal indberettes under krav 1.1. Hvis der konstateres forhold vedrørende ikke-erhvervsmæssigt dyrehold, som medfører en risiko for forurening af grundvand eller forurening af grundvand, skal det indberettes under krav 1.1.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen Kan du undersøge, om bedriften indeholder skrånende arealer. Du kan avende de 2 kortlag der findes i IMK henholdsvis kortlaget der viser hældningen mellem 6 og 12 ° og kortlaget der viser hældningen over 12 °. Undersøg desuden via IMK om bedriften indeholder søer, vandløb eller lignende hvortil der kan være en fare for afstrømning.

Undersøg derudover også gerne vejrforholdene i området. Er der mulighed for frost i jorden, vandmættethed i jorden med mere?

Desuden kan du undersøge billedmaterialet for, om han opbevarer husdyrgødning eller ensilagesaft og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

Kravet er primært relevant at kontrollere i vintermånederne eller hvis arealerne hælder mere end 6 ° ned mod vandløb og søer m.m.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han anvender husdyrgødning, ensilagesaft eller lignende på arealer og hvornår det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen eller ved konstatering af udbringning på arealer, der ikke må udbringes på eller at det er udbragt uden for udbringningsperioderne.

2.3 EKSEMPLER

2.4

Krav 1.15:

Delkrav 1:

- udbringning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.

Delkrav 2:

- Tjek IMK/kontrolGis
- Afstrømning ved Søer og åbne vandløb og er afstanden på 20 M.
- Hældning på mere end 6 grader

HUSK krav 1.1: Hvis der er risiko for eller en forurening af grundvandet.

Fokusspørgsmål

Delkrav	Spørgsmål
1	Er udbringning sket således, at der er fare for afstrømning? – dvs. samles den udbragte gødning i småsøer/-pytter på arealerne?
1	Har udbringningen medført fare for afstrømning via overfladen eller dræn?
1	Udbringning må ikke ske på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord – dvs. tjek om jorden er omfattet af ovenstående tilstande? Brug jordspyd med angivelse af måleenhed.
2	Er udbringning sket på arealer med en hældning på mere end 6 grader ned mod åbne vandløb, søer over 100 m ² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter (se kravtekst og note 14)? – dvs. undersøg kortmaterialet hjemmefra for arealer/lokaliteter med hældning på mere end 6 grader

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.15, delkrav 1 og 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Fare for afstrømning	Der er sket afstrømning
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Mindre end 6 måneder	6 -12 måneder	Mere end 12 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.15, delkrav 1 og 2

Alvor	Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er i alle tilfælde en overtrædelse af krav 1.15, delkrav 1. Ved vurdering af alvoren af en overtrædelse, hvor de ovenfor nævnte produkter udbringes, så der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m ² og kystvande, skal der indgå en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.16 – 2 meter bræmmer langs vandløb og søer

1. DELKRAV

1	Gødskning må, i landzone, ikke foretages i en bræmme på 2 meter langs åbne, naturlige vandløb og søer. Det samme gælder langs kunstige vandløb og søer der i vandplanen efter miljømålsloven enten skal opfylde miljømålene ”godt økologisk potentiale” eller ”maksimalt økologisk potentiale”. Bestemmelsen gælder dog ikke for isolerede søer under 100 m ² .

1.1 FORMÅL

Formålet med 2-meter bræmmen efter **vandløbsloven**, er at bevare vandløbets eller søens bred i en stabil tilstand og dermed beskytte bredden mod udskridning m.v., bl.a. i forbindelse med landbrugers anvendelse af tunge maskiner. En stabil bred medfører, at tilførslen af sand og jord til vandløb og søer nedbringes, dels fordi bredden beskyttes mod udskridning, dels fordi bræmmens planter virker som et filter ved overfladisk afstrømning fra markerne.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

I foråret 2015 er KO-krav 1.16 blevet ændret. Dette indebærer at KO-kravet nu omhandler et gødskningsforbud. Dette forbud udspringer af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 6. Det er formuleret således, at gødskning på de arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69 stk. 1 ikke er tilladt.

Dette indebærer, at KO-kravets nationale ophæng nu er i husdyrgødningsbekendtgørelsen og ikke længere vandløbsloven. Derfor skal du ikke, hvis du ser en overtrædelse af KO-kravet, kontakte kommunen, men du skal sende et link til Captia-sagen til Fysisk Jordbrugskontrol.

Bræmmen medvirker endvidere til at begrænse erosion, således at vandløb og søer ikke fyldes op med sand mv., og mindsker behovet for omkostningskrævende samt miljø- og naturmæssigt belastende oprensninger. Den stabile bred sikrer derudover gode fysiske forhold til gavn for både fisk og smådyr.

Formålet med 2-meter bræmmer er uforandret i forhold til tidligere, men fra 2015 er det kun gødskning i 2-meter bræmmen, der er KO-belagt. Dette indebærer at dyrkning, jordbearbejdning, plantning, hegnsætning, terrænregulering og bygningsværker stadig er overtrædelser, men de er overtrædelser af de nationale regler efter vandløbsloven. Ingen af disse 6 overtrædelsesmuligheder er KO-belagt.

2 meter bræmmen skal betragtes som en del af vandløbet eller søen, jf. vandløbsloven

Som tidligere nævnt, er 2 meter bræmmerne national lovgivning jf. vandløbsloven. Det er kommunen, der er myndighed vedrørende de nationale krav, og du skal derfor kontakte kommunen, hvis du i forbindelse med kontrol af Krav 1.16 konstaterer en overtrædelse af den nationale lovgivning. Se yderligere i afsnit om National kontrol.

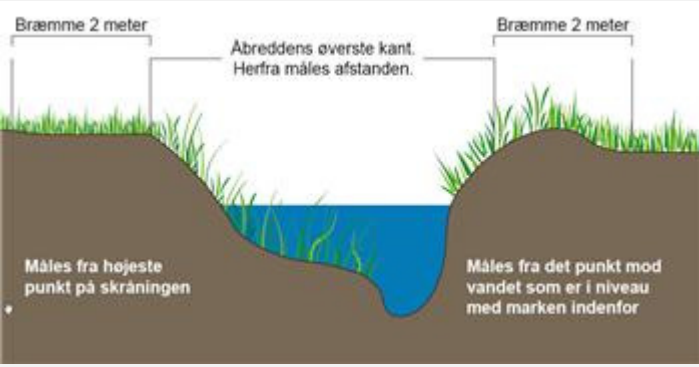
OFFENTLIG ADGANG

Der er ikke offentlig adgang til 2 meter bræmmerne, medmindre de grænser op til arealer, hvor der i forvejen er offentlig adgang.

Ifølge Naturbeskyttelsesloven er der offentlig adgang til arealer i form af færdsel til fods og ophold, hvis der er adgang til arealerne på lovlig vis, fx ad anlagte veje eller befæstede stier

Bræmmen kan desuden være offentlig tilgængelig, hvis landbruger har givet tilladelse hertil

1.3 DEFINITIONER

2 meter bræmme	Dette krav vedrører bræmmer der ligger langs vandløb og søer og er 2 meter bred. Kravet gælder ikke for rørlagte strækninger. Kravet gælder alle naturlige vandløb og søer, bortset fra isolerede søer under 100 m ² .
Kronekant	Kronekant = "den øverste kant" Bræmmen på 2 meter langs vandløb og søer beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant. Den øverste kant er overgangen fra det skrånende terræn mod vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbehandles. "Den øverste kant" af visse søer er overgangen mellem bevoksningen af vand- og sumpplanter og egentlig landplanter.
Naturligt vandløb	Det ændrer ikke et vandløbs status, som naturligt vandløb, at der på et tidspunkt er foretaget regulering (bortset fra rørlægning). Dette indebærer, at oprindelige naturlige vandløb, der i dag fremstår som stærkt regulerede, også er omfattet af kravet. Genåbning af en rørlægning af et naturligt vandløb vil medføre, at vandløbet atter anses for naturligt, og at kravet igen er gældende.
Naturlige søer	Ved naturlige søer forstås søer, der topografisk indgår i det pågældende landskab eller miljø. Det ændrer ikke på en naturlig søs status, at der på et tidspunkt er foretaget regulering
Kunstigt anlagte søer og vandløb	De vandløb og søer der er kunstigt anlagte, er kun omfattet af kravet, hvis de er højt målsatte i regionplanen
Kravet gælder ikke for:	Kravet gælder ikke for de vandløb og søer, som ikke er omfattet af vandloven. Det drejer sig om: "enkeltmandsvandløb", vandløb, der med eventuelle tilhørende søer fra udspring til udløb i havet udelukkende løber på en ejendom "enkeltmandssøer", søer uden til- og afløb, som udelukkende er beliggende på én ejendom – uanset søens størrelse Isolerede søer (dvs. søer uden til- og afløb) under 100 m ² , uanset om der er

	tale om en naturlig sø, og uanset om søen har mere end 1 bredejer
Græsning og høslæt	Både græsning og høslæt er tilladt i 2-meter bræmmen. Høslæt skal dog ske, så det ikke indebærer risiko for udskridning af bræmme eller bred
Bekæmpelsesmidler	Det er tilladt at anvende bekæmpelsesmidler i 2-meter bræmmen. Men det formodes at der er en begrænset interesse herfor pga. dyrkningsforbuddet (national regel).
Gødsning	I forbindelse med dette krav, defineres gødsning som husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning). Ingen af disse produkter må findes i en 2 meter bræmme, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen § 30, stk. 6 der siger, at arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1 ikke må gødskes. I modsætning til tidligere år, er gødsning nu KO-belagt i 2-meter bræmmer.
Hegning	Det er ikke tilladt at opstille nye hegn langs vandløb og søer inden for 2-meter bræmmen. Kommunen kan dog fortsat påbyde landbruger at opsætte hegn, af hensyn til løsgående dyr, også indenfor 2-meter bræmmen (national regel).
Plantning	Der må ikke foretages beplantning i bræmmen. Vandløbsmyndigheden (kommunen) kan dog fortsat foretage beplantning langs offentlige vandløb, også i 2-meter bræmmen (national regel).
Terrænændring	Det er ikke tilladt at foretage terrænregulering inden for 2-meter bræmmen. Dvs. udgravning, opfyldning og lignende (national regel).
Bygningsværker	Det er ikke tilladt at opføre bygningsværker inden for 2-meter bræmmen. Det kan for eksempel være udsigtsplatforme (national regel)
Registreres	Ved begrebet "registreres" i forbindelse med bedømmelse forstås her, at påvirkningen kan måles eller på anden måde registreres ved empiriske data.
Vurdering	Ved "vurdering med stor sandsynlighed" i forbindelse med bedømmelse forstås her, at vurderingen af påvirkningen af vandløbet eller søen kan underbygges ved modelberegninger eller lignende. I vurderingen af omfang kan niveauforskelle mellem vandløbet, brinken og bræmmen ligeledes tages i betragtning.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året på en KO-kontrol, hvis landbruger har vandløb og søer på bedriften.

2. KONTROLMETODE

Information om hvilke vandløbsstrækninger der er naturlige og/eller skal opfylde miljømålet godt økologisk potentiale eller maksimalt økologisk potentiale fremgår af 2 meter bræmmelaget i IMK.

Gennemførelsen af kontrollen af gødskningsforbuddet i bræmmen, sker på baggrund af en visuel kontrol af arealet.

Ved den visuelle kontrol skal du se efter 2 ting.

1. Dels om der er tydelige tegn på gødsning:

- Ved tilstedeværelsen af mindre gødningskorn fra handelsgødning,
- Spor af gyllerester fra husdyrgødning,
- Slæbe-/kørespor i afgrøden,

2. Og dels på en vurdering af, om der er manglende forskel i udvikling og vækst i bræmmen og det lovligt dyrkede areal, der grænser op til bræmmen.

Til fastsættelse af udstrækningen af arealet der er blevet gødsket i 2-meter bræmmen kan du måle 2 meter fra kronekanten, som er vandløbet eller søens øverste kant: Du kan anvende 2 meter mål, tommestok eller lignende til opmålingen.

Overtrædelsesarealet er det areal indenfor 2-meter bræmmen der er blevet gødsket. Du skal i IMK angive de antal cm af bredden, som der er blevet gødsket, samt længden af arealet som er blevet gødsket.

Figur Kronekant

Der er ikke forbud mod sprøjtning i 2 meter bræmmen. Vær dog opmærksom på om arealet er anmeldt med MFO, i så fald er det ikke tilladt at anvende sprøjtemidler.

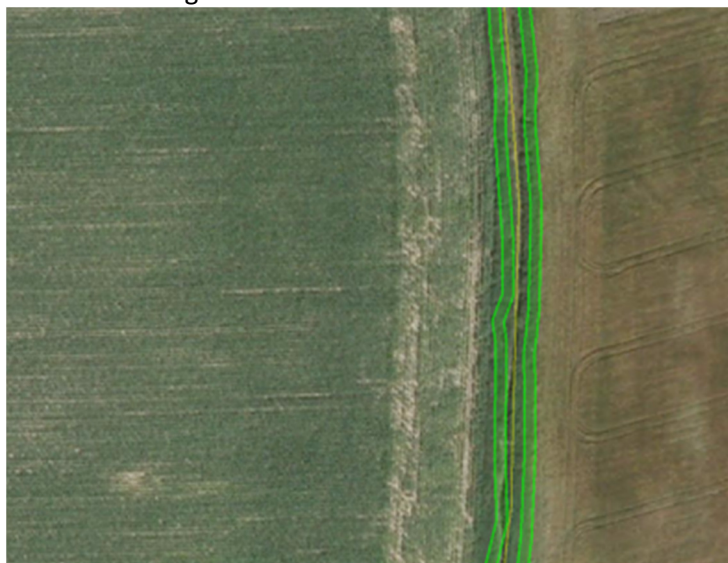
2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at du skal sende et orienteringsbrev til den relevante kommune, hvis du konstaterer **nationale overtrædelser på en 2-meter bræmme**. Orienteringsbrevet findes i captia

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Inden kontrollen påbegyndes, kan du i forbindelse med kontrolforberedelsen, undersøge om han har 2-meter bræmmer på sin bedrift. Dette kan du gøre ved at anvende IMK Du kan se 2 meter bræmme laget som ligger i temaknappen. Sæt hak i Bræmmer2m:

Herefter kan laget ses i IMK

Figur 29. 2 meter bræmmelaget i KontrolGIS.

I forbindelse med KO-kontrolbesøget skal du kontrollere om der er sket:

- Gødsning i bræmmen

Kontrollen gennemføres ved, at du skal se efter spor af gødsning i bræmmen. Det kan for eksempel være korn efter handelsgødning eller rester af husdyrgødning. Der skal ikke foretages jordprøver i forhold til gødsning i 2-meter bræmmen.

Derudover kan du være opmærksom på de nationale regler, som du skal orientere kommunen om:

- Dyrkning i bræmmen
- Jordbehandling
- Plantning
- Hegnssætning
- Terrænregulering
- Bygningsværker

OPMÅLING

Hvis der konstateres overtrædelser af KO-kravet i 2 meter bræmmen på flere adskilte bræmmestykker, bedømmes hvert bræmmestykke for sig, og der gives en selvstændig karakter i henhold til skemaet. Den overtrædelse der resulterer i den højeste karakter indberettes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Spørg ind til placeringen af 2 meter bræmmerne
1	Spørg ind til brugen/plejen af 2 meter bræmmerne

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.16, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er gødsket i gennemsnit 25 cm af bræmmens bredde på op til 75 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 25 cm af bræmmens bredde på 76 til 150 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 26 til 50 cm af bræmmens bredde på op til 150 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på 151 til 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på op til 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på op til 25 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gns. over 150 cm af	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på over 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på over 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen
OMFANG		Overtrædelsen vedrører kun egen bedrift	Overtrædelsen vedrører nærområdet	Overtrædelsen vedrører fjernområdet
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.16, delkrav 1

Alvor	Alvoren af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af størrelsen af dens virkninger under hensyntagen til formålet med det pågældende krav. Bræmmen medvirker til at reducere udvaskning af nitrater fra landbruget. Alvor vurderes i forhold til, hvor mange cm, der mangler af 2 m bræmmens bredde i kombination med strækninger hvor, der mangler 2 m bræmmer. Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse vil det således som udgangspunkt kunne indgå, i hvor høj grad kravet om 2 meter bræmmer er overtrådt med hensyn til gødskning. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. For eksempel om der rent faktisk er sket en ødelæggelse af brinker med forurening af vandløb eller sø med næringsstoffer til følge, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor
Omfang	Omfanget af en manglende overensstemmelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den manglende overensstemmelse har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til om effekten af en overtrædelse kan registres eller med stor sandsynlighed vurderes at påvirke vandløbet eller søen på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening med næringsstoffer). Ved "registreres" forstås her, at påvirkningen kan måles eller på anden måde registreres ved empiriske data. Ved "vurdering med stor sandsynlighed" forstås her, at vurderingen af påvirkningen af vandløbet eller søen kan underbygges ved modelberegninger eller lignende. I vurderingen af omfang kan niveauforskelle mellem vandløbet, brinken og bræmmen ligeledes tages i betragtning
Varighed	Varigheden af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af, hvor længe dens virkninger varer, eller muligheden for at bringe dens virkninger til ophør med rimelige midler. Den tid, der medgår til at tilstanden er genoprettet vil således kunne indgå som moment ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse. Bræmmen vil oftest være retableret inden for en planperiode. Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav

4. NATIONALE KRAV

Beskrivelse af håndteringen af MFO i forbindelse med 2 meter bræmme kontrol, kan efterfølgende læses i anden faginstruks.

1.17 – Udarbejdet gødningsregnskab

1. DELKRAV

1.	Virksomheden skal hvert år senest den følgende 31. marts udarbejde gødningsregnskab for den afsluttede planperiode. Det udfærdigede gødningsregnskab skal kunne forevises på anfordring ved Landbrugs- og Fiskeristyrelsen kontrolbesøg, og gødningsregnskabet skal foreligge forskriftsmæssig stand.
2.	Virksomhedens gødningsregnskab skal opbevares i mindst 5 år.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Da det ikke er et krav, at alle jordbrugere skal være med i Register for Gødningsregnskab, kan der opstå to situationer i forbindelse med kontrollen på stedet. Disse situationer er beskrevet nedenfor.

A. VIRKSOMHEDEN ER MED I REGISTER FOR GØDNINGSREGNSKAB

Før kontrolbesøget undersøges i GHI/DCK om virksomheden har indsendt et gødningsregnskab for planperioden 2014/2015. Alle virksomheder, der er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, skal indsende et gødningsregnskab.

Kravet er OK, når der er udarbejdet og indsendt gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode 2014/2015. Hvis gødningsregnskabet ligger hos konsulenten/revisor, skal virksomheden fremskaffe en kopi, som skal sendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) inden 14 dage, for at 1.17 er overholdt. Hvis virksomheden ikke har indsendt et gødningsregnskab, skal du ved kontrolbesøget undersøge, om der på bedriften foreligger et gødningsregnskab eller en kopi heraf. Hvis gødningsregnskabet ligger på bedriften og opfylder formkravene, er 1.17 overholdt, dvs. gødningsregnskabet skal være udarbejdet på Landbrugs- og Fiskeristyrelsens skemaer fra Vejledning om gødsknings- og harmoniregler eller på et af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen godkendt skema (pt. er DLBR og Næsgaard Mark godkendt). Hvis der ikke kan findes et gødningsregnskab eller kopi heraf på bedriften, skal sagen sendes i høring.

Kontrolløren skal oplyse jordbruger om, at gødskningslovens bestemmelser om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskab, ikke er opfyldt (national bestemmelse). Jf. bekendtgørelse nr. 903 af 29. juli 2014 om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2014/2015 og om plantedække (med senere ændringer) skal gødningsregnskabet være udarbejdet og indberettet senest d. 31. marts 2016.

Hvis gødningsregnskabet er indsendt, er delkrav 2 også opfyldt. Hvis gødningsregnskabet ikke er indsendt, skal det ligge på bedriften. Kravet skal kontrolleres for de seneste 5 år.

B. VIRKSOMHEDEN ER IKKE MED I REGISTER FOR GØDNINGSREGNSKAB

Hvis kontrolløren i forbindelse med forberedelsen af kontrollen konstaterer, at en virksomhed ikke er med i Register for gødningsregnskab ¹², skal kontrolløren undersøge om virksomheden har været

¹² En jordbrugsvirksomhed har pligt til at udarbejde gødningsregnskab, når den har en årlig momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

gødningsregnskabspligtig i planperioden 2014/2015. Gødningsregnskabspligten for virksomheden indtræder kun hvis virksomheden er momsregistreret, og har en momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- Har en samlet husdyrbesætning på mere end 10 dyreenheder, eller
- Har en husdyrtæthed på mere end 1,0 dyreenhed pr. ha, eller
- Modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Gødningsregnskabet skal opbevares i 5 år.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året

2. KONTROLMETODE

I kontrolgrundlaget, kan det ses hvilke husdyr, der er registreret i besætningen. For kvæg er det pga. enkelt dyrs registreringer muligt at se oplysningerne om antal dyreenheder i planperioden 2014/2015 i Landbrugsindberetning/GHI. For andre typer husdyr er der ikke muligt at se antal dyr i den forgangne planperiode alene på grundlag af GHR/GHI.

Kontrollen omfatter både virksomheder, der er med i Register for Gødning og uden for registret. Hvis ikke der er krav til registrering, det vil sige, krav om, at der skal udarbejdes en gødningsplan, så er punktet "ikke relevant".

2.1 BEMÆRKNINGER

1. Hvis det konstateres, at virksomheden ikke er pligtig til at være tilmeldt Register for Gødningsregnskab, afsluttes krav 1.17 med "ikke relevant".
2. Hvis det på baggrund af kontrollen konstateres, at virksomheden er gødningsregnskabspligtig på kontroltidspunktet, gøres jordbrugeren opmærksom på, at han skal tilmelde sig registret inden planperiodens udløb..
3. Hvis punkt 2 bliver relevant, skal du orientere Administrativ Jordbrugskontrol om situationen. Du skal derfor sende en mail til jordbrugskontrol@naturerhverv.dk, med et link til sagen, og med en sigende titel i emnelinjen på mailen. F.eks. kan du benytte ordet "gødningsregnskab". Det er dog vigtigt, at du på sagen har beskrevet, hvad du har konstateret og at du har påpeget det over for landbrugeren. Hvis det på baggrund af kontrollen ydermere konstateres, at virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2014/2015, og der ikke er udarbejdet et gødningsregnskab for planperioden 2014/2015, medfører det en høring på krav 1.17. Kontrolløren skal i begge tilfælde straks kontakte Adm. jordbrugskontrol, Team Kvælstofadministration pr. mail og give besked herom.

-
- har en samlet husdyrbesætning på mere end 10 dyreenheder, eller
  - har en husdyrtæthed på mere end 1,0 dyreenhed pr. hektar, eller
  - modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Mindre husdyrbrug med hobbybetonede aktiviteter vil ofte ikke være omfattet af 1.17 pga. hverken tilstrækkelig omsætning eller tilstrækkelig med dyreenheder/ dyretæthed/ gødningsmodtagelse

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Ved kontrolbesøget: Der skal fremvises en kopi af gødningsregnskabet på pc eller papir hvis det ikke er indsendt.

OPGØRELSE AF ANTAL HUSDYR OG DYREENHEDER:

Hvis der er husdyr på virksomheden på kontroltidspunktet, spørges indtil hvor mange og hvor længe der har været dyr. Hvis der på kontroltidspunktet konstateres mere end 10 dyreenheder, eller en husdyrtæthed på mere end 1 dyreenheder pr. ha. skal antallet af dyr/dyreenheder i besætningen for planperioden 2014/2015 opgøres.

Opgørelsen af antal dyreenheder sker på baggrund af momsbilag, oplysninger i driftsregnskab, evt. besætningsliste og foderbilag. Momsregnskab og driftsregnskab vil dog kun findes på CVR-nr. CPR-nr. vil ikke have momsregnskab.

Opgørelse af dyreenheder

- ved kvæg: enkeltdyrsregistreringen i CHR
- ved får og geder: besætningslister, landmanden har pligt til at føre indgangsliste
- ved svin: evt. slagteriafregning og foderbilag

BRUG OMREGNINGSTABEL TIL BEREGNING AF DYREENHEDER.

Landmanden har pligt til at medvirke ved kontrollen m.h.t. regnskabsbilag. Nægtes kontrolløren adgang til bilag vil det blive betragtet som en afvisning af kontrolbesøget, og hele støtten kan blive trukket for det pågældende støtteår.

VEDR. MODTAGELSE AF GØDNING:

Der spørges ind til om virksomheden modtager husdyrgødning /har modtaget mere end 25 tons husdyrgødning eller andet organisk gødning i planperioden 2014/2015.

Dette er ikke særligt sandsynligt pga. gødningsregnskabsreglerne (hvor virksomheder kun har mulighed for afsætning til virksomheder tilmeldt Register for Gødningsregnskab), men det kan lade sig gøre, fx på små bedrifter.

Hvis et plantebrug ikke ønsker afgiftsfritagelse for brug af kvælstof (N) (og derfor ikke har tilmeldt sig (Register for Gødningsregnskab)) og hvis dette plantebrug ikke har modtaget mere end 25 tons husdyrgødning, skal der dog ikke foreligge et gødningsregnskab.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.17, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men skemakrav ikke opfyldt ¹³	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men ikke forskriftsmæssigt ¹⁴	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet,
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter om gødningsregnskabet foreligger og om oplysningerne i gødningsregnskabet er forskriftsmæssige
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

¹³ Med "skemakrav" menes, at der ikke er anvendt godkendt skema til udarbejdelsen af gødningsregnskabet. Hvis der kun er tale om en for sen indberetning af GR sanktioneres dette ikke som en overtrædelse af kravet.

¹⁴ "Forskriftsmæssigt" betyder her, at GR ikke er fuldstændig udfyldt eller har væsentlige fejl eller mangler.

SKEMA for krav 1.17, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 2 afsluttede	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 3 afsluttede	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 4 afsluttede
OMFANG		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 2

Alvor	Vurderes efter hvor mange afsluttede planperioder/gødningsregnskaber der mangler
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSEL (SAMLET KARAKTER MAX 5)

Hvis landbrugeren har udarbejdet gødningsregnskabet, men skemakrav ikke er opfyldt, skal landbrugeren afhjælpe bagatelovertrædelsen inden 6 måneder. Det sker ved at landmanden indsender gødningsregnskab til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) på et godkendt skema. Som en hjælp skal kontrolløren i høringsbrevet vedlægge skema B: gødningsregnskab, til brug for landmanden.

4. NATIONALE KRAV

Der er nationale krav om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskabet. For mere information se:

http://naturerhverv.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Goedningsregnskab/Vejledning_om_goedsknings-og_harmoniregler_nyeste.pdf

1.18 – Administrativ Krav: Afsætning af husdyrgødning

Kontrollen af de administrative krav gennemføres i Team Kvælstofadministration, Adm. jordbrugskontrol.

Hvis du er interesseret i yderligere information om kontrollen af disse krav, henvises der til de nationale instrukser på området.

1. DELKRAV

1	Virksomheden kan alene fratrække kvælstof i husdyrgødning, hvis husdyrgødningen er afsat til en registreret virksomhed, til biogas- og fællesanlæg, til forbrændingsanlæg eller til forarbejdningsanlæg. Dog kan husdyrgødning afsat af græssende dyr på arealer tilhørende ikke-registrerede virksomheder tillige fratrækkes, såfremt arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som afsættes ved afgræsning. Endvidere kan virksomheder, som har eget biogas- eller forarbejdningsanlæg, og som afsætter et gødningsprodukt herfra uden for virksomheden, trække kvælstof i det afsatte gødningsprodukt fra i virksomhedens samlede forbrug af kvælstof.

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.18, delkrav 1

Karakter Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: • det kan sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed. • den afsatte husdyrgødning har et total indhold over 1500 kg N og op til 2500 kg N	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: • det kan sandsynliggøres, at husdyrgødninge n er udbragt på modtagers virksomhed. • den afsatte husdyrgødning har et total indhold på over 2500 kg N	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og • det kan ikke sandsynliggøres, at husdyrgødninge n er udbragt på modtagers virksomhed
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.18, delkrav 1

Alvor:	Det vurderes om husdyrgødning er afsat til en virksomhed, der er med i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen Register for Gødningsregnskab eller til ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den gødning, som dyrene afsætter ved afgræsning. Husdyrgødning fra græssende dyr afsat på ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som dyrene afsætter ved afgræsning, skal ikke indgå i vurderingen.
Omfang:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.19 – Administrativt krav: Ligevægten mellem virksomhedens kvælstofforbrug og behov

Kontrollen af de administrative krav gennemføres i Team Kvælstofadministration, Adm. jordbrugskontrol.

Hvis du er interesseret i yderligere information om kontrollen af disse krav, henvises der til de nationale instrukser på området.

1. DELKRAV

1. I planperioden må forbruget af kvælstof til gødningsformål ikke overstige virksomhedens kvote for kvælstof¹⁵

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.19, delkrav 1

Karakter Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		OVG fra 6 kg N/ha op til 9 kg N/ha og total mere end 50 kg N, eller OVG over 9 kg N/ha men under 200 kg N totalt	OVG fra 9 kg/ha til og med 30 kg N/ha og total mere end 200 kg N	OVG fra og med 31 kg N/ha og total mere end 200 kg N
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

¹⁵ For information vedr. fastsættelse af kvælstofkvoten for relevante planperioder se gødskningsbekendtgørelsens, bilag 1.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.19, delkrav 1

Alvor:	Vurderes ud fra overgødsningens (OVG) størrelse. Alvoren afhænger af hvor stor overgødsningen er, både hvad angår kg N pr. ha og totale mængder kvælstof.
Omfang:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.21 – Etablering af plantedække

I DENNE INSTRUKS BESKRIVES UDELUKKENDE DE PLIGTIGE NATIONALE EFTERAFGRØDER. MFO-EFTERAFGRØDER BESKRIVES I AREALINSTRUKSEN.

1. DELKRAV

1.	Virksomheder, som har en årlig momspligtig omsætning der overstiger 50.000 kr. fra planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, og som dyrker et areal på 10 ha. eller derover, skal i efteråret i planperiodens begyndelse etablere eller udlægge arealer med efterafgrøder efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Arealet med efterafgrøder skal udgøre mindst 10 pct. af virksomhedens efterafgrødegrundareal. For virksomheder, der udbringer gødningsmængder svarende til 0,8 dyreenheder eller derover pr. hektar harmoniareal, skal arealet med efterafgrøder mindst udgøre 14 pct. af efterafgrødegrundarealet. Virksomheder kan anvende de i bekendtgørelsen fem nævnte alternativer til opfyldelse af efterafgrødekravet. Manglende efterafgrøder vil betyde en reduktion i kvoten. ¹⁶

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kun virksomheder, som har et samlet efterafgrødegrundareal (inklusiv forpagtede og lejede arealer) på over 10 hektar og en årlig momspligtig omsætning på over 50.000 kr. fra planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, er pligtige til at etablere efterafgrøder. Virksomhedens efterafgrødekrav i planperioden 2017/2018 (efterafgrøder udlagt i 2017) beregnes ud fra jordbrugers efterafgrødegrundareal (fra Fælleskemaet 2017), og afhænger af mængden af husdyrgødning, der udbringes på bedriften. Efterafgrødekravet fremgår af kontrolinstruksen "Kontrol af efterafgrøder 2017".

Etableringen af efterafgrøder skal foretages efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Etablering af efterafgrøder kan erstattes af et eller flere alternativer til efterafgrøder, som er nævnt i Landbrugs- og Fiskeristyrelsens "Vejledning for gødsknings og harmoniregler for 2016/2017".

Efterafgrøder må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 30. oktober 2017; dog må efterafgrøder i majs ikke destrueres før 1. marts 2018. Arealer med efterafgrøder skal anvendes til en forråssået afgrøde i den samme planperiode. Alternativer til efterafgrøder skal udlægges/anvendes i henhold til Landbrugs- og Fiskeristyrelsens "Vejledning for gødsknings- og harmoniregler for 2016/2017".

Virksomheder, der udbringer større husdyrgødningsmængder end 0,8 dyreenheder pr. ha harmoniareal, skal i planperioden 2017/2018 have et areal med efterafgrøder på mindst 14 % af efterafgrødegrundarealet. Virksomheder der udbringer mindre end 0,8 dyreenheder per ha harmoniareal, skal udlægge efterafgrøder på mindst 10 % af efterafgrødegrundarealet.

¹⁶ Landbruger kan vælge at få en KO-sanktion i stedet for et kvotetræk, når det samlede efterafgrødegrundareal er opgjort.

1.4 KRAVETS RELEVANS

I perioden frem til 1. september 2017 er kravet om efterafgrøder ikke relevant. Kravet relaterer sig alene til perioden 1. september 2017 til og med 19. oktober 2017. Derfor skal krav 1.21 i perioden frem til 1. september noteres som ikke relevant.

2. KONTROLMETODE

Kontrollen af pligtige efterafgrøder omfatter en kontrol af, om de efterafgrøder, og alternativer til efterafgrøder, der er indmeldt i Tast selv-service er blevet udlagt. Kontrolbesøget består af en markkontrol med besigtigelse af arealer med efterafgrøde og alternativer til efterafgrøder, for at vurdere om jordbruger har etableret efterafgrøder i overensstemmelse med det indberettede og efter de gældende regler om f.eks. artsvalg. Til kontrollen indgår jordbrugers indberetning i Tast selv-service, samt evt. markplaner og gødningsplaner.

Den efterfølgende sagsbehandling går ud på at afdække, om manglende etablering af indberettede efterafgrøder/alternativer til efterafgrøder medfører, at jordbrugers efterafgrødekrav i planperioden ikke er dækket, hvilket i så fald vil medføre en reduktion i kvoten. Dette kan medføre en overgødskningssag og en sanktion på krav 1.19.

2.1 BEMÆRKNINGER

I juli 2016 trådte en ny bekendtgørelse om efterafgrøder og plantedække i kraft. Denne bekendtgørelse indeholder krav om udlægning af efterafgrøder. Den nye bekendtgørelse om efterafgrøder og plantedække vil ikke som tidligere være knyttet til en bestemt planperiode. Efterafgrøder udlagt i efteråret 2016 hører til planperioden 2016/2017

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Landbrugers areal med pligtige efterafgrøder sammenstilles med det indberettede areal i tast-selv. Hvis der er en uoverensstemmelse, bliver landbruger hørt på den nationale ordning. En eventuel overtrædelse i KO-sammenhæng, kan først opgøres, når det endelige efterafgrødegrundareal er opgjort året efter.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.21, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Det manglende efterafgrødeareal er større end 0,8 ha og mindre end eller lig	Det manglende efterafgrødeareal er større end 3 ha og mindre end eller lig	Det manglende efterafgrødeareal er større end 8 ha.
OMFANG		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor. Overtrædelsen beregnes som antal manglende ha efterafgrøder. Underkendes alternativer til efterafgrøder, omregnes disse før karaktergivningen til antal manglende ha med efterafgrøder med de omregningsfaktorer, der er fastsat i vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

BEDØMMELSE af krav 1.21, delkrav 1

Alvor	Det vurderes, hvor stort et efterafgrødeareal, der mangler. Alvoren afhænger af, hvor mange hektar, der mangler med efterafgrøder.
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

For mere information om de nationale regler om se:

http://naturerhverv.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Goedningsregnskab/Vejledning_om_goedsknings-og_harmoniregler_nyeste.pdf

1.22 – Administrativt krav: Grænser for tildeling af husdyrgødning (harmonireglerne)

1. DELKRAV

1	På en landbrugsbedrift må der samlet højest udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 dyreenheder pr. ha pr. planperiode (1. august-31. juli). På en landbrugsbedrift med kvæg, får eller geder må husdyrgødningsmængden fra disse dyr på egen bedrift, dog udbringes i en mængde svarende til 1,7 dyreenheder pr. ha pr. planperiode ¹⁷ .
2	På en landbrugsbedrift, hvor mindst 2/3 af husdyrholdet er kvæg, må der udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha pr. planperiode, hvis betingelserne ¹⁸ i øvrigt overholdes.

¹⁷ Bedrifter, der deltager i en produktionsmæssig sammenhæng med de bedrifter, som er nævnt i delkrav 1 og 2, er ligeledes omfattet af disse bestemmelser, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 13. Økologisk autoriserede bedrifter er ikke omfattet af bestemmelserne i delkrav 2.

¹⁸ Betingelserne for, at bruge undtagelsen om 2,3 DE pr ha:

På en landbrugsbedrift må der udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha pr. planperiode på følgende betingelser: 1) På kvægbruget skal 70 % eller mere af arealet til rådighed for tilførsel af husdyrgødning dyrkes med roer, græs eller græsefterafgrøder. Harmoniarealet opgøres for hver planperiode. Ved opgørelsen fraregnes de arealer med afgrøder, som ikke har en gødskningsnorm eller en retningsgivende norm for fosfor og kalium ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, samt arealer, hvor husdyrgødning ikke må anvendes eller under normale omstændigheder ikke kan udbringes. 2) I dette bilag forstås ved: a) Roer: Foderroer. b) Græs: Permanente græsarealer eller græs i omdrift. c) Græsudlæg: Græs udlagt før eller efter høst, dog senest 1. august i vårbyg, helsæd, grønkorn eller silomajs. d) Pløjelag: De øverste 30 cm af agerjorden, hvor jordbundsanalysen foretages for at sikre korrekt gødskning. 3) Husdyrgødning må ikke udbringes i perioden 31. august til 1. marts på et græsareal, som pløjes i samme planperiode. Der skal foreligge en dateret erklæring underskrevet af driftsherren til dokumentation heraf. 4) Græsarealer i omdrift må kun pløjes om i perioden 1. marts til 1. juni, hvorefter arealet skal dyrkes med en afgrøde med kvælstofbehov, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække. 5) udlæg må tidligst nedpløjes eller nedvisnes 1. marts. 6) Bælgsæd og andre kvælstoffikserende afgrøder som f.eks. rød- og hvidkløver må ikke dyrkes på de arealer, som bedriften har til rådighed. Dette gælder dog ikke kløver og lucerne i græsmarker med under 50 pct. kløver og lucerne og byg/ærter, der er udlagt med græs. 7) Der skal foretages N- og P-analyser af pløjelaget mindst hvert 4 år pr. 5 ha på hele arealet i omdrift, som kvægbruget har til rådighed i den planperiode, hvor prøverne foretages. Der skal foreligge dateret dokumentation herfor f.eks. i form af N-min-beregning og jordanalysekort. 8) Virksomheden skal for hver planperiode, hvor undtagelsen ønskes anvendt, senest den dato der er anført som ansøgningsfrist i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om elektronisk Fællesskema og markkort, ansøge om anvendelse undtagelsen, samt foretage en gødningsplanlægning, jf. lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, i Fødevareministeriets Tast Selv-service via www.virk.dk eller www.naturerhverv.dk. 9) Kvægbrugets

3	På landbrugsbedrifter, hvor delkrav 1 er gældende, må husdyrgødning højst udbringes i en mængde svarende til 170 kg. N pr. ha pr. planperiode. På landbrugsbedrifter hvor delkrav 2 er gældende, må husdyrgødning højst udbringes i en mængde svarende til 230 kg. N pr. ha pr. planperiode.
4	Driftsherren ¹⁹ skal kunne dokumentere at delkrav 1-3 er overholdt. Dokumentation i form af forpagtningsaftale skal indeholde oplysninger om arealets størrelse, aftaleparternes navn, adresse, momsnummer (CVR-nr.), gyldighedsperiodens startdato, slutdato eller opsigelsesvarsel og dato for aftalens indgåelse.

Næringsstofferne i husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand må kun tilføres til afgrøder, som har en kvælstofnorm som fastsat i krav 1.19. For så vidt angår afgasset vegetabilsk biomasse udgør det en supplerende national regel i forhold til gennemførelsen af nitratdirektivet.

Hvis en bedrift har en større mængde husdyrgødning til rådighed, herunder gødning modtaget fra andre bedrifter, end der må udbringes på bedriftens areal, skal der foreligge skriftlige aftaler, der sikrer, at overskydende husdyrgødning afsættes

- 1) til en registreret virksomhed
- 2) til et biogasanlæg,
- 3) til et fællesanlæg,
- 4) til et forarbejdningsanlæg,
- 5) som forarbejdet husdyrgødning
- 6) til et miljøgodkendt anlæg. Afbrænding af husdyrgødning kan dog ske på et miljøgodkendt anlæg, der kan forbrænde affald i henhold til reglerne i Miljø- og Fødevareministeriets bekendtgørelse om anlæg, der forbrænder affald.
- 7) til eksport.

Ved at have sådanne skriftlige aftaler, kan landbruger bevise, at han har afsat sin overskydende gødning og derved undgå en overtrædelse på krav 1.22.

Forarbejdet husdyrgødning deklareret i henhold til gødningsloven kan afsættes, såfremt sælger eller afgiver af kvælstofholdig gødning, indberetter, hvortil der er afsat gødning, herunder den afsatte gødningstype og -mængde samt kvælstofindholdet i den afsatte mængde. Indberetningen skal omfatte al gødning, der er solgt eller afsat.

gødningsplan for dyrkede og udyrkede arealer skal udover de forhold, der følger af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, indeholde følgende: a) en skitse, der viser de enkelte markers beliggenhed, b) oplysning om antallet af husdyr, en beskrivelse af opstaldnings- og opbevaringssystemer, herunder opbevaringskapaciteten for gødning, c) en beregning af det fosfor, der produceres på bedriften, d) en beskrivelse af eventuel gødningsbehandling og forventede egenskaber for den behandlede gødning, e) oplysning om mængde og type af husdyrgødning, som leveres udenfor eller modtages på bedriften, f) oplysning om afgrødens forventede fosforbehov for hver mark, g) en beregning af fosfor, der tilføres med husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og mineralsk gødning (handelsgødning) for hver mark og h) angivelse af tidspunkt for tilførsel af husdyrgødning og mineralsk gødning (handelsgødning). 10) Kvægbrugets gødningsplan skal revideres senest syv dage efter enhver ændring. en mængde afgasset vegetabilsk biomasse svarende til 2,3 dyreenheder pr. ha. jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 3.

Det er muligt at benytte undtagelsen på 2,3 DE, selvom punkt 9 og 10 ikke er opfyldt.

Overtrædelse af punkt 9 og 10 sanktioneres udelukkende nationalt.

¹⁹ Driftsherren er den ansvarlige for landbrugsbedriften.

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol. Bedrifter, der deltager i en produktionsmæssig sammenhæng²⁰ med andre bedrifter, er også omfattet af disse bestemmelser

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.22, delkrav 1 - 4

Karakter Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		Bedriften mangler fra og med 1,5 ha, til og med 3,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 3,0 ha, op til og med 8,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 8,0 ha udbringningsareal
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.22, delkrav 1 - 4

Alvor	Vurderes ud fra, hvor mange hektar areal, der mangler til udbringning af husdyrgødning (omfang).

²⁰ Ved deltagelse i en produktionsmæssig sammenhæng forstås, at en landbrugsbedrift har indgået en skriftlig aftale med en eller flere bedrifter med kvæg, får eller geder, om at hovedparten af afgrøderne fra bedriftens arealer afsættes til disse bedrifter med kvæg, får eller geder. Økologisk autoriserede bedrifter er ligeledes omfattet af kravet fra økologireglerne om en maksimal anvendelse af 170 kg total N/ha.

Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.23 – Beskyttelse af naturtyper beliggende i et Natura 2000-område²¹

---

1. DELKRAV

1	Der må ikke foretages ændring i tilstanden af søer, hvis areal er på over 100 m ² eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeriet efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.
2	Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af: 1) heder 2) moser og lign. 3) strandenge og strandsumpe, samt 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m ² i sammenhængende areal.
3	Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m ² , når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelse.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000-områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO i 2015, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) vil forsat være ressortmyndighed for lovgivningen om naturbeskyttelseslovens § 3, medens kommunerne er myndighed for de konkrete beskyttede naturområder og kan rådgive om og træffe beslutning i de konkrete sager. KO krav har ophæng i de nationale regler, inden for hvert EU-land, og da SVANA administrerer reglerne for natur, vil de forsat være myndighed for disse KO krav. De § 3-beskyttede naturområder er vejledende registrerede i Danmarks Miljøportal. Hvis et område opfylder kriterierne for arealstørrelse og de beskyttede naturtyper er de umiddelbart beskyttede uanset om de er registrerede eller ikke.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere den stedlige kommune, hvis du finder en overtrædelse af Natura 2000 kravene beskrevet i denne faginstruks. Mere overordnede spørgsmål om lovgivningen kan rettes til SVANA.

---

²¹ Natura 2000-områder er fælles betegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder, jf. Miljø- og fødevareministeriets bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016, om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fra 2015 vil Karaktergivningen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte SVANA inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne. Du skal dog orientere den stedlige kommune om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

Kravene har ikke længere deres eget KSK (5731NST), men karaktererne skal beskrives i Centralstøvsuger (5050M_16). Det er vigtigt i forhold til den efterfølgende sagsbehandling, både i Nyropsgade og i SVANA, at du tydeligt beskriver kontrolfundet. Det vil sige, at du skal beskrive og eventuelt begrunde hvad, hvor og hvordan og hvor længe forholdene så ud ved den enkelte overtrædelse.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i SVANA			
1.23	Thomas Hellesen,	thell@svana.dk	72 54 25 04
	Mikkel Sandvad	msa@svana.dk	72 54 25 05

Vedrørende krav 1.23 vil den relevante kommune i mange situationer, med fordel kunne kontaktes, da det er dem der er tilsynsmyndighed på § 3 områder.

1.3 DEFINITIONER

Biologiske overdrev	Ved overdrev forstås naturligt vel drænede, vedvarende græsarealer. Overdrev er således tørbundsarealer med lysåben græs- og urtevegetation, der aldrig eller kun meget sjældent har været pløjet op, og som oftest er præget af græsning. Ved definitionen af biologisk overdrev, lægges der vægt på de botaniske kriterier, de tørre jordbundsforhold samt de landskabelige forhold, og ikke på om arealerne historisk har været anvendt som græsningsarealer (historiske overdrev).
Ferske enge	Ferske enges plantesamfund er lysåbent og domineret af græsser og urter, der tåler græsning og/eller slåning. Græsserne er normalt dominerende, og de kan være såvel vilde arter, som kulturbetingede (udsåede). De ferske enge er beliggende på relativt lavtliggende og oftest relativt fugtige arealer. Ferske enge kan være græssede, slåede eller uodnyttede.
Heder	Heder forekommer på tør, næringsfattig, ofte sandet jord. Heder er oftest domineret af dværgbuske, som hedelyng og revling, samt af græsser. Derudover

	forekommer våde heder med arter såsom klokkeløng, mosebølle, rosmarinlyng og blåtop. På mange hedearealer udgør buske og træer som eg, birk, ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen, undertiden i form af krat. En særlig type hede er klitheden, som findes langs Vestkysten. Heder kan være udyrkede, ekstensivt græssede eller mekanisk afhøstede områder og kan eventuelt være periodisk afbrændte.
Moser og lignende	Begrebet "moser og lignende" i lovens forstand omfatter udyrkede eller ekstensivt udnyttede områder præget af en ferskvandspåvirket naturlig eller overvejende naturlig vegetation, som er knyttet til gennemsnitlig høj vandstand. Begrebet er således en fællesbetegnelse for en række vådbundsplanter med plantesamfund, der har betegnelsen efter vegetationens sammensætning (f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær, pilekrat, m.v.), eller efter vandtilførslen (højmose, kærmose, vældmose). Eller efter andre forhold (f.eks. dyndeng, fugteng, m.v.)
Søer	Der findes ca. 120.000 søer i Danmark større end 100 m². Det svarer til 1,4 pct. af landets areal. Langt de fleste er småsøer, og kun ca. 2700 (eller godt 2 pct.) er større end 10.000 m². Herudover eksisterer der ca. 75.000 damme og vandhuller under 100 m². Søerne i Danmark ligger spredt over hele landet, men de fleste ligger i det bakkede landskab i Nordsjælland samt Midt- og Østjylland. Benævnelsen af søtype, og om søerne er menneskeskabte, er i sig selv ikke vigtig, men det er det forhold, at der har udviklet sig et naturligt dyre- og planteliv i tilknytning til søen, der er afgørende.
Reversibilitet	Noget som kan foregå i omvendt orden, være omvendelig.

Strandenge	Begrebet strandenge omfatter engstrækninger ved kysten. Det er relativt flade, lavtliggende arealer med en naturlig, og nogen grad saltpåvirket, vegetation bestående af græsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær. De afgørende kriterier er plantevæksten samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed. Ind mod land afgrænses strandengen hyppigt af et terrænskel i form af en niveauændring, hegn, skelgrøft, vej eller andet, som danner grænse for engen med den nuværende eller tidligere udnyttelse.
Strandsumpe	Strandsumpe er kystnære områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter. Strandsumpe forekommer ofte på de mest fugtige og eventuelt permanent vanddækkende dele af kyststrækninger. Strandsumpe udnyttes ofte ikke landbrugsmæssigt.

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra SVANAs hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link. Definitioner for naturtyperne i ovenstående skema er hentet fra registreringsvejledningen for de beskyttede naturtyper: <http://svana.dk/media/195118/vejledningomregistreringafbeskyttedenaturtyper.pdf>
Desuden kan du se nærmere beskrivelse her: <http://svana.dk/media/203949/1-sidet-24-6-vejled-3.pdf>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget ”§ 3 arealer” sammen med kortlaget ”Natura 2000”, der hvor der er sammenfald mellem de 2 kortlag, kan der være mulighed for overtrædelse af krav 1.23, kun i overlappet mellem de 2. I Kortlaget ”§ 3 arealer”, vil der være en beskrivelse af hvilken naturtype der er tale om. Der vil være en label på elementet som beskriver naturtypen. På den måde kan du orientere dig om relevansen. I forhold til krav 1.23

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den

relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_17) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_17)

Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til ~~Jordbrugskontrol~~. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til Svana, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode i forbindelse med bedømmelsen bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen.

Ved den i kravet omtalte "ændring" forstås en ændring af områdets naturtilstand, jf. den gældende vejledning fra Miljøministeriet om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper:

<http://naturstyrelsen.dk/publikationer/2009/jun/vejledning-om-naturbeskyttelseslovens-3/>

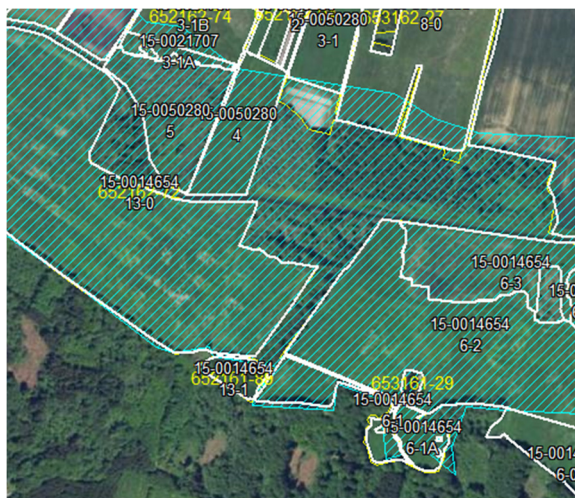
2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

For kontrollen af dette krav drejer det som om, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af de nævnte naturtyper. Naturtyperne er fordelt på 3 delkrav på følgende måde:

- 1) Kontrollen af dette delkrav indeholder kontrollen af søer over 100 m² og vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede.
- 2) Kontrollen af dette delkrav vedrører kun særlige naturtyper som, enkeltvis eller tilsammen, er større end 2500 m². De særlige naturtyper drejer sig om:
  - a) Heder
  - b) Moser og lignende
  - c) Strandenge og strandsumpe
  - d) Ferske enge og biologiske overdrev
- 3) Kontrollen af dette delkrav drejer sig om tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller vandløb der er omfattet af beskyttelse.

Det er kun den del, af de særlige naturtyper, der ligger indenfor Natura 2000-områder, som skal kontrolleres. Naturtyper beliggende **udenfor Natura 2000 vil aldrig** være omfattet af kravet.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.23:

- Brug IMK og tjekke bedriftens arealer – er de i Natura 2000 området?

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1, 2 og 3	Findes der beskyttede naturtyper på bedriften?
1	Er der ændret i tilstanden af § 3 søer på bedriften?
2	Er der foretaget ændringer i tilstanden af heder, moder strandenge og strandsumpe, ferske ende og biologiske overdrev på bedriften?
3	Er der foretaget ændringer i tilstanden af moser og lignede der er sammenhængende med søer eller vandløb omfattet af beskyttelse, der er mindre end 2500 m ² ?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.23, delkrav 1-3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	En ubetydelig ændring af områdets naturtilstand	Reversibel skade med mulighed for øjeblikkelig retablering	Reversibel skade med mulighed for retablering uden tab af naturkvalitet	Irreversibel skade hvor retablering er umulig eller, hvor der er forsvundet arter og/eller naturtyper, som det vil tage lang tid at retablere
OMFANG	Under 5 %	Under 25 %	25 % -50 %	Over 50 %
VARIGHED	Retablering inden for 1 uge uden skade på naturen	Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.23, delkrav 1-3

Alvor	Vurderes efter reversibilitet af den foretagne ændring.
Omfang	Vurderes som den procentdel, som arealet med det ulovlige forhold udgør af støtteansøgerens samlede areal af den pågældende naturtype. Som naturtype defineres henholdsvis søer, vandløb, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovgigøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte SVANA, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til SVANA, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.24 - Beskyttelse af klitfredede arealer beliggende i et Natura 2000-område

---

1. DELKRAV

- 1 Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende, og der må ikke etableres hegn.
- 2 Der må ikke etableres hegn og arealerne må ikke afgræsses, jf. dog delkrav 3.
- 3 På klitfredede arealer er det endvidere ikke tilladt at:
  - a. Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
  - b. Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
  - c. Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
  - d. Foretage gravearbejde
  - e. Afbrænde vegetation, kvas eller lignende
  - f. Forbuddet i punkt b og e gælder ikke på den ubevoksede strandbred

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000 områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO i 2015, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. vil fortsat være ressortmyndighed for kravene. KO krav har ophæng i de nationale regler, inden for hvert EU-land, og da administrerer reglerne for natur, vil de fortsat være myndighed for disse KO krav.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere , hvis du finder en overtrædelse af Natura 2000 kravene bekræftet i denne faginstruks.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fra 2015 vil Karaktergivningingen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne. Du skal dog orientere om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

Kravene har ikke længere deres eget KSK (5731NST), men karaktererne skal beskrives i Centralstøvsugeren (5050M_17). Det er vigtigt i forhold til den efterfølgende sagsbehandling, at du tydeligt beskriver

kontrofundet. Det vil sige, at du skal beskrive og eventuelt begrunde hvad, hvor og hvordan og hvor længe forholdene så ud ved den enkelte overtrædelse.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i eller Kystdirektoratet			
1.24	Nadja Rummelhof Henningsen	narhe@kyst.dk	20 86 64 02
	Martin Cenholt Kjeldgaard	mackj@kyst.dk	20 89 55 47
	Karin Jølk Ravn-	kajra@kyst.dk	20 89 08 74

Obs: Vedrørende krav 1.23 vil den kommune, i mange situationer, med fordel kunne kontaktes

1.3 DEFINITIONER

Byggeri	Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000 område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted. Byggeri kan kun være ulovligt på to måder i relation til krydsoverensstemmelse. Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet) der opføres på fredskovpligtigt areal (her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal), eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt. Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav. For at der kan være tale om en arealmæssig overtrædelse, skal arealer være beliggende i både Natura 2000 og Klit, Strand, fredskov, Koge eller være en særlig biotoptype
Klitarealer	Følgende arealer er klitfredede: 1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet 2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående 3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse, og 4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning.

Klitfredningslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Klitfredningslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at klitfredningen ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse. Miljøministeren kan fastsætte regler om anvendelse af de klitfredede arealer, herunder forbyde bestemte former for anvendelse

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra SVANAs hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link. Definitioner for naturtyperne i ovenstående skema er hentet fra registreringsvejledningen for de beskyttede naturtyper: <http://svana.dk/media/195118/vejledningomregistreringafbeskyttedenaturtyper.pdf>
Desuden kan du se nærmere beskrivelse her: <http://svana.dk/media/203949/1-sidet-24-6-vejled-3.pdf>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Klitarealer" sammen med kortlaget "Natura 2000". Hvor der er sammenfald mellem de 2 kortlag, kan der være mulighed for overtrædelse af krav 1.24 og kun i overlappet mellem de 2 kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_17) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_17)
Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol-
Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til , jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

For **delkrav 3** gælder reglerne ikke landbrugsmæssig drift, herunder græsning, af arealer, der indtil den 1. juli 1992 lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Hvor klitfredning er trådt i kraft efter 1. juli 1992, gælder denne undtagelse for arealer, der indtil datoen for klitfredning lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Landbrugsmæssig drift, herunder græsning på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, er **ikke** omfattet af krav 1.24 (forbuddet).

Tilplantning, herunder med juletræer og flerårige energiafgrøder m.v., er dog ikke tilladt, da tilplantning er omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer, jf. ovenfor under 1 d.

Reversibilitet af naturlig vegetation er ikke en parameter, der skal indgå i bedømmelsen, da den vil være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (krav 1.23).

Plantning til sandflugtsdæmpning er ikke irreversibel.

Loven og kravbeskrivelsen indeholder undtagelser for fortsættelse af hidtidig landbrugsdrift, herunder græsning og sædvanlig hegning på landbrugsejendomme, genplantning af skove og beplantning i haver, samt mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger. I disse tilfælde vil der ikke være tale om en overtrædelse af kravet.

Der kan dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer. Praxis er meget restriktiv. Hvis landbruger påpeger, at han har opnået en dispensation, skal han kunne dokumentere det på kontroltidspunktet.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

Kontrollen af dette krav vedrører kun klitfredede arealer, beliggende i et Natura 2000 areal.

Det er kun den del af de klitfredede arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: klitfredede **arealer uden for Natura 2000 vil aldrig** være omfattet af krav 1.24

FØLGENDE AREALER ER KLITFREDEDE, JF. NATURBESKYTTELSESLOVENS §8 OG §9

1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet
2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående,
3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtsbekæmpelse og
4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning. Klitfredningen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

FOR DET ENKELTE KLITFREDEDE AREAL GÆLDER FØLGENDE KRAV:

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af klitfredede arealer

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer. Nedenstående punkt a) til j) er eksempler på, hvad lovens forbud omfatter
  - a. Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure, garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 8, stk. 5, nr. 6.

- b. Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs- eller jordbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger, er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden miljø- og fødevareministerens () tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 8, stk. 5, nr. 7.
- c. Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
- d. Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver.
- e. Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- f. Placering af campingvogne og lignende
- g. Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
- h. Terrænændringer
- i. Afgræsning, bortset fra græsning på arealer, der hidtil lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt

2. Det er på klitfredede arealer endvidere ikke tilladt at:

- a. Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
- b. Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
- c. Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
- d. Foretage gravearbejde
- e. Afbrænde vegetation, kvas eller lignende og
- f. Cykle, ride eller færdes med heste uden for lovligt anlagte veje

Forbuddet i nr. 2), 5) og 6) gælder ikke på den ubevoksede strandbred.

Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket ejendommens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.24 gælder **ikke** for:

- a. Foranstaltninger til dæmpning af sandflugt, der udføres af Naturstyrelsens naturforvaltningsenhed eller efter påbud

- b. Landbrugsmæssig drift, herunder græsning, på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning
- c. Sædvanlig hegning på ovennævnte arealer (under pkt. b)
- d. Genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver
- e. Havneanlæg og de arealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- f. Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- g. Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.24:

- Husk tjek i IMK om arealet ligger i Natura 2000

Delkrav	Spørgsmål
1, 2 og 3	Findes der klitfredede arealer der er beliggende i Natura 2000 områder på bedriften?
1	Er der foretaget nogen ændring på arealet eller ændring i tilstanden på arealet, herunder også opstilling af bebyggelse, campingvogne og lign.?
2	Er der etableret hegn på arealet? Bliver arealet afgræsset?
3	Er der foretaget nogen ændringer på arealet, herunder fjerne eller beskadige træer, planter eller lignede til har til forhold at sikre sandflugt?
3	Er der kørt med motorkøretøjer eller knallerter, uden for anlagte veje? Dette er undtaget på det ubevoksede areal.
3	Er der opstillet campingvogne, -telte, bænke eller faste indretninger?
3	Er der foretaget gravearbejde på arealet?
3	Er der afbrændt materiale, vegetation, kvas eller lignende på arealet? Dette er undtaget på det ubevoksede areal.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.24, delkrav 1 - 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Fjernelse eller beskadigelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning. Beskedne bygningsændringer og beskedne tilstandsændringer i øvrigt, hvor dispensation ville være meddelt. Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden placeringsgodkendelse efter § 8, stk. 5, nr. 7	Opførelse af småbygninger og små bygningsudvidelser uden dispensation. Hegn i enkel udførelse opsat i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3. Mindre beplantninger. Græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.	Opførelse af bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse. Gravning, jordpåfyldning og lignende terræ ændring. Hegn i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3. Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiafgrøder (ex energipil). Dyrkning eller længerevarende græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.	Opførelse af større bygninger og væsentlige bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse. Større terræ ændringsarbejder. Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med forbuddet i § 8, stk. 5, nr. 3. Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer. Dyrkning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 20 % af den dæmpede del af ejendommen Byggeri: Under 10 m ²	Byggeri: Under 10 m ² Hegn: Enkel udførelse og under 20 m længde Beplantning og græsning: 0 – 25 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 25 % af den dæmpede del af ejendommen	Byggeri: 10 - 50 m ² Hegn: Dominerende og/eller under 50 m. Beplantning, terrænændring, dyrkning og græsning: 25 – 50 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 50 % af den dæmpede del af ejendommen	Byggeri: Over 50 m ² Hegn: Dominerende og/eller over 50 m. Beplantning, terrænændring og dyrkning: 50-100 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Over 50 % af den dæmpede del af ejendommen
VARIGHED	Byggeri og Plantning, (dæmpning): Skal genplantes inden 14 dage	Byggeri, Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 1 kalenderår eller mere	Byggeri, Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 1-2 kalenderår	Byggeri, Hegn, beplantning, terrænændring og dyrkning: 3 eller flere kalenderår

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.24, delkrav 1 - 3

Alvor	Vurderes efter byggeriets art, størrelse og placering i landskabet, samt om det er nye bygninger eller udvidelser eller ændringer af eksisterende. For øvrige forhold vurderes alvor efter arten af forholdet. For begge indgår det, om der er opstået sandflugt eller forøget risiko herfor. I bedømmelsen af alvor kan desuden indgå, hvorvidt tilstanden kan reableres, delvist reableres eller slet ikke reableres.
Omfang	Vurderes efter hvor stort et areal i m ² eller %, der er gjort indgreb i. Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen. For byggeri er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte KDI, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.25 - Beskyttelse af strandbredder og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen, og som er beliggende i et Natura 2000-område

---

1. DELKRAV

- 1 Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende, og der må ikke etableres hegn.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000-områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO i 2015, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. vil fortsat være ressortmyndighed for kravene. KO krav har ophæng i de nationale regler, inden for hvert EU-land, og da administrerer reglerne for natur, vil de fortsat være myndighed for disse KO krav.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere KDI, hvis du finder en overtrædelse af Natura 2000 kravene bekræftet i denne faginstruks.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fra 2017 vil Karaktergivningingen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne.

Du skal dog orientere om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i Kystdirektoratet (KDI)

1.25	Nadja Rummelhof Henningsen Martin Cenholt Kjeldgaard Karin Jølk Ravn-Jonsen	narhe@kyst.dk mackj@kyst.dk kajra@kyst.dk	20 86 64 02 20 89 55 47 20 89 08 74

Vedrørende krav 1.23 vil den relevante kommune, i mange situationer, med fordel kunne kontaktes

1.3 DEFINITIONER

Byggeri	Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000 område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted. Byggeri kan kun være ulovligt på to måder i relation til krydsoverensstemmelse. Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet) der opføres på fredskovpligtigt areal (her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal), eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt. Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav. For at der kan være tale om en arealmæssig overtrædelse, skal arealer være beliggende i både Natura 2000 og Klit, Strand, fredskov, Koge eller være en særlig biotoptype.
Strand-beskyttelseslinjen	Strandbeskyttelseslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at kravet ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra KDI's hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link. Definitioner for naturtyperne i ovenstående skema er hentet fra registreringsvejledningen for de beskyttede naturtyper:

Desuden kan du se nærmere beskrivelse her: <http://naturstyrelsen.dk/media/nst/70872/1-sidet-24-6-vejled-%C2%A73.pdf>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Strandbeskyttelseslinje" sammen med kortlaget "Natura 2000". Hvor der er sammenfald mellem de 2 kortlag, kan der være mulighed for overtrædelse af krav 1.25 og kun i overlappet mellem de 2 kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_17) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_17) Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til KDI, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning er undtaget fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. ovenfor under 1 d. Som tilplantning betragtes fx også juletræer og flerårige energiafgrøder.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

Kontrollen af dette krav vedrører kun arealer inden for strandbeskyttelseslinjen²²

Det er kun den del af de arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: strandbredder og arealer mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen uden for Natura 2000 vil **aldrig** være omfattet af krav 1.25

---

²² Linjen er som hovedregel 300 m,. Beskyttelseszonen er dog mindre på en række kyststrækninger, hvor der er bebyggelse. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen.

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbred eller af andre arealer, der ligger mellem strandbred og strandbeskyttelseslinjen

Nedenstående punkt a) til i) er omfattet af lovens forbud, men er eksempler og **ikke udtømmende**:

- a) Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure, garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 6.
- b) Byggeri, der er **erhvervsmæssigt nødvendigt** for ejendommens drift som landbrugs- eller jordbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i **umiddelbar tilknytning** til eksisterende bygninger er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden Naturstyrelsens **tilladelse** for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7
- c) Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
- d) Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende have
- e) Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- f) Placering af campingvogne og lignende
- g) Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
- h) Terrænændringer

Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket ejendommens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.25 gælder **ikke** for:

- 1) Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning
- 2) Gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver
- 3) Sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- 4) Bestående forsvarsanlæg, der anvendes til forsvarsformål
- 5) Havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- 6) Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- 7) Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i

umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til Naturstyrelsen) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning og

8) Kyststrækninger, der er klitfredede

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.25:

- Tjek IMK
- Husk at tjekke om arealet ligger i Natura 2000

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Findes der strandbredder m.v. der er beliggende i Natura 2000 områder på bedriften?
1	Er der foretaget nogen ændring på arealet eller ændring i tilstanden på arealet, herunder også opstilling af bebyggelse, campingvogne og lign.?
1	Er der etableret hegn på arealet? Sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme er dog tilladt.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.25, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Beskedne byg- ningsændringer, hvor dispensation ville være meddelt Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden place- ringsgodkendelse efter § 15, stk. 4, nr. 7 Beskedne terrænændringer	Opførelse af småbygninger og bygningsudvidelser uden dispensation Hegn i enkel udførelse opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3 Mindre be- plantninger Mindre terrænændringer	Opførelse af - bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placerings- godkendelse Gravning, jordpåfyldning og lignende terræn- ændringer Hegn opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3 Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiagrøder (ex energipil) Skovtilplantning	Opførelse af større bygninger og væsentlige bygnings- udvidelser uden dispensation eller placerings- godkendelse Større gravearbejder og terrænæn- dringsarbejder Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med forbuddet i § 15, stk. 4, nr. 3 Højere beplantning eller tilplantning med fx juletræer eller flerårige energiagrøder (fx energipil) Skovtilplantning
OMFANG	Byggeri: Under 10 m ² Terrænændring: Få m ² og ikke dybt	Byggeri: Under 10m ² . Hegn: Enkel udførelse og under 20 m længde Tilplantning: Op til 5 % Terrænændringer: Under 25 m ²	Byggeri: 10-50 m ² . Terrænændringer: 25 - 50 m ² . Hegn: Enkel udførelse og under 50 m længde. Tilplantning: 5-10 %	Byggeri: Over 50 m ² . Terrænændringer: Over 50 m ² og/eller af større omfang (dybde/højde) Hegn (længde): Dominerende og/el- ler længde over 50 m. Tilplantning: Over 10 %

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Byggeri eller Terrænændringer: 1 måned	Byggeri, hegn, Terrænændringer eller tilplantning: 1 måned -1 år	Byggeri, hegn, Terrænændringer eller tilplantning: 1-2 år	Byggeri, hegn eller Terrænændringer: 3 eller flere år.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.25, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter indgrebets arealmæssige eller fysiske omfang. Hvor retablering, fx ved større terrænændringer, ikke er mulig eller kun kan ske over meget lang tid, vurderes overtrædelsen til at være væsentlig eller have meget stor effekt. I bedømmelsen af alvor kan desuden indgå, hvorvidt tilstanden kan retableres, delvist retableres eller slet ikke retableres.
Omfang	Vurderes som den procentdel eller det areal, som det ulovlige forhold udgør af det samlede areal, som støttemodtageren råder over inden for strandbeskyttelseslinjen. For byggeri og hegn er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte , så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til , jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.26 - Beskyttelse af arealer i ydre koge i Tøndermarsken beliggende i et Natura 2000-område

---

1. DELKRAV

1	Der må ikke opføres yderligere bebyggelse i området eller foretages væsentlige om- og tilbygninger til eksisterende bebyggelse, etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger etableres nye vejanlæg, medmindre særlige forhold taler for det.
2	Der må ikke foretages terrænændring, herunder ved udnyttelse af forekomster i jorden, afgravning eller opfyldning.
3	Der må ikke plantes eller sås træer og buske ²³ .
4	Arealerne skal opretholdes som græsland med afgræsning. Slæt må dog foretages efter den 15/6.
5	Arealerne må ikke omlægges ²⁴ .
6	Arealerne må ikke drænes ²⁵ .
7	Overfladegrøbling samt anlæg og vedligeholdelse af kanaler og grøfter må kun foretages uden for perioden 15/3-5/6
8	Der må ikke foretages hegning. Eksisterende hegn langs skelgrøfter skal fjernes i forbindelse med istandsættelsesarbejder
9	Gødskning af arealerne med handelsgødning må kun ske i hidtidigt omfang, dog højst 75 kg N pr. ha. Anvendelse af handelsgødning med fosfor og kalium er ikke tilladt
10	Der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler

---

²³ Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

²⁴ Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

²⁵ Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000-områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO i 2015, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) vil fortsat være ressortmyndighed for kravene. KO krav har ophæng i de nationale regler, inden for hvert EU-land, og da SVANA administrerer reglerne for natur, vil de fortsat være myndighed for disse KO krav.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere SVANA, hvis du finder en overtrædelse af Natura 2000 kravene bekræftet i denne faginstruks.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fra 2015 vil Karaktergivningingen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte SVANA inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne.

Du skal dog orientere SVANA om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i SVANA

1.26	Henrik Lykke Sørensen	hls@svana.dk	72 54 35 23

Vedrørende krav 1.23 vil den relevante kommune, i mange situationer, med fordel kunne kontaktes

1.3 DEFINITIONER

Byggeri	Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000 område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted. Byggeri kan kun være ulovligt på to måder i relation til krydsoverensstemmelse.

	Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet) der opføres på fredskovpligtigt areal (her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal), eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt. Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav. For at der kan være tale om en arealmæssig overtrædelse, skal arealer være beliggende i både Natura 2000 og Klit, Strand, fredskov, Koge eller være en særlig biotoptype.
Kog	En inddiget marsk kaldes en kog. De ydre koge består af Ny Frederikskog og Gammel Frederikskog, samt Rudbøl kog med et samlet beskyttet areal på ca. 25 km². Tøndermarksen består af flere koge med et samlet areal på 130 km².
Reversibilitet	Noget som kan foregå i omvendt orden, være omvendelig.

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra SVANAs hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link. Definitioner for naturtyperne i ovenstående skema er hentet fra registreringsvejledningen for de beskyttede naturtyper: <http://svana.dk/media/195118/vejledningomregistreringafbeskyttedenaturtyper.pdf>
Desuden kan du se nærmere beskrivelse her: <http://svana.dk/media/203949/1-sidet-24-6-vejled-3.pdf>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i GIS systemet i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget ”ydre koge” sammen med kortlaget ”Natura 2000”. Hvor der er sammenfald mellem de 2 kortlag, kan der være mulighed for overtrædelse af krav 1.26 og kun i overlappet mellem de 2 kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_16) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_16) Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Nyropsgade, Karin Kjær. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til NST, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

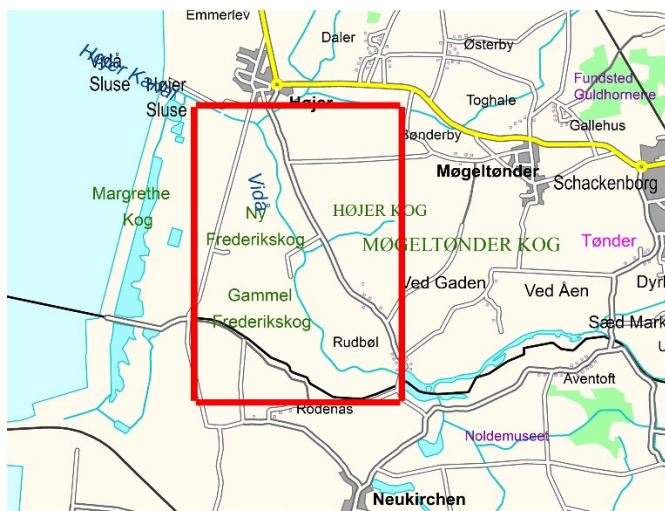
Bestemmelsen er ikke til hinder for, at der opføres bebyggelse, der er erhvervsmæssig nødvendig for driften af en landbrugsejendom. Bygningen må ikke tjene til svinefarm, pelsdyravl, fjerkræfarm eller væksthusholderi, og højden må ikke overstige 8,5 m. Bebyggelsens placering, fremtræden og omfang skal godkendes af Kommunalbestyrelsen.

BESTEMMELSEN GÆLDER IKKE FOR

1. Havearealer,
2. Vedligeholdelse af diger i området og nødvendig klæggravning til reparation af diger i Tøndermarsken,
3. Sædvanlige dyrkningsmæssige foranstaltninger på landbrugsarealer, herunder etablering og vedligeholdelse af grøblerender samt vedligeholdelse af vandhuller,
4. Etablering af bevandingskanaler og skelgrøfter samt vedligeholdelse af grøfter, kanaler og vandløb eller
5. Den nødvendige vedligeholdelse af veje.

Reglerne gælder ikke hegning, der er nødvendig af hensyn til digernes sikkerhed, eller hegning langs veje, afvandings- og vandingsforsyningskanaler samt langs landegrænsen. Reglerne gælder ikke for nødvendig hegning ved led samt etablering og vedligeholdelse af fangfolde.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 10	Findes der ydre koge der er beliggende i Natura 2000 områder på bedriften?
1	Er der opført yderligere bebyggelse eller foretaget ændringer i den eksisterende bebyggelse?
2	Er der foretaget terrænændringer?
3	Er arealet blevet sået eller plantet træer eller buske på arealet
4	Er arealerne fortsat græsarealer, der afgræsses. Slæt må ikke foretages efter 15. juni.
5	Er arealerne blevet omlagt til anden form for drift?
6	Er arealerne blevet drænet?
7	Er der vedligeholdt eller anlagt kanaler og grøfter inden for perioden 15. marts til 5. juni?
8	Er der blevet opsat hegn på arealet? Eksisterende hegn skal fjernes ved istandsættelser.
9	Er arealet blevet gødsket og i så fald hvor meget? Arealet må kun gødskes i hidtidigt omfang og må ikke overstige 75 kg N pr. ha. Det er ikke tilladt at anvende handelsgødning med fosfor og kalium.
10	Er der anvendt kemiske bekæmpelsesmidler?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.26, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ombygninger	Tilbygninger og nye vejanlæg	Nye bygninger og andre ny anlæg af faste konstruktioner
OMFANG		Under 10 m ²	10-50 m ²	Over 50 m ²
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

SKEMA for krav 1.26, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Terrænændring uden tilførsel af materiale	Terrænændring med tilførsel af materiale
OMFANG		Under 25 m ²	25-100 m ²	Over 100 m ²
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

SKEMA for krav 1.26, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Sået buske eller træer	Plantet buske	Plantet træer
OMFANG		1-5 planter	6-10 planter	Flere end 10 planter
VARIGHED		Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

SKEMA for krav 1.26, delkrav 4-10

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Reversibel skade, med naturlig retablering af naturkvalitet	Reversibel skade med mulighed for øjeblikkelig retablering	Reversibel skade med mulighed for retablering uden tab af naturkvalitet	Irreversibel skade hvor retablering er umulig eller kun mulig med tab af naturkvalitet
OMFANG	1) under 5 % 2) under 10 m ²	1) 5 % -25 % 2) 10 m ² -50 m ²	1) 25 % -50 % 2) 50 m ² -1000 m ²	1) over 50 % 3) over 1000 m ²
VARIGHED	Under 1 måned	Under 1 kalenderår	1-2 kalenderår	3 eller flere kalenderår

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 1

- Alvor** Vurderes efter om der er foretaget ombygning, tilbygning/nye vejanlæg eller nybygning/andre nye anlæg af faste konstruktioner.
- Omfang** Vurderes efter arealstørrelsen.
- Varighed** Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.
Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse.
-

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 2

- Alvor** Vurderes efter karakteren af terrænændringen.
- Omfang** Vurderes efter arealstørrelsen.
- Varighed** Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.
-

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 3

Alvor Vurderes efter påvirkning af landskabet og det åbne lands fugle.

Omfang Vurderes efter antallet af planter.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 4-10

Alvor Vurderes efter reversibilitet.

Omfang Vurderes som den procentdel og/eller det areal, som det ulovlige forhold udgør i forhold til det areal, som støttemodtagerens (pr. CVR-registrering) har.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

DELKRAV 1 – 3

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af disse delkrav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for disse delkrav.

DELKRAV 4 - 10

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for disse delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte SVANA , så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til SVANA, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen

1.29 - Om fredskovspligtige arealer beliggende inden for et Natura 2000-område

1. DELKRAV

1	For det enkelte fredskovspligtige areal gælder, at dyrehold er forbudt. Forbuddet gælder dog ikke på arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning.
2	På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald. Det gælder dog ikke for: 2) byggeri, arbejdsstuer på op til 10 m ² , anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for skovdriften, og 3) spejderhytter, skovbørnehaver og lignende byggeri, der særligt tilgodeser børns og unges friluftsliv.
3	Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet, er at sikre beskyttelse af særlige naturtyper indenfor Natura 2000-områder. Natura 2000 er en fælles betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, habitatområder samt fuglebeskyttelsesområder.

I forbindelse med centraliseringen af KO i 2015, er kontrollen og gennemførelsen af disse krav også blevet hjemtaget. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) er ressortmyndighed for kravene. KO krav har ophæng i de nationale regler, inden for hvert EU-land, og da SVANA administrerer reglerne for natur, er styrelsen være myndighed for disse KO krav.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere SVANA, hvis du finder en overtrædelse af Natura 2000 kravene bekræftet i denne faginstruks.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fra 2015 vil Karaktergivningen, af de nævnte Natura 2000 krav, blive givet af os, tilsvarende andre KO krav. Derfor er karakterskemaerne indført i denne faginstruks og skal anvendes i forbindelse med konstatering af overtrædelse af disse krav. Dette indebærer, at du ikke, nødvendigvis, skal kontakte SVANA inden du gennemfører kontrollen og fastsætter karaktererne.

Du skal dog orientere SVANA om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i SVANA			
1.29	Kim Neven	kne@svana.dk	72 54 26 23

Vedrørende krav 1.,23 vil den relevante kommune, i mange situationer, med fordel kunne kontaktes

1.3 DEFINITIONER

Dyrehold	Dyrehold på skovbevoksede arealer er en mere intensiv drift med dyr end skovgræsning. Hovedformålet er opdræt af dyr.
Fredskovspligtigt areal	Langt den største del af de danske private skove og alle offentlige skove er fredskovspligtige (fredskov). Fredskovspligten blev indført for næsten 200 år siden for at sikre Danemarks forsyning med træ, efter at næsten al skov i landet var levet ryddet. Fredskovspligtige arealer skal drives efter skovlovens regler. Det er ejerens pligt at sikre at skovloven overholdes. Hovedanvendelsen af fredskovspligtige arealer skal bestå af træer, som enten danner eller er ved at vokse op til skov af højstammede træer. Der kan være ubevoksede arealer i en fredskov. Moser, heder, enge o.l., der naturligt hører til en skovbevoksede fredskovspligtige arealer, skal bevares som de er, uanset størrelsen. Fredskovspligten følger ejendommen. Det betyder, at ny ejer altid overtager fredskovspligten ved køb af ejendommen. Fredskovspligten går forud for andre rettigheder, og bortfalder ikke, hvis ejendommen kommer på tvangsauktion. Fredskovspligten og ændringer heraf registreres i matriklen på de berørte ejendomme.
Skovgræsning	Skovgræsning er en ekstensiv driftsform, der skal sikre bevarelse og pleje af naturen.

Definitionerne på naturtyper er uddrag hentet fra SVANAs hjemmeside. Hvis du vil se den fulde beskrivelse kan du følge vedhæftede link. Definitioner for naturtyperne i ovenstående skema er hentet fra registreringsvejledningen for de beskyttede naturtyper: <http://svana.dk/media/195118/vejledningomregistreringafbeskyttedenaturtyper.pdf>
Desuden kan du se nærmere beskrivelse her: <http://svana.dk/media/203949/1-sidet-24-6-vejled-3.pdf>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (Natura 2000, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Fredskovslag" sammen med kortlaget "Natura 2000". Hvor der er sammenfald mellem de 2 kortlag, kan der være mulighed for overtrædelse af krav 1.29 og kun i overlappet mellem de 2 kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Karakterer og kontrolfund og eventuelle begrundelser beskrives i centralstøvsugeren (5050_17) og øvrig dokumentation, f.eks. foto og kortmateriale, ligges på KO sagen i Captia (Centralstøvsugeren, 5050_17). Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen af kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til SVANA, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Dyrehold har som hovedformål at opdrætte dyr, mens skovgræsning skal understøtte den biologiske mangfoldighed og hensynet til landskab og kulturhistorie samt understøtte hensynet til skovens dyrkning og pleje af kulturer.

Skovgræsning er tilladt på 10 % af det enkelte fredskovspligtige areal uden dispensation.

I relation til arealbenævnelsen nedenfor i beskrivelsen af "omfang" og "alvor" skal anføres, at dyrehold er en landbrugsaktivitet, der er forbudt. Forbuddet relaterer sig til den skovbevoksede del af det fredskovspligtige areal og altså ikke til et landbrugsareal.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

I IMK skal du undersøge om ansøger har fredskovspligtige arealer beliggende indenfor Natura 2000, samt om du kan nogen forandringer over tid.

Forbuddet mod dyrehold gælder ikke på de omtalte arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning.

Kontrollen af dette krav vedrører kun fredskovspligtige arealer.

Det er kun den del af de fredskovspligtige arealer, der ligger indenfor Natura 2000 områder, som skal kontrolleres: **fredskovsarealer uden for Natura 2000 vil aldrig være omfattet af krav 1.29**

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.29:

- Husk tjek IMK – kortlaget Fredsskov skal ligge i natura 2000

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 3	Findes der fredskovpligtige arealer i Natura 2000 områder på bedriften?
1	Er der græssende dyr på arealet? For arealer der lovligt kan holdes uden træbevoksning gælder forbuddet ikke
2	Er der blevet opført bygninger, etableret anlæg, gennemført terrænændringer eller anbragt affald på arealet? Byggeri der er nødvendigt for skovdriften er tilladt.
3	Er der Søer, moser, hede, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der er for små til at være omfattet af § 3 og som ligger i et fredskovspligtigt areal inden for Natura 2000 område, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.29, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Minimalt græsningstryk. Ingen eller kun ubetydelig skade	Lille græsningstryk, midlertidig skade, kun i sommertiden	Stort græsningstryk til skade for ny opvækst efterår eller vinter	Meget stort græsningstryk, ødelæggelse af naturtype, levested eller art, varig skade i foråret
OMFANG	Under 2 %	2 - 5 %	5 % - 10 %	Mere end 10 %
VARIGHED	Mindre end 1 sæson	1– 3 sæsoner	4 – 5 sæsoner	Mere end 5 sæsoner

SKEMA for krav 1.29, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører ikke at arealet skifter karakter	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet i mindre grad skifter karakter	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet skifter karakter
OMFANG		Byggeri og anlæg: 0-40 m ² Terrænændring: 0-40 m ²	Byggeri og anlæg: 40-80 m ² Terrænændring: 40-200 m ²	Byggeri og anlæg: Mere end 80 m ² Terrænændring: Mere end 200 m ²
VARIGHED		Tilstedeværelse	Tilstedeværelse	Tilstedeværelse

SKEMA for krav 1.29, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Reversibel skade som ikke kræver indgreb	Reversibel skade som vil kræve indgreb for at genoprettes	Irreversibel skade som umiddelbart ikke kan genoprettes
OMFANG		0 % - 5 %	5 % - 10 %	Mere end 10 %
VARIGHED		Under 1 sæson	1 sæson og mere	Irreversibel

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 1

Det er ikke tilladt at have dyrehold på det fredskovspligtige areal.

BESKRIVELSE AF EVENTUEL MANGLENDE OVERHOLDELSE

Det beskrives i hvilket omfang, der er konstateret dyrehold på arealet, og hvor stort græsningstrykket har været, herunder hvor stor indvirkning det vil kunne have på genvækst af vegetationen.

Desuden beskrives hvor stort et omfang græsningen har haft på arealet.

Der kan eventuelt som dokumentation tages billeder af forholdene.

Alvor	vurderes ud fra muligheden for skadevirkning på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer inden for det pågældende Natura 2000 område.
Omfang	Den procentdel, som det ulovlige forhold udgør af støttemodtagerens samlede skovbevoksede, fredskovspligtige areal inden for det pågældende Natura 2000 område.

Varighed

Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.

Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse, og hvor lang tid der vurderes at gå, før den naturlige tilstand er genoprettet.

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 2

På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald.

BESKRIVELSE AF EVENTUEL MANGLENDE OVERHOLDELSE

Det beskrives hvilken bebyggelse, terrænændring eller andre forhold, der er konstateret, og hvilken arealmæssig udbredelse det har på det pågældende areal.

BEMÆRKNINGER

Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et Natura 2000-område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.

Herudover kan byggeri være ulovlig på to måder i relation til krydsoverensstemmelse:

Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet), der opføres på fredskovpligtigt areal. Her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal.

Eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt.

Alvor	Vurderes efter, om der er opført byggeri, etableret anlæg eller gennemført terrænændring uden tilladelse. Karakteren for alvor bestemmes af karakteren for omfanget.
Omfang	Størrelsen af det areal, som er inddraget til byggeriet, anlægget eller terrænændringen.
Varighed	Når et byggeri eller et anlæg er opført, eller en terrænændring er gennemført, er skaden sket. I alle kategorier er derfor tilstedeværelsen nok. Karakteren for varighed bestemmes af karakteren for omfanget.

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 3

Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

BEMÆRKNING

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om gødskning på arealer, som er beskyttet, herunder regler om mængden af gødning, der må tilføres disse arealer, og forbud mod gødskning.

Forbuddet gælder også vandløb, som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3, fordi de ikke er udpeget som beskyttede af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra amtsrådet. Forbuddet gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Der må desuden ikke foretages ændringer i tilstanden af 1) heder, 2) moser og lignende, 3) strandenge og strand-sumpe samt 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstryk på arealerne.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

Reglerne gælder ikke hegning, der er nødvendig af hensyn til digernes sikkerhed, eller hegning langs veje, afvandings- og vandingsforsyningskanaler samt langs landegrænsen. Reglerne gælder ikke for nødvendig hegning ved led samt etablering og vedligeholdelse af fangfolde.

I relation til arealbenævnelsen beskrevet ovenfor (søer, moser, heder...) skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb

Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om gødskning på arealer, som er beskyttet, herunder regler om mængden af gødning, der må tilføres disse arealer, og forbud mod gødskning.

Forbuddet gælder også vandløb, som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de ikke er udpeget som beskyttede af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra amtsrådet. Forbuddet gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Der må desuden ikke foretages ændringer i tilstanden af 1) heder, 2) moser og lignende, 3) strandenge og strand-sumpe samt 4) ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Alvor	Vurderes efter reversibilitet og omfang inden for det pågældende Natura 2000-område.
Omfang	Det areal som det ulovlige forhold udgør af støttemodtagerens samlede fredskovspligtige areal inden for det pågældende Natura 2000 område.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold.
	Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en

BEMÆRKNINGER

I relation til arealbenævnelsen beskrevet ovenfor under "omfang" og "alvor" skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal, eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge

bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

DELKRAV 1

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

DELKRAV 2 - 3

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af disse delkrav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for disse delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte SVANA, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til SVANA, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen

1.31 - Gyllebeholder udstyret med alarm - Udgået

1.32 – Etablering af gyllebarriere omkring gyllebeholder - Udgået

---

1.33 - Etablering og bevarelse af plantedække på braklagte landbrugsarealer

---

1. DELKRAV

1. Arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet, skal holdes plantedækket.
2. Når et areal overgår til brak, skal plantedækket etableres og ikke senere end 31. maj i det kalenderår, hvor arealet er anmeldt som brak.
3. Braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. På braklagte arealer er det dog tilladt:
  - a) at etablere en vinterafgrøde eller støtteberettigede permanente afgrøder med henblik på høst et efterfølgende år i overensstemmelse med § 26, stk. 3, i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v. Hvis der etableres en vårafgrøde det følgende år, må jordbearbejdning alene finde sted i overensstemmelse med § 26, stk. 4, i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - b) at genetablere plantedækket i perioden fra den 1. august til og med den 15. september.
  - c) at anvende plantebeskyttelsesmidler til selektiv bekæmpelse af hejrearter, giftige arter eller aggressive ukrudtsarter som for eksempel flyvehavre, kæmpebjørneklo, brændenælder og tidsler, i overensstemmelse med § 26, stk. 9, i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - d) at etablere barjordsstriber og vildttiltag i overensstemmelse med § 25 i bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - e) at etablere midlertidige foranstaltninger og arrangementer, hvis områder med ødelagt plantedække genetableres snarest muligt efter anvendelsen.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er, at nedbringe risikoen for vind- og vanderosion ved at braklagte arealer holdes plantedækket.

Kravet omfatter kun arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet.

Mekanisk jordbehandling kan foretages i forbindelse med etableringen af plantedækket. Der skal dog senest den 31. maj være etableret et plantedække.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.4 KRAVETS RELEVANS

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året. Kravet omfatter kun arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav, ikke pr. mark. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på at der gælder forskellige krav til braklagte arealer i forhold til grundbetalingsordningens regler og GLM-bestemmelserne. Braklagte arealer, der modtager støtte under grundbetalingsordningen, må ikke på nogen måde anvendes produktionsmæssigt i hele kalenderåret. Det betyder, at arealerne fx ikke må pløjes, afgræsses eller anvendes til slæt, ligesom arealerne heller ikke må anvendes til opbevaring af fx halmballer eller ensilagestakke.

I forhold til GLM bestemmelserne, jf. KO-krav 1.33, er der på braklagte arealer kun krav om et plantedække senest 31. maj i ansøgningsåret, men dette krav gælder ikke under grundbetalingsordningen. Er der ikke plantedække på brakarealet fra den 31. maj i ansøgningsåret vil der således sker en sanktion efter KO-krav nr. 1.33. Omvendt vil en overtrædelse på grundbetalingsordningens betingelser ikke automatisk medføre en KO-sanktion, men derimod en underkendelse i forhold til grundbetalingsordningen. Fremspiring af spildkorn og ukrudt betragtes som etablering af plantedække.

Med genetablering forstås en evt. omlægning af plantedækket, hvor plantedækket genetableres umiddelbart efter. Ved genetablering af plantedække i den nævnte periode er forudgående jordbehandling

tilladt inden for samme periode, dog ikke pløjning. Det kan være direkte såning efter en opharvning af græs eller en høstet kornmark.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen, kan du anvende kontrolgrundlaget, som indeholder markplanen. Ved hjælp af markplanen kan du, via IMK systemet, identificere de relevante arealer og eventuelt besigtige deres tilstand nu og tilbage i tid ved hjælp af billeder.

I forbindelse med kontrollen på stedet, kan du spørge ind til arealernes anvendelse hos landbruger, men det primære er besigtigelsen af arealerne.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.33:

- Arealet skal være anmeldt som brak
- Tjek ansøgningen 2018
- Brakarealer skal være plantedækket

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 3	Findes der braklagte arealer på bedriften?
1	Er de braklagte arealer plantedækket? Det spiller ingen rolle for KO hvilke planter der er tale om, blot at arealet er plantedækket.
2	Hvis et nyt areal overgår til brak, skal plantedækket etableres snarest. Hvis det ikke er muligt i indeværende vækstsæson, skal arealet være etableret senest 31. maj det efterfølgende år. Findes der arealer der skal omlægges til brak? Har de overholdt tidsfristerne for etableringen?
3	Bliver arealerne brugt på en måde, så plantedækket bliver ødelagt? Midlertidige arrangementer er tilladt, hvis plantedækket etableres hurtigst muligt efter arrangementet er afsluttet.
3	Et anmeldt brakareal kan det omlægges? Ja, hvis der skal etableres en vinterafgrøde med henblik på høst det efterfølgende år.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.33, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,05 ha er ikke etableret med plantedække	0,06 – 0,50 ha er ikke etableret med plantedække	0,51 – 1,0 ha er ikke etableret med plantedække	Mere end 1,0 ha er ikke etableret med plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Frist for etablering af plantedække er overskredet med under 1 måned	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 1-2 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 2 - 7 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med mere end 7 måneder

SKEMA for krav 1.33, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Fristen, er ikke overholdt		
OMFANG	Fristen er ikke overholdt for 0 – 0,05 ha	Fristen er ikke overholdt for 0,06 – 0,5 ha	Fristen ikke overholdt for 0,51 - 1,0 ha	Fristen ikke overholdt for mere end 1,0 ha
VARIGHED	Fristen er overskredet med under 1 måned	Fristen er overskredet med 1-2 måneder	Fristen er overskredet med 2-7 måneder	Fristen er overskredet med mere end 7 måneder

SKEMA for krav 1.33, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,10 ha har ødelagt plantedække	0,11 – 0,5 ha har ødelagt plantedække	0,51 – 1,0 ha har ødelagt plantedække	Mere end 1,0 ha har ødelagt plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Plantedækket har været ødelagt i 1-2 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 2-3 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 3-4 måneder	Plantedækket har været ødelagt i mere end 4 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 1

Manglende plantedække defineres som areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Omfang Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Varighed Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 2

På arealer, der overgår til brak, skal plantedækket etableres snarest og ikke senere end 31. maj i det kalenderår, hvor arealet er anmeldt som brak.

Alvor Vurderes efter om fristen i delkravet ikke er overholdt.

Omfang Vurderes efter hvor stort arealet, hvor der ikke er overholdt en frist for etablering eller reetablering, er.

Varighed Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 3

Braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. Ødelagt plantedække defineres som et areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor Vurderes efter hvor stort arealet med ødelagt plantedække er.

Omfang Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

Varighed Vurderes efter hvornår genetableringen er foretaget.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge ~~Når du~~ bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.34 - Markafbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder

---

1. DELKRAV

1. Halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder må ikke afbrændes på marker eller uopdyrkede arealer²⁶.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, f.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM-kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes **på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer** på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM-kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.4 KRAVETS RELEVANS

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav, ikke pr. mark. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.

---

²⁶ Bestemmelsen om forbuddet mod afbrænding gælder dog ikke for 1) Flammebehandling af ukrudt, 2) Afbrænding af halm fra frøgræsser fra arealer, hvor afgrøden dyrkes det følgende år, 3) Halm der har været anvendt til overdækning og lignende, 4) Mindre spild i forbindelse med presning, herunder fejlbundne halmballer, 5) Våde halmballer. Afbrænding må først foretages, når der er sket orientering af kommunalbestyrelsen og 6) Halm på øerne, bortset fra Sjælland, Fyn, Bornholm, Læsø, Samsø, Fanø og Ærø samt øer, der har bro eller dæmning til en af disse øer eller til fastlandet.

- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloknummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet vedrørende forbuddet mod afbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder på marker eller uopdyrkede arealer har til formål at bevare jordens indhold af organiske stoffer.

Kravet vedrører stubbe fra halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder, der dyrkes/er blevet dyrket på den pågældende mark. Der findes en række undtagelser til kravet f.eks. afbrænding af halm fra frøgræsmarker, hvor afgrøden dyrkes det følgende.

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

Vær opmærksom på følgende undtagelser fra kravet:

- a) Flammebehandling af ukrudt,
- b) Afbrænding af halm fra frøgræsser fra arealer, hvor afgrøden dyrkes det følgende år,
- c) Halm der har været anvendt til overdækning og lignende,
- d) Mindre spild i forbindelse med presning, herunder fejlbundne halmballer,
- e) Våde halmballer. Afbrænding må først foretages, når der er sket orientering af kommunalbestyrelsen og
- f) Halm på øerne, bortset fra Sjælland, Fyn, Bornholm, Læsø, Samsø, Fanø og Ærø samt øer, der har bro eller dæmning til en af disse øer eller til fastlandet.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.34 – Markafbrænding

- Husk undtagelser, se ovenfor
- Tjek evt. arealerne og beskriv forløbet
- Brug IMK - oplys beliggenhed

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der sket afbrænding af arealer på bedriften?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.34, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er foretaget afbrænding på et areal mindre end 0,5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 0,5-5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 5-10 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal større 10 ha
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.34, delkrav 1

Alvor	Alvor vurderes efter hvor stort et areal, der er afbrændt.
Omfang	Da effekten af en overtrædelse af dette krav er direkte proportional med størrelsen af det afbrændte areal, er karakteren for alvor bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for varighed, sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.35 - Forvaltning af vand

---

1. DELKRAV

1. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse.
2. Vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand. Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.
3. Ejeren af et vandindvindingsanlæg skal hvert år indberette årsindvindingen til kommunalbestyrelsen.
4. Vilkåret i tilladelsen vedr. maksimal indvindingsmængde af grundvand og overfladevand må ikke overskrides.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

Det er muligt, at kommunerne har udsendt en dispensation til ejeren af et indvindingsanlæg. Denne dispensation skal kunne fremvises på kontroltidspunktet, ellers vil der være overtrædelse af kravet.

Hvis der foreligger en konkret dispensation, f.eks. en administrativ forlængelse og landbruger overholder forlængelse, er der ingen overtrædelse af kravet.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun indvinding af vand og vandindvindingsanlæg til brug ved **markvanding**.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og størrelse af det berørte anlæg.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Kopi af evt. vandindvindingsstilladelse (delkrav 2 og 4)
- Kopi af evt. indberetning for indvundet vandmængde (delkrav 3).
- Foto og beskrivelse af en evt. målerordning (delkrav 2)

2.1 BEMÆRKNINGER

Ifølge vandforsyningsloven skal kommunalbestyrelsen give tilladelse til indvinding af grund- og overfladevand (delkrav 1). Der er i vandforsyningsloven fastsat krav om, at der skal opgives en maksimal indvindingsmængde i en indvindingsstilladelse²⁷ (delkrav 4). I vandforsyningsloven er det desuden bestemt, at ejeren af et vandindvindingsanlæg hvert år skal indberette årsindvindingen²⁸ (delkrav 3). Af samme årsag er det fastsat, at vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand (delkrav 2). Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.

Generelt for kravet gælder, at Fødevareministeriets administration af krydsoverensstemmelses-/GLM-reglerne lægger sig op ad den praksis for administration og håndhævelse af lovgivning på andre ministeriers område og dermed også den praksis, som følges af kommunerne i forhold til deres praksis omkring indberetning af vandindvinding. Ved en evt. overtrædelse af delkrav 4 skal du derfor kontakte kommunen for at afklare hvilken praksis kommunen har for opgørelse af den maksimalt tilladte indvindingsmængde.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Du kan finde oplysninger om anlæggenes type, placering, årsindvindingen og om der foreligger en gældende tilladelse i Jupiterdatabasen (databasen for grundvands-, drikkevands-, råstof-, miljø- og geotekniske data). For brug af Jupiter databasen, se vejledning vedlagt som bilag til denne instruks. For nærmere beskrivelse af håndteringen af delkrav 3 og 4, se detaljerede beskrivelse senere i dette afsnit

Du kan finde de relevante anlæg og oplysninger på oversigtskortet på denne adresse ved at klikke på det aktuelle markvandingsanlæg og klikke på link:

http://data.geus.dk/geusmap/?mapname=jupiter&rightWidth=260#zoom=1.9872533934973653&lat=6132756.5364044&lon=487916.47156902&layers=jupiter_anlaeg_ws,kommunegraenser&visiblelayers=Topografisk&filter=&wkt=

Du kan også downloade data i acces format her: <http://www.geus.dk/DK/data-maps/jupiter/Sider/pcjupiter-dk.aspx>

Vær opmærksom på om tilladelsen er aktiv og gældende. Hvis du er i tvivl skal du kontakte kommunen. Hvis du konstaterer et aktivt vandindvindingsanlæg på bedriften og det ikke fremgår af Jupiterdatabasen skal du ligeledes kontakte kommunen for at få klarlagt om der indvindes vand uden tilladelse.

---

²⁷ Bekendtgørelse af lov nr. 1584 af 10/12/2015 om vandforsyning m.v. (Vandforsyningsloven) § 22, stk. 3

²⁸ Vandforsyningsloven § 58, stk. 3.

Kommunerne skal senest den 15. januar indberette generelle data til jupiterdatabasen som f.eks. udstedelse af vandindvindingstilladelse, ejer forhold, nye boringer m.v.

DELKRAV 1 – DET KRÆVER TILLADELSE AT INDVINDE VAND

I forbindelse med forberedelsen, undersøg om ansøger har tilladelse til vandindvinding. Dette kan du gøre ved hjælp af GIS systemet og GEUS. I forbindelse med kontrolbesøget, kan du tale med landbruger og spørge ind til, om han indvinder vand til brug i marken.

DELKRAV 2 – INDVINDINGSANLÆGGET SKAL VÆRE FORSYNET MED ANORDNING TIL MÅLING

I forbindelse med forberedelsen, undersøg om ansøger har vandboringer via GIS systemet og GEUS. Ved kontrolbesøget undersøg vandboringen om den er forsynet med en anordning til at måle mængden af det indvundne vand.

DELKRAV 3 - EJEREN AF EN BORING TIL MARKVANDING SKAL HVERT ÅR INDBERETTE INDVENDINGEN TIL RELEVANT KOMMUNE

Du skal først finde ud af hvor mange markvandingsboringer ansøger har. Det kan du til dels finde ud af i kontrol-gis ved at klikke på temalaget markvanding – du skal være opmærksom på, at temalaget viser tilladelser og ikke boringer, selvom der oftest kun er en boring pr. tilladelse. Når temalaget er aktiveret, er tilladelserne illustreret ved en lilla knappenål. Du skal nu zoome ind på de knappenåle som enten sidder i ansøgers marker eller tæt ved dennes adresser. Når du har zoomet ind på knappenålen kommer der fire talrækker:

1. Boringstilladelses nummer
2. Oppumpet mængde
3. Mængde der er tilladelse til
4. Indberetnings år

Hvis der er uregelmæssigheder ved indberetnings år, kan du evt. kopiere boringstilladelsen og indsætte det i søgefeltet på www.geus.dk under data og kort og så interaktivt kort. Du har nu mulighed for at skrive en rapport ud, som kan ligge til grund for dialog med ansøger. Du kan spørge ansøger, om han har en kvittering for indberetning, hvis han ikke har det, så skal du rette henvendelse til relevant kommune.

Kommunerne skal indberette indvundne vandmængder senest **1. april**. Hvis du udfører en kontrol før 1. april kan manglende indberetning derfor skyldes, at kommunen ikke har foretaget indberetningen. Hvis de indvundne mængder ikke fremgår for det/de år du skal kontrollere, skal du rette henvendelse til kommunen og afklare om det skyldes at ejeren ikke har indberettet årsindvindingen og om delkrav 3 dermed er overtrådt. Samtidigt er det nødvendigt at kende den frist kommunen har fastsat for indberetning af vand for at kunne vurdere overtrædelsens alvor i forhold til delkrav 3.

DELKRAV 4. - TILLADELSE TIL MAKSIMALT VANDINDVINDING MÅ IKKE OVERSKRIDES

Du skal først finde ud af hvor mange markvandingsboringer ansøger har. Det kan du til dels finde ud af i IMK ved at klikke på temalaget markvanding – du skal være opmærksom på, at temalaget viser tilladelser og ikke boringer, selvom der oftest kun er en boring pr. tilladelse. Når temalaget er aktiveret, er tilladelserne illustreret ved en lilla knappenål. Du skal nu zoome ind på de knappenåle som enten sidder i

ansøgers marker eller tæt ved dennes adresser. Når du har zoomet ind på knappenålen kommer der fire talrækker:

1. Boringstilladelses nummer
2. Oppumpet mængde
3. Mængde der er tilladelse til
4. Indberetnings år

Hvis der er oppumpet mere vand end der er tilladelse til, kan du evt. kopiere boringstilladelsen og indsætte det i søgefeltet på www.geus.dk under data og kort og så interaktivt kort. Du har nu mulighed for at skrive en rapport ud, som kan ligge til grund for dialog med ansøger. Du kan spørge ansøger, om han har en kvittering for indberetning, hvis han ikke har det, så skal du rette henvendelse til relevant kommune.

Du skal dog være opmærksom på, at der forskellig praksis i de enkelte kommuner for vurderingen af vilkåret om maksimal indvindingsmængde er overtrådt. Nogle kommuner har haft en 1 årig praksis, mens andre kommuner har opgjort indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år. Det er hovedsageligt de syd- og vestjyske kommuner, der har opgjort indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år.

Vær opmærksom på, at kommuner kan ændre praksis fra 3-årigt gennemsnit til 1-årigt overholdelse.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.35:

- Tjek IMK – boringer
- Er der en anordning og tilladelser?
- Tjek i Jupiter – indvindingsmængde
- Dispensationer

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 4	Er der vandindvindingsanlæg på bedriften?
1	Har landbruger en tilladelse til indvinding af vand?
2	Er vandindvindingsanlægget forsynet med måler?
3	Har landbruger indberettet årsindvindingen til kommunen?
4	Har landbruger indvundet mere vand, end tilladelsen foreskriver?

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.35, delkrav 1-3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er indvundet vand, men landbrugers tilladelse til indvinding er udløbet, og der er ikke søgt om fornyelse Eller Der er indvundet vand, men landbrugerens tilladelse til indvinding er udløbet, og der er søgt om fornyelse, men godkendelsen er endnu ikke modtaget Eller	Der er indvundet vand, og landbrugeren har indsendt ansøgning om tilladelse til indvinding, men har endnu ikke modtaget tilladelsen (der foreligger ikke tidligere tilladelse) Eller Landbrugeren har ikke indsendt oplysning om årsindvindingen til kommunen inden for 30 dage efter den kommunalt fastsatte indsendelsesfrist.	Vandindvindingsanlægget har ingen anordning til måling af det indvundne vand eller anordningen måler ikke den samlede mængde oppumpede vand	Der er indvundet vand til markvanding uden tilladelse
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger

SKEMA for krav 1.35, delkrav 4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er indvundet maksimum 15 % mere vand end	Der er indvundet mellem 15-30 % mere vand end tilladt	Der er indvundet mellem 30 - 50 % mere vand end tilladt	Der er indvundet over 50 % mere vand end tilladt
OMFANG		Vurderes at påvirke egen bedrift	Vurderes at påvirke nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Vurderes at påvirke fjernområdet, fx drikkevandsressource
VARIGHED	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger	Karakteren for varighed følger

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.35, delkrav 1-3.

- Alvor** Vurderes efter, om landbrugeren har tilladelse, en anordning for måling og har indberettet årsindvindingen.
- Omfang** Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.
- Varighed** Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

BEDØMMELSE for krav 1.35, delkrav 4.

- Alvor** Vurderes efter, hvor mange procent, udover det tilladte. Vær opmærksom på om den kommune, hvor vandingsanlægget ligger, hidtil har opgjort den tilladte max. indvinding som et gennemsnit over 3 år.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om påvirkning kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand).
- Varighed** Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelser, kan det være en god ide, at orientere kommunen, da de gennemfører nationale tilsyn af samme område.

1.36 - GLM-landskabselementer, små søer eller vandhuller og fortidsminder må ikke reduceres, ødelægges eller fjernes

---

1. DELKRAV

1.	GLM-landskabselementer, små søer eller vandhuller og fortidsminder må ikke ødelægges, fjernes eller reduceres i omfang, med mindre der er meddelt dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hovedformålet med at beskytte landskabselementer er at bevare karakteristiske landskabstræk og småbiotoper af betydning for det åbne land. Det er derfor vigtigt, at landskabselementet ikke fjernes, ødelægges eller reduceres i omfang, hvilket betyder, at hele eller dele af landskabselementet ikke må inddrages i landbrugsdriften. Landskabselementernes afgrænsning fremgår af GIS systemet. Det er kun de landskabselementer og det areal der fremgår af kontrolgis, der er beskyttet.

Kriterierne for udpegningen af de landskabselementer der fremgår af kontrol Gis er, at de har et samlet areal på hver maks. 2.000 m², og skal være beliggende indenfor grænserne af en markblok.

Kravet om beskyttelse af små søer eller vandhuller under 2000 m² blev indført 1. februar 2014 og beskyttelsen af GLM fortidsminder blev indført d. 1. februar 2013. Kravet omfatter derfor kun overtrædelser foretaget efter disse datoer.

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.3 DEFINITIONER

GLM-landskabselement	Vær opmærksom på at GLM landskabselementet, er det blå polygon i GIS systemet, uanset om f.eks. fortidsmindet mangler 2 meter bufferzonen omkring. Landskabselementet kan indeholde meget eller lidt randbevoksning, men samlet set vil GLM landskabselementet ikke overstige 2000 m ² .

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kun hvis landbruger har GLM søer og fortidsminder på bedriften (blå polygoner i IMK/kontrolGis)

2. KONTROLMETODE

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav, ikke pr. mark. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter fortidsmindet, søen eller vandhullet inklusiv det udyrkede areal der var beliggende i tilknytning til søen eller vandhullet den 1. februar 2014, og for fortidsminder den 1. februar 2013 og som fremgår af kontrol gis. Randbevoksningen kan bestå af f.eks. vedagtige planter, græs eller andre selvsåede ikke-vedagtige planter, der ikke er adskilt fra vandhullet af dyrkede arealer.

Randzoner, vildtstriber eller lign. der er støtteberettigede, betragtes ikke som en del af landskabselementet.

Det anses ikke som en overtrædelse af kravet, hvis den omgivende randbevoksning anvendes til afgræsning, træer fældes, rør afskæres til udnyttelse, eller der foretages mindre deponi af f.eks. marksten, men landskabselementet, samt eventuel tilhørende randbevoksning må ikke fjernes eller ødelægges, f.eks. ved inddragelse i landbrugsdriften. Kravet forhindrer ikke almindelig pleje af landskabselementet ved f.eks. fældning af træer eller oprensning af en sø.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du orientere dig om landbrugers eventuelle GLM landskabselementer, ved at anvende IMK systemet og slå kortlaget "GLM landskabselementer" til.

I forbindelse med kontrolbesøget skal landskabselementet undersøges for om de er reduceret, ødelagt eller fjernet, ved visuel inspektion.

Hvis du konstaterer en mulig overtrædelse, skal du tage stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Forud for kontrolbesøget gennemgås ansøgers marker i IMK. I temalaget vælges temaet "GLM_landskabselementer". Laget viser landskabselementernes placering.

Lagene er baseret på oplysninger som Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har modtaget fra andre myndigheder. Hvis du bemærker landskabselementer der ikke er repræsenteret i kortlaget f.eks. en ny gravet sø, eller et landskabselement der er placeret forkert, kan du kontakte Jordbrugskontrol.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.36

- GLM landskabselementer og små søer – tjek IMK, der skal være blå polygoner
- Må ikke fjernes eller reduceres

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der GLM landskabselementer på bedriften?
1	Har landbruger reduceret, ødelagt eller fjernet GLM landskabselementet?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.36, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Dele af landskabs- elementet er ødelagt, men der er ikke etableret ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal	Dele af landskabs- elementet er ødelagt, og der etableret ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal	
OMFANG	Til og med 99 m ²	100 – 199 m ²	200 – 299 m ²	Over 300 m ²
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for omfang.	Reetablering af landskabs- elementet er mulig i løbet af 1 kalenderår	Reetablering af landskabs- elementet er mulig i løbet af 2-3 kalenderår	Reetablering af landskabs- elementet er først mulig i løbet af 4 år eller mere

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en evt. overtrædelse af kravet, bør du gennemgå luftfotos fra før og efter kravets indførelse for at sikre, at en evt. overtrædelse ikke er sket før kravet blev indført.

Hvis du konstaterer overtrædelser på flere landskabselementer hos samme landbruger, indberettes den overtrædelse der tildeles den højeste samlede karakter.

BEDØMMELSE af krav 1.36, delkrav 1

Alvor	Alvoren af overtrædelsen bedømmes ud fra, om påvirkningen af landskabselementet har betydning for dets bevarelse som landskabselement. Overtrædelsen omfatter fjernelse eller ødelæggelse af landskabselementet som biotop ved fx ødelæggelse af plantedækket ved jordbehandling eller inddragelse af landskabselementet ved etablering af ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal. Det er ikke en overtrædelse af kravet, hvis der foretages udtynding eller fældning af træer m.v. på landskabselementet, afbrænding af plantevækst, eller hvis landskabselementet afgræsses.
Omfang	Omfang af overtrædelsen bedømmes ud fra hvor stort et areal af landskabselementet, der er ødelagt eller fjernet og/eller, om arealet er inddraget i landbrugsdrift.
Varighed	Varighed bedømmes ud fra om det er muligt at reetablere landskabselementets værdi som småbiotop eller dets landskabsmæssige værdi af de dele af landskabselementet, som lovligt kan reetableres, samt hvor lang tid en eventuel reetablering vil tage.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Landskabselementer der er fjernet som følge af en dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 og 18 er undtaget kravet. Dispensation til at fjerne en sø eller et fortidsminde gives kun i meget få tilfælde.

Selve søen eller vandhullet med tilhørende vegetation bestående af vand og sumplanter er dog beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 mod ændring af tilstanden, hvis vandfladen er større end 100 m²

Fortidsminder er omfattet af Museumslovens bestemmelser. Det er således ikke tilladt efter Museumsloven at ændre på tilstanden af et fredet fortidsminde, herunder ved deponeringer, tilplantninger, fjernelse af sten m.v., ligesom det heller ikke er tilladt at plante eller jordbehandle i 2 m bræmmen omkring det fredede fortidsminde. Der kan derfor i nogle tilfælde være overtrædelser af den nationale lovgivning, der ikke fører til en overtrædelse af GLM kravet.

1.37 – Jorderosion

1. DELKRAV

1.	I perioden fra høst til 15. februar det følgende år må der ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5000 m ² , der, jf. Miljø- og Fødevareministeriets Internet Markkort: 1) har en hældning på minimum 12 grader, 2) har høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning og 3) er beliggende i markblok.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.3 DEFINITIONER

Vendende jordbearbejdning	I dette krav, betragtes vendende jordbearbejdning som pløjning. Det vil sige, at f.eks. en let harvning stadig er tilladt.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant at kontrollere fra høst til den 15. februar. Desuden er kravet kun relevant at kontrollere hvis landbruger har arealer på mere end 12 °s hældning.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

For at beskytte landbrugsjord mod jorderosion må der i perioden fra høst til 15. februar det følgende år ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5000 m² med høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning.

Der kan forekomme erosion i alle landsdele - som regel i efterårs- og vinterperioden efter større mængder regn eller ved tøj og nedbør på frossen jord. I Danmark er erosion på dyrkede marker primært et problem, når næringsstoffer og sediment transporteres til vandområder, men erosion medfører på lang sigt også forringelse af jordens frugtbarhed og produktionspotentiale. Risikoen for jorderosion, der er forårsaget af vandafstrømning, afhænger særligt af arealets hældning, vandmængde, jordtype og jordoverfladens tilstand.

Stub, planterester eller græs og urtevegetation kan effektivt reducere erosionsrisikoen på stærkt skrånende arealer.

Risikoen for erosion øges, hvis arealerne pløjes i efterårs- og vinterperioden. Herved efterlades jorden løs og findelt og uden tilstrækkeligt plantedække, som det eksempelvis sker på marker med traditionel etablering af vintersæd.

Arealerne må derfor ikke pløjes i tidsrummet mellem høst af en afgrøde og 15. februar det følgende år. Der må dog gerne foretages reduceret jordbearbejdning i forbindelse med eksempelvis etablering af vintersæd eller efterafgrøder og mekanisk ukrudtsbekæmpelse, når dette sker ved ikke-vendende jordbearbejdning i form af pløjefri dyrkning eller harvning.

Når der anvendes pløjefri dyrkning eller harves vil der typisk efterlades planterester på jordoverfladen, som effektivt mindsker risikoen for erosion ved vandafstrømning. Ved reduceret jordbearbejdning vil der således være spor af planterester fra den forgående afgrøde.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Kravet kontrolleres ved at lokalisere de udpegede arealer og vurdere om hele eller dele af arealet er pløjet. Arealerne skal have en hældning på minimum 12 grader og skal ligge i markblok. Arealerne er udpeget af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen og kan findes i IMK under temaet GLM-jorderosion.

Kravet er kun relevant at kontrollere på omdriftsarealer, hvor der er foretaget høst af en afgrøde og frem til 15. februar det følgende år.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.37:

- Tjek IMK – hældning på 12 grader
- Obs perioden – er det relevant på kontroltidspunktet

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der arealer med en hældning på 12° eller mere på bedriften?
1	Har landbruger lavet vendende jordbearbejdning i perioden fra høst til 15. februar på arealet med mulig jorderosion?
1	Hvis det ses, at der er sket en jordbearbejdning som pløjning og kontrollen er udenfor perioden – ingen overtrædelse.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.37, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Mindre end 25 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	25 % - 50 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	50 % - 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	Mere end 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.37, delkrav 1

Alvor Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

Omfang Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

Varighed Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

3.2 SKØN

du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.38 – Forbud mod beskæring af buskads og træer i fuglenes yngletid

1. DELKRAV

1. I perioden fra 15. marts til 31. juli må der ikke foretages beskæring af buskads og træer på arealer, der er beliggende i markblok.
Arealer, der er dyrket med lavskov, ikke-støtteberettigede permanente afgrøder eller støtteberettigede permanente afgrøder i form af træer eller buske, er ikke omfattet af forbuddet i stk. 1.
Stk. 1 kan fraviges i de tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

Af hensyn til ynglende fugle må buskads og træer ikke beskæres i perioden fra 15. marts til 31. juli.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle landbrugsarealer og GLM landskabselementer på bedriften uanset om der søges støtte til arealet eller ej eller om de fremgår af fællesskemaet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.3 DEFINITIONER

Kronediameter	Tværmål, lige linje gennem midtpunktet af en trækrone
Buskads og træer	Ved buskads og træer forstås sammenhængende beplantninger af buske og træer af min. 10 m's længde og enkeltstående højstammede træer med en kronediameter på mindst 4 m

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant at kontrollere i perioden 15. marts og 31. juli. Desuden er kravet kun relevant hvis landbruger har buskads og træer der er beliggende i markblok.

2. KONTROLMETODE

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter kun træer med en kronediameter på min. 4 m og bevoksninger beliggende i markblok.

Læhegn og andre bevoksninger som ikke er beliggende i markblok er ikke omfattet af kravet.

Det samme gælder læhegn, som er rodfæstet uden for markblok, men hvor grene eksempelvis går ind over det dyrkede areal.

Fjernelse af enkelte grene der er til gene for maskiner anses ikke som en overtrædelse af kravet. Egentlige landbrugsafgrøder som lavskov, juletræer, frugtbuske og frugttræer er ikke omfattet af forbuddet.

Beskæringsforbuddet gælder i perioden 15. marts til 31. juli. Kravet er derfor kun relevant at kontrollere i denne periode. Hvis der er synlige spor af beskæring og konstatering af friskafklippet materiale eller beplantningen er ryddet, indberettes overtrædelsen og kontrolrapporten vedlægges kort med angivelse af bevoksningens placering og fotodokumentation af bevoksningen, afskåret materiale, stubbe, eller lign.

Vær opmærksom på om der er tale om afknækkede grene som følge af blæst eller færdsel med maskiner eller andre handlinger der ikke kan tilskrives egentlig beskæring.

I tilfælde af at en bevoksning er ryddet indberettes længden eller omkredsen af den bevoksning, der er ryddet. Ved beskæring eller rydning af beplantninger, der ikke er lineære indberettes, omkredsen af den bevoksning der er beskåret eller ryddet.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du forberede dig på, om der er arealer hos landbruger der skal kontrolleres for beskæring af træer og buske.

I forbindelse med kontrolbesøget, kontrolleres relevante arealer visuelt, for at se om der er sket en beskæring i perioden 15. marts til 31. juli.

I FORBINDELSE MED KONTROLBESØGET VÆR OPMÆRKSOM PÅ FØLGENDE

Beplantningen skal være rodfæstet inden for markblok. I tilfælde, hvor der ikke er tale om lineære beplantninger, f.eks. beplantninger i tilknytning til et landskabselement eller et buskads på et permanent græsareal, vil der typisk være tale om en beplantning med en omkreds på 40-50 m. eller ca. 100 m². På omdriftsarealer vil det typisk være træer og buske i tilknytning til et landskabselement, der er omfattet af

kravet. GLM-Landskabselementer fremgår af Landbrugs- og Fiskeristyrelsens markkortsystem under landskabselementer.

Arealer, der er dyrket med juletræer, frugttræer, frugtbuske, lavskov eller andre permanente landbrugsafgrøder i form af træer eller buske, er ikke omfattet af forbuddet.

Forbuddet kan fraviges i tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden. Ansøger skal ikke søge dispensation, men ved kontrol er det ansøgers ansvar at fremlægge dokumentation for at betingelserne for at fravige kravet er opfyldt. Evt. dokumentation og begrundelse for at fravige kravet skal vedlægges kontrolrapporten.

Særligt vejrlig kan f.eks. være lange periode, med snedække, usædvanlige mængder nedbør eller lign., der har umuliggjort færdsel på arealerne. Ved anlægsarbejder skal der være tale om nødvendige anlægsarbejder. F.eks. udbedring af skader, offentlige anlægsarbejder og lign., som ansøger enten ikke har indflydelse på eller som ikke har været mulige at forudse.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.38: Gør sig oftest gældende på MO arealer og ikke dyrkede arealer.

- HUSK buskads og træer skal ligge inden for blokken
- Min. 10 M længde og enkeltstående højstammede træer (mindst 4 M)

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der arealer med træer og buske inden for markblok på bedriften?
1	Har landbruger beskåret træer og buske inden for perioden 15. marts til 31. juli?

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.38, delkrav 1 - Buske

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let beskæring.	Kraftig beskæring	Beplantningen er ryddet	Beplantningen er kraftigt beskåret eller ryddet og der kan konstateres tab af reder, æg eller unger.
OMFANG	10 m-100 m	100 m- 249 m	250 m til 499 m	Mere end 500 m.
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

SKEMA af krav 1.38, delkrav 1 - Enkeltstående træer

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let beskæring.	Kraftig beskæring	Et eller flere træer er fældet	Flere træer er kraftigt beskåret eller fældet og der kan konstateres tab af reder, æg eller unger.
OMFANG	1-9 træer	10-29 træer	30 - 49 træer	Mere end 50 træer
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Hvis der konstateres flere overtrædelser af forbuddet på samme bedrift indberettes den samlede længde af randen af den beplantning der er beskåret eller fjernet eller det samlede antal enkeltstående træer. Hvis der både er foretaget beskæring af træer og buskads indberettes den højeste karakter af bedømmelserne.

BEDØMMELSE af krav 1.38, delkrav 1

Alvor	Bedømmes ud fra om beplantningen eller træerne er beskåret eller ryddet og om der kan dokumenteres aktivitet af ynglende fugle i form af redemateriale eller lign. f.eks. ved fældning af træer med rovfuglereder eller fældning af kolonirugende fugles redetræer (fiskehejrer, skarver og lign.). Der er tale om kraftig beskæring når grene på hovedparten af bevoksning er afskåret tæt på stammen.
Omfang	Omfang af overtrædelsen bedømmes ud fra længden af randen af den beplantning der er beskåret eller fjernet eller antallet af træer (bedømmelsesskema 2)
Varighed	Karakten for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

2.1 – Øremærkning af kreaturer

1 DELKRAV

1	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at kvæg senest 20 dage efter fødsel, og inden det føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med to godkendte øremærker, ét i hvert øre. Mindst det ene af mærkerne skal være husgavlsformet og have en højde på mindst 45 mm og en bredde på mindst 55 mm. Øremærker og elektroniske øremærker til kvæg må kun anvendes til mærkning af kvæg på det husdyrbrug, hvortil øremærkerne eller de elektroniske øremærker er udleveret. Øremærker og elektroniske øremærker kan dog anvendes til mærkning af kvæg i andre besætninger med samme ejer. Chip til kvæg må kun anvendes til mærkning af kvæg på det husdyrbrug, hvortil chippen er udleveret.
2	Isatte godkendte øremærker og godkendte elektroniske øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Tabes eller ødelægges et godkendt øremærke eller et godkendt elektronisk øremærke, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer²⁹.
3	Kvæg, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker i samarbejde med Fødevarestyrelsen, senest fem arbejdsdage efter indførslen³⁰.
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for at der ikke er uidentificerbart kvæg i besætningen.
5	Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.³¹

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kvæg født før 1/1 1998 behøver kun være mærket med ét godkendt øremærke. Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Mærkning af kalve, der afgræsser områder godkendt til naturpleje, kan udskydes i op til 6 måneder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil³².

Mærkning af kalve af bisonokser (arten *Bison bison species*) kan ifølge artikel 1 i forordning 509/1999 udskydes i op til 9 måneder efter fødsel, dog skal de mærkes, såfremt de fjernes fra deres mødre inden 9 måneder efter fødsel, og under alle omstændigheder inden de føres fra oprindelsesbesætningen. Kvæg i zoologiske haveanlæg kan forsynes med én chip i stedet for to øremærker.

²⁹ Det er dog et nationalt krav, at erstatningsøremærket har samme farve.

³⁰ Kvæg, der indføres direkte til et slagteri eller et samlested for slagtedyr, skal ikke mærkes med røde øremærker.

³¹ Fødevarestyrelsen sørger for at denne mærkning er korrekt foretaget ved indførsel til Danmark, men hvis kvæget taber øremærkerne, kan landbruger komme til at overtræde kravet.

³² For mere information se Kommissionens beslutning 2006/28/EF.

Der står i de nationale regler, at kvæg, der er født efter 31. maj 2010, skal være mærket med ét godkendt elektronisk øremærke i venstre øre og ét godkendt øremærke i højre øre. Hvis du overtræder dette krav, kan du blive straffet i henhold til de nationale regler, men du vil ikke have overtrådt reglerne om krydsoverensstemmelse.

KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2 KONTROLMETODE

Alle nyfødte kalve skal være mærket inden 20 dage efter fødslen (undtagen bisonokser og kalve på naturarealer). Kalvene skal øremærkes, hvis de forlader besætningen inden de 20 dage.

Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes.

Alle dyr født før 1. januar 1998 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke.

Alle dyr født fra og med den 1. januar 1998 skal være mærket med to godkendte CKR-øremærker, for at være korrekt øremærket.

Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.

På tjeklisten er markeret "*" ud for dyr født efter 31. december 2010, da disse dyr skal være mærket med et godkendt elektronisk øremærke i det venstre øre og et godkendt almindeligt øremærke i det højre øre.

FORBEREDELSE AF KONTROLLEN

Hver CHR-liste indeholder bl.a. oplysninger om CKR-øremærkenumre for de dyr, som er på bedriften, og de dyr der er afgang til bl.a. slagtning i de foregående 12 måneder.

Inden kontrolbesøget tjekkes CHR-listen for, om alle dyr født efter 1. januar 1998 har moders CKR-nummer, om der er indgangsdato for alle indgåede dyr i besætningen og om der er afgang dyr til slagtning eller destruktion.

Er CHR-listen "gammel" (op til max. 10 dage), og har der været hændelser på bedriften siden udskrivningsdatoen, træk da straks efter kontrolbesøget en opdateret liste fra CHR.

Dyr der er registreret med indgang i anden besætning/destruktion/slagteri (dyr under stregen).

På CHR-listen vil der være oplysninger om:

- Dato for hvornår dyret er meldt med indgang i anden besætning/destruktionsanstalt/slagteri sammen med
- Hvilket CHR-nr. dyret er meldt ind i.

KONTROL AF DELKRAV 1

Ud for hvert CKR-nr. markeres tydeligt, når man har aflæst øremærker og noterer ”-2Ø/-1Ø” hvis dyret har tabt øremærker. Hvis et dyr aldrig har været mærket med to øremærker og/eller er fejlmærket, markeres tydeligt på tjeklisten, hvad fejlen er. Hvis dyr, der er listet på tjeklisten, mangler afgang noteres ”-afg” samt eventuelt en dato. Hvis dyret er afgang inden for de seneste 7 dage, noteres dato og hændelse (slagtet, solgt eller lignende). Hvis dyret er tilgået inden for de seneste 7 dage, noteres (på tjeklisten) dyrets CKR-nr. samt dato for indgang/fødsel.

Alle kreaturer skal tælles, og der skal aflæses 100 % øremærker, med undtagelse af kreaturer på naturarealer og bisonokser. På tjeklisten skal det markeres tydeligt, hvilke øremærkenumre der er aflæst.

2.1.1 Kreaturer på naturarealer, besætninger med mere end 50 kreaturer

Et areal over 40 hektar, hvorpå der ikke er opsat stationært apparatur så som fanggitre til fastholdelse af kreaturer, betegnes som et naturareal. Området skal samtidigt være af en sådan karakter, at det er vanskeligt på anden måde at samle kreaturerne.

I de tilfælde hvor kreaturerne kan optælles, men ikke alle øremærkerne kan aflæses, pga. at kreaturerne befinder sig på et meget stort areal, og antallet af fysisk optalte kreaturer passer med antallet af registrerede kreaturer på besætningslisten og CHR, kan der udtages en stikprøve af, om kreaturerne er korrekt registreret og øremærket. Mindst 10 % (dog minimum 30 dyr) af kreaturerne undersøges for korrekt øremærkning, og det markeres på CHR-listen, hvilke dyr der indgik i stikprøven. Hvis blot ét af de i stikprøven kontrollerede kreaturer ikke overholder reglerne om øremærkning og registrering, skal alle kreaturerne på bedriften kontrolleres.

2.1.2 Bisonokser

Kalve af ren-racede bisonokser skal ikke være øremærket, før de er 9 måneder gamle³³. Hvis kalvene fjernes fra deres mødre inden de er 9 måneder gamle, eller hvis de forlader oprindelsesbesætningen inden denne alder, skal de øremærkes (alle andre registreringer af bisonokser følger de generelle regler).

Som udgangspunkt skal der gennemføres 100 % aflæsning af øremærkerne. I de tilfælde hvor dyrene er meget vilde eller svære at håndtere, kan der gennemføres stikprøvekontrol af øremærkerne for bisonokser på samme vilkår som ”kreaturer på naturarealer, besætninger med mere end 50 kreaturer”. I tilfælde af afvigelse fra de 100 % aflæsning, skal forholdet beskrives i kontrolrapportens punkt 8.

2.1.3 Kalve på arealer der er godkendt til naturpleje

Øremærkningen af kalve født i besætninger der afgræsser godkendte naturarealer, kan udskydes i op til 6 måneder, hvis der foreligger dispensation fra Fødevarestyrelsen. Hvis dyrene flyttes fra området, skal de øremærkes inden flytningen. Der er kun godkendt meget få naturkalvebesætninger, som alle kontrolleres én gang årligt af Fødevarestyrelsen.

2.1.4 Elektronisk aflæsning af øremærkerne

Hvis en producent benytter elektronisk aflæsning af øremærkning i forbindelse med malkning, fodring eller lignende, kan oplysningerne benyttes i kontrollen. De øremærker, der er aflæst elektronisk inden for de sidste 12 timer inden kontrolbesøget, behøver ikke at blive aflæst fysisk. Alle dyrene skal dog stadigvæk tælles.

2.1.5 OK øremærkning

Dyr betragtes som korrekt mærket under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét øremærke (hvis dyret er født før 1. januar 1998)

---

³³ For mere information se Forordning 509/1999 om forlængelse af minimumsfristen for øremærkning af bisonokser (arten *Bison bison* spp.), art. 1.

- At dyret er øremærket med to godkendte øremærker (hvis dyret er født i perioden 1. januar 1998 til 31. december 2010, begge dage inkl.)
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 10 dyr mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med højst 30 dyr**
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 15 % af dyrene mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med mindst 31 dyr**

Husk at tjekke "Dyreregistrering" efter kontrolbesøget, for at få bekræftet at øremærkebestillingen er sket i forbindelse med kontrolbesøget.

2.1.6 Fejl-øremærkning

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været øremærket korrekt
- Hvis tidligere modtagne erstatningsøremærker ikke isættes under kontrolbesøget
- Hvis der bestilles erstatningsøremærker til mere end 9 dyr - **For besætninger med højst 30 dyr.**
- Hvis der bestilles erstatningsøremærker til mere end 14 % af dyrene - **For besætninger med mindst 31 dyr.** Hvis der er mindre end 10 dyr (besætninger højst 30 dyr) / mindre end 15 % af dyrene (for besætninger med mindst 31 dyr), der mangler erstatningsøremærker og de ikke bestilles/isættes på kontroldagen. Fejlen udløser ikke KO karakterer.
- Hvis der benyttes ikke godkendte øremærker.

Kontrolløren bør altid forsøge at få landmanden til at isætte modtagne erstatningsøremærker og/eller bestille manglende erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

KONTROL AF DELKRAV 2

De godkendte øremærker til danske kreaturer er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden.

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til uidentificerbare kreaturer. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

Hvis der under kontrollen ses, at der er dyr, som har tabt øremærker, skal der straks bestilles erstatningsmærke.

2.1.7 Øremærkning af kreaturer, som har flænget øret mm.

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningsejer". Den udfyldte blanket sendes via kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33, 2600 Glostrup. Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i punkt 8 og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation. Sagen sendes ikke i høring.

KONTROL AF DELKRAV 3

Kvæg, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker, senest fem arbejdsdage efter indførslen³⁴.

De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden, senest fem arbejdsdage efter indførslen.

KONTROL AF DELKRAV 4

Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR		Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 2 og 5: 10 -15 dyr mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 3 - 6 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 2 og 5: 15,0 – 24,0 % af dyrene mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 2 og 5: Mere end 15 dyr mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 7 - 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 2 og 5: Mere end 24,0 % af dyrene mangler et	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1 og 3: Mere end 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare. Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4:

³⁴ Kvæg, der indføres direkte til et slagteri eller et samlested for slagtedyr, skal ikke mærkes med røde øremærker. For kvæg, der indføres direkte til zoologiske haver, kan der benyttes gule øremærker.

		Delkrav 1 og 3: 3,0 – 5,9 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare	eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 6,0 – 15,0 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare	Mere end 4 dyr er uidentificerbare
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED		Overtrædelsen har fundet sted i op til ca. 7 dage	Overtrædelsen er ældre end ca. 7 dage	Producenten vil ikke øremærke dyrene

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt i tre niveauer:

- Mindre alvorlige overtrædelser**
Flere kreaturer mangler et eller to erstatningsøremærker. Få kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare.
- Alvorlige overtrædelser**
Mange kreaturer mangler et eller to erstatningsøremærker. Flere kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket men er identificerbare. Maksimum 1-4 kreaturer er uidentificerbare.
- Meget alvorlige overtrædelser**
Mange kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare. Mere end 4 kreaturer er uidentificerbare

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	Omfang vurderes for flytninger til levebrug i perioden overtrædelserne omfatter. Vurderes efter i hvor høj grad overtrædelserne har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelserne kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med samme dyreart registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

MAIL TIL FØDEVARESTYRELSEN VED UIDENTIFICERBARE DYR/MERE END 20 % FEJL

Der skal sendes en mail til Fødevarestyrelsen, når der konstateres uidentificerbare dyr eller mere end 20 % fejl ved en kontrol. Dog skal der for bedrifter med højst 10 dyr kun sendes bilag II, hvis der er mere end 2 dyr, der ikke opfylder kravene om identificering og registrering. I KSK'et vil der komme en valideringsfejl, hvis der er uidentificerbare dyr, mere end 20 % fejl i besætningen og/eller mindst 2 fejl, ved besætninger med højst 10 dyr. Bilag II dannes på CHR/KSK-niveau – kan dannes både Off-line og i DCK. Bilag II skal indsendes til Fødevarestyrelsen (10-,11- eller 12@fvst.dk) umiddelbart efter den fysiske kontrol er afsluttet eller senest dagen efter. Husk at notere i mailen, hvor mange dyr der fysisk befinder sig på bedriften. Det er vigtigt at få sendt bilag II hurtigst muligt, da Fødevarestyrelsen er forpligtet til at lukke disse besætninger ifølge EU-reglerne.

AFSLUTNING AF KONTROLLEN

Alle KO høringssager sendes pr. mail til den veterinære kontrolenhed. Mailen gemmes på sagen i Captia, og i DCK tastes den dato, hvor sagen er sendt (besøgsdata/Videresendt til FVST) og sagen afsluttes i Captia. Der henvises i øvrigt til "Generel kontrolinstruks for krydsoverensstemmelse 2017".

2.2 – Indberetning af kvæg og førelse af besætningsregister

---

4 DELKRAV

1A	Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal sikre, at tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg til stadighed er registreret i CHR. Registreringen i CHR skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted. Følgende oplysninger skal registreres efter fødsel har fundet sted³⁵: ○ Besætningsnummer for den besætning, hvor dyret er født. ○ Kalvens CKR-nr. når denne er levende. ○ Fødselsdato og køn ○ Moders CKR-nr. I tilfælde af embryontransplantation registreres både donor- og recipientmoder. Følgende oplysninger skal registreres efter, at dødsfald eller slagtning har fundet sted: ○ Besætningsnummer for den besætning, hvor dødsfald eller slagtning har fundet sted. ○ CKR-nr. ○ Dato for dødsfald eller slagtning. Følgende oplysninger skal registreres efter indførsel til Danmark har fundet sted³⁶: ○ Besætningsnummer for den besætning hvortil indførsel har fundet sted. ○ CKR-nr. ○ Identifikationskode. ○ Fødselsdato, køn og race. ○ Moders identifikationskode Følgende oplysninger skal indberettes efter, at flytning har fundet sted³⁷: ○ CKR- nr. ○ Dato for flytning. ○ Afhænderen af et dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført direkte til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummer for modtagerbesætningen. Modtageren af et dyr skal registrere eget besætningsnummer, samt besætningsnummer for den

---

³⁵ Hvis køn og/eller race er forkert registreret eller moders CKR-nr. mangler, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

³⁶ Hvis køn og/eller race er forkert registreret eller moders CKR-nr. mangler, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

³⁷ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives 2) flytninger af dyr til og fra afgræsning 3) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

	besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen. Følgende er undtaget fra delkrav 1A: • Flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives • Flytninger af dyr til og fra græsningsarealer • Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale
1B	Registreringer i CHR af tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted. For yderligere information om specifikke krav for registrering af hændelser, se da KO-krav 2.2 delkrav 1A.
2	Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal til stadighed føre optegnelser³⁸, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen. Følgende oplysninger skal registreres for hvert enkelt kreatur: • CKR-nr. • Fødselsdato, køn, race. • Moders CKR-nr. eller for indførte dyr, moders identifikationskode. • Dato for dødsfald eller slagtning. • Dato og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret³⁹. • Dato og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret⁴⁰.
3	Optegnelserne skal for hvert enkelt kreatur opbevares i mindst 3 år, efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugs- og Fiskeristyrrelsen⁴¹.
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.

4.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen, og alle hændelser skal registreres i staldregistreringsblokken senest 3 dage

³⁸ Optegnelserne kan bestå af CHR-besætningslisten og løbende optegnelser i et af Fødevarestyrelsen godkendt staldregistreringsskema eller foretages elektronisk

³⁹ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

⁴⁰ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

⁴¹ Landbrugere skal opbevare optegnelser mindst tre år efter kreaturet er flyttet fra besætningen.

efter hændelsen. Der kan ikke rettes op på manglende registreringer efter en eventuel varsling af kontrolbesøget.

DEFINITIONER

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

4.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

5 KONTROLMETODE

REGISTRERING I CHR

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen.

Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for, hvor samtlige dyr befinder sig.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

Alle hændelser, der er sket efter kontrollen er startet i VAKS, skal noteres med dato for hændelsen på tjeklisten, der bruges under kontrolbesøget. Det skal tydeligt fremgå, om hændelser, der er mere end 7 dage gamle, er tastet i "Dyreregistrering" eller Webdyr, om staldregistreringsblokken er indsendt inden kontrolbesøget er påbegyndt/før en eventuel varsling. Hvis dyret er listet på tjeklisten, noteres dato for hændelsen ud for dyrets nummer.

Har producenten indberettet hændelser efter at kontrollen er forberedt, skal man under kontrolbesøget bede producenten om at udskrive en liste over for sene indberetninger fra Webdyr eller Dyreregistrering. Såfremt at landmanden indberetter via staldregistreringsblok, skal der straks efter kontrolbesøget trækkes en liste fra Webdyr eller Dyreregistrering.

BESÆTNINGSREGISTER

Producenten skal have en opdateret besætningsliste på bedriften. Besætningslisten skal, sammen med nye hændelser registreret i staldregistreringsblokken og hændelser, der er sket inden for de seneste 3 dage, indeholde:

- Alle kreaturer på bedriften
- Den entydige identifikation af dyret, dvs. CKR-nr.
- Dyrets fødselsdato/måned/år
- Indgangsdato, hvis dyret ikke er født på bedriften Dato for afgang (herunder dødsfald og hjemmeslagtninger) og besætnings nr. for den besætning, slagteri, destruktionsanstalt, eksportør, marked eller auktion, hvortil dyret er afhændet
- Dyrets køn
- Dyrets race (eventuel krydsning)
- Moders CKR-nr., hvis dyret er født efter 1. januar 1998

Hvis en producent ikke benytter staldregistreringsblok, skal hændelserne være tastet i Dyreregistrering eller webdyr.dk senest 3 dage efter hændelsen.

Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale, er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for, hvor samtlige dyr befinder sig.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

5.1.1 Afgræsningsarealer, fælles græsgange, samdrifter og naboaftaler.

Afgræsning på anden ejendom – uden sammenblanding med dyr fra en anden besætning

Ved flytning af kreaturer til afgræsning på arealer uden for egen ejendom er det afgørende for registreringen, om dyrene bliver blandet med andre klovdyr på det CHR-nummer eller græsningsareal, der modtager dyrene.

Hvis kreaturerne **ikke** blandes med andre klovdyr, dvs. dyrene lukkes **ikke** inde i en indhegning med andre klovdyr, skal flytningen ikke registreres i besætningsregistret og heller ikke indberettes til CHR (se figur 1). Hvis dyrene flyttes til afgræsning på arealer, der fra staldanlægget kun kan tilgås via anden ejendom og benyttes mere end 30 dage, skal afgræsningsarealet registreres i CHR, med et markbloknummer eller et CHR-nummer. I tjeklisten kan man se om producenten har registreret afgræsningsarealer i CHR.

FIGUR 1.

Producent A flytter kreaturer til et areal uden for egen ejendom. Dyrene blandes **ikke** sammen med andre klovdyr.

Her er der ingen krav om registrering af flytningerne i CHR og heller intet krav om registrering af flytningerne i besætningsregisteret.

Afgræsning på anden ejendom – med sammenblanding med dyr fra en anden besætning

Hvis kreaturerne blandes med andre klovdyr på det CHR-nummer, hvor dyrene skal afgræsse, skal flytningen registreres i CHR på normal vis (dvs. registrering i både afsender- og modtagerbesætning) (se figur 2).

FIGUR 2.

Producent A flytter kreaturer (f.eks. en foldtyr) til **Producent B's** marker, hvor dyrene blandes med andre klovdyr:

Her er der krav om registrering af flytningerne i CHR. A melder dyrene ind i en besætning hos B. Hvis producent A af præmiemæssige årsager ønsker at bevare ejerskabet af kreaturerne, skal han i CHR være registreret som ejer af denne besætning.

Fælles græsgang:

En fælles græsgang, hvor der kommer dyr fra forskellige besætninger, skal være oprettet i CHR med et CHR nummer. Eksempler på fælles græsgange er Saltholm, Tipperne ved Ringkøbing Fjord og de sønderjyske kurve/marsken. Der skal udpeges en ansvarlig person (en "bruger") for den fælles græsgang, der skal registreres i CHR med CVR/Cpr.nr, navn, adresse og telefonnummer.

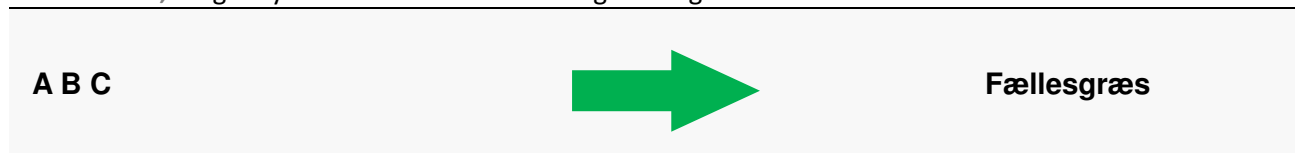
Ved flytning til græsgangen udstationeres dyrene fra besætningen med kode 50, og indmeldes i græsgangens CHR-nummer (se figur 1).

Ved hjemtagning sker indmeldelse i egen besætning med kode 51.

I forbindelse med anvendelse af kode 50 og 51 vil det fremgå af CHR-listen, hvilke dyr der er eller har været midlertidig udstationeret.

FIGUR 3.

Producent A, B og C flytter kreaturer til et fælles græsningsareal:

Producent A, B og C udstationerer deres dyr med kode 50 og "tager dem hjem" med kode 51.

5.1.2 Samdrifter

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme samdrift, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til samdrift, såfremt de besætninger, der skal indgå i samdriften har samme ejer, og der er maksimalt 4 km i fugleflugtslinje fra den ene besætnings staldkoordinater til den anden besætnings staldkoordinater i CHR. Det vil fremgå af CHR, om en besætning indgår i samdrift og samtlige besætningsnumre på de besætninger, der er omfattet af samdriften vil fremgå. Dispensation til samdrift fremgår af mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 2 og § 15, stk. 1.

5.1.3 Naboaftale

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 3 og § 15, stk. 1 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Koordinering for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere.

6 BEDØMMELSE

Krav 2.2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR		Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1A og 2: 3-6 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret Delkrav 1B: 30,0-49,9 % (dog mindst 5) af indberetningerne* til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen* Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1A og 2: 3,0 -5,9 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret Delkrav 1B: 30,0 -59,9 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1A og 2: 7-10 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret Delkrav 1B: 50,0 -79,9 % (dog mindst 3) af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen* Delkrav 4: 1-4 dyr er uidentificerbare Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1A og 2: 6,0 – 14,9 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring i besætningsregistret Delkrav 1B: 60,0 -79,9 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen* Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1A og 2: Mere end 10 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret Delkrav 1B: Mindst 80,0 % (dog mindst 2) af indberetningerne til CHR er foretaget mere end 7 dage efter hændelsen* Delkrav 1A og 2: Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette til CHR Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister. Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare. Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1A og 2: Mindst 15,0 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i

				besætningsregistret Delkrav 1B: Mindst 80,0 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen* Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

*Indberetning/ajourføring/hændelse vedr. fødsel, dødsfald, slagtning og/eller flytning.

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Der mangler få indberetninger til CHR, og/eller få dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). Der er et mindre antal for sene indberetninger.

Alvorlige overtrædelser

Der mangler flere indberetninger til CHR, og/eller flere dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). 1-4 kreaturer er uidentificerbare. Der er et mellemhøjt antal for sene indberetninger.

Meget alvorlige overtrædelser

Der mangler mange indberetninger til CHR, og/eller flere dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). Mere end 4 kreaturer er uidentificerbare. Der er et højt antal for sene indberetninger.

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor antallet af for sene indberetninger opgøres i forhold til det samlede antal indberetninger i perioden. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgangs- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, det vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.
Omfang	Omfang vurderes for flytninger til levebrug i perioden overtrædelserne omfatter. Overtrædelserne skal konstateres i kalenderåret. I kontrolgrundlaget er også en besætningsliste, med hændelser de seneste 12 måneder, så vi tjekker oplysningerne i kontrolgrundlaget/besætningslisten. Ved for sene indberetninger ser vi udelukkende på flytninger i perioden 1. januar frem til kontroldato. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med kvæg registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.3 – Registrering af besætninger i CHR

---

7 DELKRAV

1. Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR (Centrale Husdyrbrugs Register). Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Formålet med kontrollen er at kontrollere at alle kvæg-, får-, gede- og svinebesætninger er registreret i CHR. En besætning er en samling af dyr af samme dyreart, med samme ejer. Blot ét dyr er en besætning. Hygiejneforanstaltninger ved besøg i stalde og på marker, hvor der færdes dyr, sikkerhedsforskrifter ved kontrolarbejde samt retssikkerhedsbestemmelser er beskrevet i den generelle kontrolinstruks.

Hvis der konstateres overtrædelse af krav 2.3 på får, geder og/eller kvæg, skal der altid gennemføres en mærknings- og registreringskontrol.

Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse.

KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin, får, geder og kvæg.

8 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tage udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet.

Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften

5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale veterinær kontrolenhed samt Center for Kontrol, Landbrugskontrol.

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed skal altid forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation af forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varighedskarakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om dyr, der midlertidigt afgræsser arealer og ikke har adgang til staldanlæg på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype.

9 BEDØMMELSE

Krav 2.3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Antallet af uregistrerede besætninger er 1.	Antallet af uregistrerede besætninger er 2.	Antallet af uregistrerede besætninger er mere
VARIGHED		Besætningen er etableret for 8-30 dage siden.	Besætningen er etableret for 31-120 dage siden.	Besætningen er etableret for mere end 120 dage siden.

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra om der er sket salg af dyr eller produkter fra dyrene.
Omfang	Vurderes efter, hvor mange uregistrerede besætninger der findes på bedriften.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.4 – Øremærkning af får og geder

10 DELKRAV

1	Ejeren af eller den besætningsansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal sørge for, at får eller geder⁴² senest 6 måneder efter fødslen⁴³, dog 9 måneder efter fødslen for mufloner⁴⁴, og inden de føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med enten: a. to godkendte øremærker, ét i hvert øre, eller b. ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke, placeret i hver sit øre. c. Lam og kid, der bliver slagtet i Danmark inden en alder på 12 måneder, kan uanset kravet i 1.a og 1.b nøjes med at være forsynet med ét godkendt øremærke eller ét godkendt elektronisk øremærke. Øremærket eller det elektroniske øremærke skal være præget med enten CKR-nummer eller oprindelsesbesætningens CHR-nummer. d. Dyr født efter den 31. december 2009 som er mærket jf. kravet i 1.a eller 1.c, og som samhandles eller eksporteres, skal forsynes med mærkning i overensstemmelse med kravet i 1.b. Øremærker, elektroniske øremærker og chip til får eller geder må kun anvendes til mærkning af får eller geder på det husdyrbrug, hvortil øremærkerne, de elektroniske øremærker eller chip er udleveret.
2	Isatte øremærker og elektroniske øremærker og chip må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidigt erstattes af et elektronisk øremærke til får og geder med samme CKR-nummer. Tables eller ødelægges et gult, rødt eller hvidt øremærke eller et gult eller rødt elektronisk øremærke eller en chip, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer⁴⁵. Tables eller ødelægges et bøjleøremærke eller et elektronisk bøjleøremærke med en anden farve end gul eller rød, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer.

⁴² Får og geder født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke og lam og kid under 7 dage, der dør eller aflives skal ikke mærkes. Får og geder i zoologiske haver kan, i stedet for øremærkning, forsynes med én chip.

⁴³ De nationale regler foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 60 dage efter fødsel. EU-reglerne foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 6 mdr. efter fødsel. Eksempelvis vil en producent, som ikke har mærket 3 mdr. gamle får eller geder, kunne straffes med bøde i henhold til nationale regler, men producenten har ikke overtrådt reglerne om krydsoverensstemmelse. Desuden foreskriver de nationale regler at får og geder skal mærkes senest 4 måneder efter fødsel for besætninger med minimum 500 moderdyr og hvor dyrene læmmer udendørs.

⁴⁴ Fristen gælder kun for mufloner, der afgræsser ekstensive områder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil. Lam, der føres fra området inden ni måneder efter fødslen, skal være mærket.

⁴⁵ Det er dog et nationalt krav, at erstatningsøremærket har samme farve, så man kan identificere indførte dyr.

	Et tabt eller ødelagt øremærke eller elektronisk øremærke kan erstattes med et husgavlsformet øremærke, hvor dyrets CKR-nummer er skrevet i hånden, på begge sider af øremærket, inden isættelse (reserveøremærke). Får og geder må højst være forsynet med ét øremærke, hvor CKR-nummeret er skrevet i hånden ⁴⁶ .
3	Får eller geder, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker, senest 14 arbejdsdage ⁴⁷ efter indførslen. ⁴⁸
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.
5	Får og geder født efter den 31. december 2009, og som udføres til EU-medlemslande, skal være mærket i overensstemmelse med kravet i 1.b.
6	Får eller geder, der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Delkrav 1-3 handler om ukorrekt mærkning, men hvor identifikation af dyrene stadig er muligt. Delkrav 4 finder anvendelse, når dyret ikke er muligt at identificere.

Her skal bemærkes, at der er forskel på de nationale krav og KO-kravene, se ”Instruks for kontrol med overholdelse af bestemmelserne for slagtepræmie til kvier, tyre og stude og om identifikation og registrering af dyr i besætninger med kvæg, får og geder 2017”

Ifølge EU-reglerne skal får og geder først mærkes senest 6 mdr. efter fødslen. Det betyder at de nationale regler overtrædes hvis dyrene ikke er mærket inden 60 dage/4 måneder (se punkt A og B ovenfor), mens der først er tale om en KO overtrædelse hvis dyrene ikke er mærket inden 6 måneder.

Ifølge EU-reglerne kan får og geder, der holdes i ekstensive systemer mærkes senest 9 måneder efter fødslen. For besætninger med mufloner, som beskrevet ovenfor i punkt C, er der derfor først tale om en KO overtrædelse, hvis dyrene mærkes senere end 9 måneder efter fødslen.

Alle dyr født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke, og lam og kid under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Får og geder i zoologiske haver kan i stedet for øremærkning forsynes med en chip.

Får og geder, der er importeret fra tredjelande direkte til et slagteri, skal ikke mærkes med rød øremærker. Får og geder, der indføres direkte til zoologiske haver, kan mærkes med gule øremærker eller en chip.

Får og geder vil være korrekt mærket, når de er mærket med et af de oprindelige øremærker/erstatningsøremærker og et reserveøremærke. Et får eller en ged, der er mærket med to reserveøremærker, er ikke mærket korrekt.

A. Slagtelam

⁴⁶ Får og geder vil være korrekt mærket, når de er mærket med ét af de oprindelige øremærker/erstatningsøremærker og et reserveøremærke. Et får eller en ged, der er mærket med to reserveøremærker, er ikke korrekt mærket.

⁴⁷ De nationale regler foreskriver, at får og geder, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal være mærket senest 5 dage efter indførslen.

⁴⁸ Får og geder, der er importeret fra tredjelande direkte til et slagteri, skal ikke mærkes med røde øremærker. Får eller geder, der indføres direkte til zoologiske haver, kan mærkes med gule øremærker eller én chip.

Lam og kid født efter den 1. april 2011 kan mærkes med kun ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer, hvis de slagtes inden de er 12 måneder gamle. Dyr mærket efter denne såkaldte "slagtelamsordning" skal slagtes senest når de er 12 måneder gamle, eller mærkes med to øremærker med CKR nummer.

B. Besætninger med mufloner, der afgræsser ekstensive områder
Kan ansøge Fødevarestyrelsen om en dispensation til at øremærke muflonerne senest 9 måneder efter fødslen.

KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og / eller geder.

11 KONTROLMETODE

INDHOLD I KONTROLLEN

Kontrolløren skal ved kontrolbesøget foretage optælling af 100 % af de dyr, der er omfattet af ordningen (får og/eller geder), og som er på bedriften.

I alle besætninger kontrolleres om alle obligatoriske oplysninger er noteret i besætningsregisteret, at de ind- og afgang, der fremgår af besætningsregisteret er indberettet til CHR og der udføres kontrol af, om dyrene er korrekt øremærket.

Alle hændelser skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Kopi af besætningsregisteret vedlægges Captia-sagen.

Alle flytninger (slagting/DAKA/levebrug) skal være tastet i [Webdyr](#), Dyreregistrering eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter flytningen.

Delkrav 5: Bilagskontrol. Ved gennemgang af besætningsregistret og/eller flytteindberetninger til CHR undersøges det, om der er udført dyr til EU-medlemslande i **kontrolåret**. Tjek at et tilsvarende antal elektroniske øremærker blev bestilt inden dyrene blev udført til EU-medlemslandet. Overtrædelse vil være, når dyrene ikke var øremærkede med ét godkendt øremærke samt ét elektronisk øremærke på datoen for udførsel til EU-medlemsland (når dyrene krydser den danske grænse). Derfor må man gå ud fra, at dyrene var korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland, hvis der er bestilt et tilsvarende antal elektroniske øremærker inden udførsel.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagting, eksport, salg, mm.

Lam/kid født i producentens egen besætning, må ikke registreres som uidentificerbare, selvom de ikke er øremærkede og ikke er registret på besætningslisten. Producenten kan som regel godt anføre måned og år for fødsel og dernæst øremærke dyrene, og så vil der altså være tale om dyr, der mangler registrering af tilgang, og aldrig har været øremærket korrekt.

Til kontrollen af får og geder er der 2 siders tjekliste:

På den første side noteres:

De aflæste øremærker. Husk at tjekke bilag III for se hvor stor stikprøven skal være.

På den anden side noteres:

- Oplysninger om indkøbte får/geder, samt dato for hændelsen, jfr. Sundhedsdokumentet og besætningsregisteret
- Hvor mange dyr der er ifølge besætningsregisteret samt hvor mange der er optalt. Er der uoverensstemmelse mellem disse oplysninger, skal sagen i høring
- Antallet af flytninger fra 1. januar 2017 til kontrol dato ifølge besætningsregister og CHR, - hvis der er uoverensstemmelse i mellem de to registre, sendes sagen i høring
- Om producenten hjemmeslagter dyr. Hvis ja, noteres hvor mange der er hjemmeslagt de seneste 12 måneder. Alle OK-sager, hvor producenten hjemmeslagter dyr sendes til Charlotte Thøgersen, Fødevarestyrelsen (ctx@fvst.dk).

11.1.1 OK-øremærkning:

Dyr betragtes som korrekt mærket under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke (dyr født før 9. juli 2005)
- At dyret er mærket med to godkendte øremærker (dyr født 9. juli 2005 og derefter)
- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke (dyr født 9. juli 2005 og derefter)
- At dyret er mindre end 12 mdr. gammelt og mærket med ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer (mærket efter den såkaldte slagtelamsordning)
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 10 dyr mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med højst 30 dyr**
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 15 % af dyrene mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med mindst 31 dyr**

11.1.2 Fejl-øremærkning:

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været mærket korrekt
- Hvis et dyr er født efter 9. juli 2005 og er mærket med kun ét øremærke (slagtelams-ordningen), og dyret er ældre end 12 måneder på kontroltidspunktet
- Hvis tidligere modtagne erstatningsøremærker ikke isættes under kontrolbesøget
- Hvis der er mere end 9 dyr (besætninger højst 30 dyr) / mere end 14,9 % af dyrene (for besætninger med mindst 31 dyr), der mangler erstatningsøremærker, uanset om der bestilles/isættes mærker på kontroldagen. Fejlen udløser KO karakterer.
- Hvis der benyttes ikke godkendte øremærker (dette er en KO-overtrædelse og der skal gives karakterer).

I bør altid forsøge, at få landmanden til at isætte modtagne erstatningsøremærker og/eller bestille manglende erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

Se reglerne for 1. og 2. stikprøveudtagning bilag III.

Ved fejl i både 1. og 2. stikprøveudtagning, skal der ikke kontrolleres flere øremærker.

Stikprøven skal være repræsentativ for besætningens sammensætning.

De aflæste CKR-nr. skal noteres på tjeklisten, som er sidste side i kontrolgrundlaget.

De godkendte øremærker til danske får og geder er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer) eller besætningsnummer (slagtelam).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærenheden.

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til får og geder af ukendt oprindelse. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

Hvis der under kontrollen ses, at der er dyr, som har tabt øremærker, skal der straks bestilles erstatningsmærke.

11.1.3 Øremærkning af får og geder, som har flænget øret mm.:

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningsejer". Den udfyldte blanket sendes via kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til **Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33, 2600 Glostrup.**

Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i punkt 8 og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation. Sagen sendes ikke i høring.

11.1.4 Røde øremærker til dyr som indføres til Danmark

De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden, senest 14 arbejdsdage efter indførslen. Det nationale krav er fem arbejdsdage efter indførslen.

12 BEDØMMELSE

Krav 2.4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR		Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 2 og 6: 10 -15 dyr mangler et erstatningsøremær ke/reserveøremær ke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 3 - 6 af dyrene har	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 2 og 6: Mere end 15 dyr mangler et erstatningsørem ærke/reserveøre mærke eller to erstatningsmærk er, men er identificerbare Delkrav 1 og3:	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1 og3: Mere end 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare Delkrav 5: Mere end

		ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 5: 3-6 af dyrene er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland. Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 2 og 6: 15,0 – 24,0 % af dyrene mangler et erstatningsøremærke/reserveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 3,0 – 5,9 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 5: 3,0 – 5,9% af dyrene er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.	7 - 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare Delkrav 5: 7-10 af dyrene er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland. Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 2 og 6: Mere end 24,0 % af dyrene mangler et erstatningsøremærke/reserveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare Delkrav 1 og 3: 6,0 – 15,0 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare Delkrav 5: 6,0-15,0% af dyrene er ikke korrekt øremærkede på	10 af dyrene er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland. Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare Delkrav 5: Mere end 15,0% af dyrene er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.

			datoen for udførsel til EU-medlemsland.	
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang.	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang.	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang.
VARIGHED		Overtrædelsen har fundet sted i op til ca. 7 dage Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives karakteren 2 også for varighed.	Overtrædelsen er ældre end ca. 7 dage. Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives karakteren 3 også for varighed.	Producenten vil ikke øremærke dyrene Delkrav 5: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives karakteren 4 også for varighed.

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Flere dyr mangler et eller to erstatningsøremærker. Få dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare.

Alvorlige overtrædelser

Mange dyr mangler et eller to erstatningsøremærker. Flere dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare. Maksimum 1-4 dyr er uidentificerbare.

Meget alvorlige overtrædelser

Mange dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare. Mere end 4 dyr er uidentificerbare

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	Omfang vurderes for flytninger til levebrug i perioden overtrædelserne omfatter. Flytteliste trækkes fra ældste dyrs fødsel minus 6 måneder, hvis dyret aldrig har været mærket korrekt. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er feilbehæftede eller ei.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om f.eks. én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.5 – Indberetning af flytninger af får og geder samt førelse af besætningsregister

13 DELKRAV

1	Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal sikre, at flytninger til stadighed er registreret i CHR⁴⁹. Følgende oplysninger skal registreres i CHR senest 7 dage efter, at flytningen har fundet sted: a) Antallet af flyttede får eller geder. b) Dato for flytningen. c) Afhænderen af dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret eller dyrene er flyttet. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret for modtagerbesætningen. d) Modtageren af dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret eller dyrene er flyttet. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen.
2	Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal til stadighed føre optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne skal foretages på skabelon udfærdiget af Fødevarestyrelsen eller i andet skema, der indeholder de tilsvarende oplysninger, og anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen. I en fåre- eller gedebesætning skal følgende oplysninger registreres: - Det samlede antal får og geder For hvert enkelt dyr skal følgende oplysninger registreres⁵⁰: a CKR-nummer eller CHR-nummer, alt efter hvilken mærkningsordning der anvendes. b Identifikationskoden, såfremt, der er tale om et får eller en ged, der er indført til Danmark fra et EU-land eller et tredjeland. c Måned og år for fødsel⁵¹ d Måned og år for dødsfald eller slagtning af dyret e Om muligt køn og race⁵² f Dato for tilflytning og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret

⁴⁹ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af dyr til og fra afgrænsningsarealer 2) flytninger af dyr mellem besætninger, der indgår i en naboaftale.

⁵⁰ Undtaget fra kravet i punkt f-h er 1) flytninger af dyr til og fra grænsningsarealer 2) flytninger af dyr mellem besætninger, der indgår i en naboaftale.

⁵¹ For dyr født før 9. juli 2005 blot fødselsår.

⁵² Hvis køn og race ikke er registreret – eller er forkert registreret, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

	er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret. g Dato for fraflytning og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret. h For dyr, der er flyttet fra besætningen, indregistreringsnummer på transportmidlet anvendt ved flytningen samt navn på transportørvirksomheden eller navn på den person, der transporterer dyrene.
3	Optegnelserne skal for hvert enkelt dyr opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugs- og Fiskeristyrelsen ⁵³ .
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Naboaftaler

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 54, stk. 2 og § 59, stk. 1 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Jordbrugskontrol for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere.

Afgræsningsaftale

Ved flytning af får og geder til afgræsning på arealer uden for egen ejendom, er det afgørende for registreringen, om dyrene bliver blandet med andre klovdyr på det CHR-nummer eller græsningsareal, der modtager dyrene.

Hvis dyrene **ikke** blandes med andre klovdyr, dvs. dyrene lukkes **ikke** inde i en indhegning med andre klovdyr, skal flytningen ikke registreres i besætningsregistret og heller ikke indberettes til CHR. Hvis dyrene flyttes til afgræsning på arealer, der fra staldanlægget kun kan tilgås via anden ejendom og benyttes mere end 30 dage, skal afgræsningsarealet registreres i CHR, med et markbloknummer eller et CHR-nummer. I tjeklisten kan man se om producenten har registreret afgræsningsarealer i CHR.

A. Slagtelam

Lam og kid født efter den 1. april 2011 kan mærkes med kun ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer, hvis de slagtes inden de er 12 måneder gamle. Dyr mærket efter denne såkaldte

⁵³ Landbrugere skal opbevare optegnelser mindst tre år, efter dyret er flyttet fra besætningen.

”slagtelamsordning” skal slagtes senest når de er 12 måneder gamle, eller mærkes med to øremærker med CKR nummer.

B. Besætninger med mufloner, der afgræsser ekstensive områder

Kan ansøge Fødevarestyrelsen om en dispensation til at øremærke muflonerne senest 9 måneder efter fødslen.

KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og / eller geder.

14 KONTROLMETODE

Alle flytninger (slagtning/DAKA/levebrug) skal være tastet i webdyr, Dyreregistrering eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter flytningen.

I forbindelse med kontrollen sammenholdes besætningsregisteret med de flytninger, der er indberettet til CHR, for at undersøge om producenten overholder kravet om indberetning af flytninger. Det skal kontrolleres om kravet er overholdt for flytninger foretaget fra 1. januar 2017 og til kontroltidspunktet. Producentens indberettede flytninger kan ses i [webdyr](#) ved at trække en hændelsesliste for perioden eller ved at fremsøge en flytteliste for besætningen på www.chr.fvst.dk.

Registrering af køn og race på dyrene er ikke omfattet af krydsoverensstemmelserne, men af den nationale lovgivning. Se bekendtgørelse nr. 1383 af 15. december 2014, §57, stk.2, nr. litra e.

Alle hændelser (fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg, mm.) skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Besætningsregisteret skal indeholde oplysninger om:

- Antal dyr
- CKR-nr. (eller blot CHR nr. for slagtelam)
- Udenlandsk identifikations nr. for importerede dyr
- Fødselsår og måned*
- Køn og om muligt race
- Dato for hændelser (død, slagtning, afgang og tilgang)
- Ved afgang: CHR-nr. på modtager besætning og indregistreringsnummer på transportmidlet anvendt til flytningen samt navn på transportørvirksomheden eller navn på den person, der transporterer dyrene.
- Ved tilgang: CHR-nr. på afsender besætning

*) for dyr født før 9. juli 2005 blot fødselsår.

Fødevarestyrelsen har udarbejdet en skabelon til en besætningsliste. Denne besætningsliste er tilgængelig på Fødevarestyrelsens hjemmeside her:

<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyresundhed/Blanketter/Nyt%20besætning%20register%20til%20får%20og%20geder.pdf>

Det er en god ide, hvis kontrolløren medbringer en sådan besætningsliste og udleverer til de producenter, der har fejl i registreringerne, mangler besætningsliste mm. Andre registreringssystemer, der indeholder samtlige krævede oplysninger i en **ajourført og let tilgængelig form**, kan også bruges.

Selvom et dyr mangler flere af de obligatoriske oplysninger, som skal være i registeret, tæller det kun som én fejl. Alle registreringsfejl skal dog noteres i KSK'et.

Følgende er undtaget fra delkrav 1:

- 1) Flytninger af dyr til og fra græsningsarealer
- 2) Flytninger af dyr mellem to fysiske naboejendomme, hvis Fødevarestyrelsen har givet en dispensation (§41, stk.3)

Følgende er undtaget fra delkrav 2, pkt. f-h:

- 1) Flytninger af dyr til og fra græsningsarealer
- 2) Flytninger af dyr mellem to fysiske naboejendomme, hvis Fødevarestyrelsen har givet dispensation (§54, stk.1)

Følgende er undtaget fra delkrav 2:

- 1) Punkt "e" er ikke omfattet af krydsoverensstemmelse.

15 BEDØMMELSE

Krav 2.5

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR		Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1: Der mangler 3-6 flytteindberetninger til CHR Delkrav 2: 3-6 dyr mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1: Der mangler indberetning til CHR af 3-5% af det samlede antal flytninger Delkrav 2: 3,0 -5,9 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1: Der mangler 7-10 flytteindberetninger til CHR Delkrav 2: 7-10 dyr mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister Delkrav 4: 1-4 dyr er uidentificerbare Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1: Der mangler indberetning til CHR af 6-15% af det samlede antal flytninger Delkrav 2: 6,0 -15,0 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare	Besætninger med højst 30 dyr: Delkrav 1: Der mangler mere end 10 flytteindberetninger til CHR Delkrav 2: Mere end 10 dyr mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare Besætninger med mindst 31 dyr: Delkrav 1: Der mangler indberetning til CHR af mere end 15% af det samlede antal flytninger Delkrav 2: Mere end 15,0 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregisteret

				Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Få dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR.

Alvorlige overtrædelser

Flere dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR. 1-4 dyr er uidentificerbare.

Meget alvorlige overtrædelser

Mange dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR. Mere end 4 dyr er uidentificerbare.

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgangs- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, dette vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.
Omfang	Omfang vurderes for flytninger til levebrug. Der trækkes en flytteliste fra 1. januar i kalenderåret frem til kontroldato. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om fx én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af får/geder mellem besætninger, der indgår i en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.5B - Mærkning af svin og førelse af besætningsregister

---

16 DELKRAV

1	Svin skal være forsynet med et øremærke til svin, før de forlader oprindelsesbesætningen. Dog skal svin ikke øremærkes, hvis: a. De flyttes mellem besætninger på samme CHR-nummer. b. De flyttes mellem besætninger, der er omfattet af en leveringserklæring. c. De flyttes direkte til et slagteri efter bestemmelserne om gruppevis levering af slagtesvin. d. De dør eller aflives. e. Det drejer sig om slagtesvin, der flyttes direkte, eller via et samlested, til et slagteri i Danmark fra oprindelsesbesætningen eller en besætning omfattet af en leveringserklæring. Disse svin kan i stedet for øremærkning forsynes med en skinketatovering. Det gælder også for slagtesvin på vej til slagtning, der midlertidig opstaldes i en besætning, hvor et slagteri er ejer eller bruger af denne besætning. f. De er identificeret med én chip og opholder sig i et zoologisk anlæg, i cirkus eller i en kælegrisebesætning.
2	Isatte øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse, dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidig erstattes af en chip. Tabes eller ødelægges et øremærke, skal der snarest isættes et nyt øremærke med samme nummer. Dog kan tabte eller ødelagte øremærker hos svin erstattes med et øremærke med CHR-nummeret for den besætning, hvori dyret befinder sig. For indførte svin skal erstatningsøremærket dog altid være præget med identifikationskoden, som fremgår af det tabte eller ødelagte mærke.
3	Ejeren eller brugeren af en svinebesætning, skal til stadighed føre løbende optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen. Følgende oplysninger skal fremgå af optegnelserne: a. Antal svin. b. Dato for tilflytning, antal modtagne svin og besætningsnummer for den besætning, hvorfra flytningen er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret. c. Dato for fraflytning, antal afsendte svin og besætningsnummer for den besætning, hvortil flytning er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret. d. Dato for bestilling af erstatningsøremærke samt nummeret på erstatningsøremærket og på det tabte eller ødelagte øremærke, hvis disse er forskellige. e. Identifikationskode og øvrige oplysninger anført på udenlandsk øremærke for svin indført til Danmark. f. Zoologiske haver, cirkus eller kælegrisebesætninger, der har mærket et svin med en chip, skal tillige registrere oplysning om chipnummer, placering af chip samt oplysning om besætningsnummer for dyrets oprindelsesbesætning. Oplysningerne skal videregives til ny ejer ved eventuel overdragelse.

4	Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Landbrugere med svin skal sørge for, at svinene er korrekt mærkede, og føre et besætningsregister. Hvis svin flyttes fra oprindelsesbesætningen skal de, før de forlader besætningen, forsynes med et øremærke. Dog er der visse undtagelser fra dette krav. Landbrugeren skal føre et besætningsregister med ajourførte oplysninger. Besætningsregisteret anses for at være ajourført, hvis hændelserne noteres senest 3 dage efter, de er forekommet. Besætningsregisteret skal opbevares i mindst 3 år.

KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin.

17 KONTROLMETODE

En stor del af kontrollen er forberedelsen. Forud for besætningsbesøget vil det være relevant at undersøge, om besætningen indgår i leveringsaftaler med andre besætninger. For at skabe overblik over hvilke dyr, der skal være mærkede, kontrolleres det, hvorfra der leveres dyr, og det sammenholdes med de leveringserklæringer, der eventuelt er registreret i CHR. Flytninger af svin kan ses på svineflyt.fvst.dk og leveringserklæringer fremgår af chr.fvst.dk

Ved besætningsgennemgang skal det kontrolleres, at landbruger fører et besætningsregister, og at det indeholder de lovpligtige oplysninger. Der spørges ind til, hvorvidt landbruger modtager svin fra andre besætninger. Hvis dette er tilfælde, kontrolleres det, at disse svin er øremærkede eller er fra en besætning, med hvilken der findes en leveringserklæring, eller er fra en besætning på samme CHR-nummer. Oplysninger sammenholdes med oplysninger fra CHR-registeret hentet ved forberedelse af kontrolbesøget.

Ved vurdering af antallet af dyr, er det oftest tilstrækkeligt, at antallet af dyr sandsynliggøres. Kun ved meget tydelige og store uoverensstemmelser mellem det oplyste og det konstaterede antal, vil det komme på tale at foretage en egentlig tælling. Udskrifter fra svineflyttedatabasen og/eller CHR er ikke tilstrækkelig dokumentation for antallet af dyr, men skal suppleres med besætningsregistreringer.

17.1.1 Svineflytninger

Kravet om indberetning af svineflytninger til svineflyttedatabasen er ikke KO belagt. Det er tilstrækkeligt for en besætningsejer at have egne optegnelser om flytninger i sit besætningsregister i en anden form end indberetningerne til svineflyttedatabasen. Men en besætningsejer kan godt vælge at anvende de registrerede flytninger i svineflyttedatabasen som en elektronisk optegnelse af flytninger i sit besætningsregister. Anvendes denne mulighed til at føre besætningsregister, og konstateres der manglende registrering af flytninger eller mangelfuld registrering af flytninger, skal det bedømmes som fejl ved besætningsregistret.

18 BEDØMMELSE

Krav 2.5B

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR		Besætninger med højst 30 dyr: - Besætningsregisteret er ikke opdateret med antal dyr. 3-5 af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. Besætninger med mindst 31 dyr: - Besætningsreg	Besætninger med højst 30 dyr: - Besætningsregisteret er mangelfuldt - flere flytninger er ikke registreret. 6-10 af dyrene af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. Besætninger med mindst 31 dyr: - Besætningsregisteret er mangelfuldt	Besætninger med højst 30 dyr: - Producenten vil ikke føre besætningsregister - Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister - Mere end 10 dyr mangler et øremærke eller et erstatningsørem
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED		- Oplysninger noteret i besætningsregistret mellem 4. og 7. dagen efter hændelsen - Overtrædelsen vedr. øremærker har fundet sted i op til 7 dage.	Oplysninger noteret i besætningsregistret senere end 7 dage efter hændelsen. Overtrædelsen vedr. øremærker er ældre end 7 dage.	- Producenten vil ikke føre besætningsregister - Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister - Producenten vil ikke øremærke dyrene

*Dog skal der være fejl ved mindst 4 dyr, før der skal ske en indberetning.

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Ved besætningskontrol vurderes alvor ud fra typen af overtrædelse og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet.
Omfang	Ved besætningskontrol vurderes omfanget efter i hvor høj grad, overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelsen kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang ved besætningskontrol, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Varighed	Ved besætningskontrol vurderes varighed ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med svin registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.15 – Foder og vegetabiliske fødevarer må ikke være farligt, håndtering af foderlægemidler, farlige stoffer og affald

19 DELKRAV

1	Landbrugere, som opbevarer vegetabiliske fødevarer, foder eller fodrer fødevareproducerende dyr, skal især opbevare og håndtere affald og farlige stoffer separat og sikkert, så farlig forurening undgås. ⁵⁴
2	Foderlægemidler (foder med indhold af veterinærmedicin) skal opbevares og håndteres isoleret fra resten af fodret. Herunder andre foderlægemidler. ^{55 56}
3	Udgået
4	Foder og vegetabiliske fødevarer dyrket, høstet eller opbevaret ⁵⁷ på virkningen, må ikke indeholde rester af pesticider over grænseværdierne, eller rester af pesticider, som ikke er godkendt til den pågældende afgrøde. ⁵⁸
5	Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at foder ikke opfylder kravene til fodersikkerhed, ophøre med brugen af foderet, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder. Foder der fx indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder forbudte stoffer, indeholder animalsk protein eller er udsat for forurening, overholder ikke krav til fodersikkerhed. ⁵⁹

GENERELLE BEMÆRKNINGER

For at undgå farlig forurening af foder og fødevarer må det/de ikke opbevares sammen med farlige stoffer eller farligt affald. Endvidere gælder regler for brug og opbevaring af foderlægemidler.

Farlige stoffer er eksempelvis pesticider, biocider, lægemidler, opløsningsmidler m.m. Farligt affald er eksempelvis emballage fra og rester af farlige stoffer.

Ved "opbevaring sammen" forstås opbevaring så nær ved, at en forurening kan ske, f.eks. med dampe fra farlige stoffer, med direkte kontakt med farlige stoffer, eller ved at farlige stoffer bruges/iblandes foder/fødevarer ved en fejl.

Det er ikke et krav, at farlige stoffer og affald opbevares separat med lukket dør i mellem.

⁵⁴ Eksempelvis pesticider, olie, gødning, bejdset såsæd, emballage, fast byaffald.

⁵⁵ Dette fremgår af midlets etikette, brugsanvisning eller off-label godkendelse.

⁵⁶ Med fodermidler menes færdigblandet foder med indhold af et eller flere veterinære lægemidler. Veterinære lægemidler må ikke tilsættes i blandedanlæg eller lign. og foderlægemidler må ikke opbevares eller transporteres i samme silo eller foderanlæg, som andet foder, da der er en risiko for, at efterfølgende foder herved forurenes med lægemidlet.

⁵⁷ Delkrav 4 omfatter produkter anvendt til foder, som er dyrket eller høstet på virkningen, samt ethvert produkt, der anvendes til foder, herunder indkøbt foder.

⁵⁸ Grænseværdierne er reguleret i forordning nr. 396/2005, artikel 18 jf. bilag 2 og 3.

⁵⁹ Det kan f.eks. være foder, som indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder animalsk protein eller har været udsat for forurening.

Ved foderlægemidler skal der være særlig fokus på foderlægemidler med indhold af antibiotika, som kan medvirke til udvikling af resistens. Foderlægemidler må i så fald ikke opbevares i siloer, som også bruges til andet foder, og de må ikke udfodres via det foderanlæg, som også bruges til andet foder.

Hvis landbrugeren konstaterer, at foderet indeholder forbudte stoffer eller overskrider grænserne for uønskede stoffer eller er blevet forurennet, skal han straks holde op med at bruge det og tilbagekalde evt. videresolgt foder og informere Fødevarestyrelsen.

20 KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Bruges foderlægemidler med antibiotika?
- Hvordan opbevares og udfodres foderlægemidler?
- Hvordan opbevares rengøringsmidler?
- Hvordan opbevares biocider, som fluegift og lusemidler?
- Hvordan opbevares rester og brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler, fluegift?
- Synlige tegn på at foder indeholder spor af forbudte stoffer, f.eks. rester af emballage, bejdset såsæd eller fæces/husdyrgødning.

21 BEDØMMELSE

Krav 2.15

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Både foder/fødevarer og farlige stoffer/affald er i intakt emballage Delkrav 2: Kan ikke tildeles Delkrav 4: Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det	Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er intakt og lukket, men foderet /fødevaren er ikke emballeret. Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme kategori af dyr	Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er åben og foderet/fødevaren er ikke emballeret. Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme dyreart Delkrav 4: Vurderes ud fra	Delkrav 1: Farlige stoffer/affald er ikke emballeret og foderet/fødevaren er ikke emballeret eller foderet er forurennet Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til andre dyrearter Delkrav 4:

	tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde (Foderprøve afleveret til FVST lab.) Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mere end 24 timer, men under 3 døgn	Delkrav 4: Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde (Foderprøve afleveret til FVST lab.) Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 3 døgn men mindre end en uge.	hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde (Foderprøve afleveret til FVST lab.) Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en uge men ikke over en måned	Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde (Foderprøve afleveret til FVST lab.) Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en måned
OMFANG	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevare-partiets størrelse er maks. 100 kg Delkrav 4: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevare-partiets størrelse er større end 100 kg men maks. 500 kg Delkrav 4: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevare-partiets størrelse er større end 500 kg men maks. 5 tons Delkrav 4: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevare-partiets størrelse er større end 5 tons Delkrav 4: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer
VARIGHED	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevarer er ikke anvendt. Delkrav 4: Varigheden vurderes ud fra	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevarer er anvendt i under 1 uge Delkrav 4:	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevarer er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevarer er anvendt i 6 måneder eller mere

	længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted	Delkrav 4: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted	Delkrav 4: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvoren vurderes ud fra, om farlige stoffer og affald er emballeret, om foderet/fødevarer er emballeret eller ej, og om foder reelt er forurenset. Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, om foderet uden lægemidler i det berørte parti er til samme dyrekategori eller dyreart som foderet med lægemiddel i. Delkrav 4: Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde. Delkrav 5: Vurderes ud fra, hvor længe landbruger har været klar over, at foderet ikke opfylder kravene til fodersikkerhed uden at have reageret.
Omfang	Delkrav 1: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer. Delkrav 2: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder uden indhold af lægemiddel. Delkrav 4: Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som den undersøgte afgrøde stammer fra. Delkrav 5: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder.
Varighed	Delkrav 1: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted. Delkrav 2: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted. Delkrav 4: Vurderes ud fra, hvornår afgrøden er høstet. Delkrav 5: Varigheden vurderes ud fra, om foderet er brugt, og hvor længe det evt. er brugt efter at landbruger er blevet bekendt med, at foderet er farligt.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af ”mindre betydning” (bagatelovertredelse med en samlet karakter på højst 5).

2.16 – Anvendelse af fodertilsætningsstoffer i ren form eller forblandinger⁶⁰

1 DELKRAV

1

Landbrugeren skal bruge fodertilsætningsstoffer⁶¹, herunder forblandinger, korrekt.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fodertilsætningsstoffer skal bruges korrekt i henhold til den relevante lovgivning

2 KONTROLMETODE

HVAD INDEBÆRER KORREKT BRUG AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER?

Korrekt brug indebærer, at landbrugeren:

- a. skal anvende godkendte fodertilsætningsstoffer⁶².
- b. skal opfylde betingelserne⁶³ for anvendelsen af fodertilsætningsstoffer og forblandinger⁶⁴.
- c. ved beregning af mængden af tilsætningsstoffer, som også forekommer i naturlig tilstand i nogle fodermidler, skal sørge for at det samlede indhold af tilsat og naturligt forekommende stof ikke overstiger det maksimale indhold, der er fastsat i godkendelsen.
- d. kun blander tilsætningsstoffer i forblandinger og i foderstoffer, hvis der sikres fysisk, kemisk og biologisk forenelighed mellem blandingens forskellige bestanddele under hensyn til de tilsigtede virkninger.
- e. skal sørge for, at tilskudsfoder, fortyndet som angivet, ikke indeholder tilsætningsstoffer i mængder, der overstiger dem, der er fastsat for fuldfoder.
- f. kun mærkede tilsætningsstoffer og forblandinger må anvendes.

⁶⁰ Forblandinger er koncentrerede blandinger af et eller flere fodertilsætningsstoffer. Fodertilsætningsstofferne indgår i blandingen i ren form eller med et bærestof. Bærestoffet skal være et fodermiddel (f.eks. hvedeklid eller sojaolie) eller vand. Foderblandinger som fuldfoder, tilskudsfoder, mineralsk foder, diætisk foder er ikke forblandinger. Fodermidler, som korn, sojaskrå, foderkridt og grovfoder er ikke tilsætningsstoffer. Landbrugeren kan således bruge fodermidler og foderblandinger uden at være registreret.

⁶¹ For mere information vedr. fodertilsætningsstoffer se venligst Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) nr. 1831/2003 af 2. september 2003 om fodertilsætningsstoffer, art. 3 samt bilag IV.

⁶² Tilsætningsstoffet skal være godkendt i henhold til Tilsætningsstofforordningen.

⁶³ Emballagen eller beholderen til fodertilsætningsstoffer og forblandinger er forsynet med følgende oplysninger: brugsvejledning, sikkerhedsforskrifter for anvendelse samt, hvor det er relevant, de særlige krav, der er fastsat i godkendelsen, herunder dyrearter og –kategorier samt dosis og tilsætningsmåde, som tilsætningsstoffet eller forblandingen af tilsætningsstoffer er beregnet til.

⁶⁴ For blandinger af tilsætningsstoffer skal de betingelser for anvendelsen, der er fastsat ved godkendelsen af hvert enkelt tilsætningsstof, være opfyldt, medmindre andet er fastsat.

HVAD MÅ TILSÆTTES TIL DYRENES DRIKKEVAND

Om et foder må anvendes i drikkevandet afhænger af hvilken fodertype, der er tale om. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder må gerne gives i drikkevandet. Tilsætningsstoffer og forblandinger må ikke gives i drikkevandet med mindre tilsætningsstoffet er specifikt godkendt til drikkevand.

Skemaet her under kan bruges til at afklare om et foder eller andet produkt må gives i drikkevandet eller ej.

	TILSKUDS- FODER ELLER ANDRE FODERBLANDIN- GER	TILSÆTNINGSST- OF ELLER FORBLANDING	RENGØRINGS- OG DESINFICE- RINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VANDESINFEKTI- ON PRODUKT- GRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER
HVAD KENDETEGNER DENNE TYPE PRODUKT	Det skal stå tilskudsfoder på mærkningen	Tilsætningsstoff er er godkendte af EU. Tilsætningsstoff et er ikke specielt mærkede, der står oftest kun "stoffet", f.eks. "Myresyre" eller "Biotin"	Produkter, der anvendes til rengøring og desinficering af rør m.m. Skal holdes adskilt fra foder og drikkevand. Må ikke komme ind i dyrene!	Skal have en etikette med information om bl.a. hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ingen krav om, at ordet "biocid" står på etiketten.	Lægemedler ordineret af dyrlægen. Der er derfor altid en "apotek etikette" på og præparaterne fremgår af dyrlægens ordinationsliste .
EKSEMPLER	Mange produkter af typen: "Drikkejern", "Organiske syrer" og "E- vitamin"	Konserverings midler, f.eks. myresyre, propionsyre		Mange produkter af typen: "Blegeessens" hypoclorid, Hydrogen- peroxid	
ER DET TILLADT I DRIKKEVAND	Tilladt	Kun meget få stoffer er tilladt (eks. E- vitamin). Kræver i så fald HACCP	Ikke tilladt	Tilladt	Tilladt, fordi det foregår efter dyrlægens anvisning

	TILSKUDS- FODER ELLER ANDRE FODERBLANDIN- GER	TILSÆTNINGSST- OF ELLER FORBLANDING	RENGØRINGS- OG DESINFICE- RINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VANDESINFEKTI- ON PRODUKT- GRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER
LOV & REGLER	Foderlov- givningen	Foderlov- givningen. Tilsætningsstoff orordningen. Husk Foderhygiejnef orordningens regler om HACCP	Vedr. opbevaring: Foderhygiejnef orordningens: Bilag III, krav til stald- og fodringsudstyr	Miljøstyrelsens regler	Regler om lægemidler

HVAD ER TILSÆTNINGSSTOFFER OG HVAD ER FODERMIDLER

Det kan i nogle tilfælde være svært umiddelbart at vurdere, om et stof er et fodermiddel eller et tilsætningsstof. Skemaet kan bruges til en foreløbig kategorisering af stoffet, men den endelige kategorisering vil ofte først kunne ses efter en nærmere undersøgelse af evt. mærkningsseddel eller andre bilag. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralisk foder samt diætetisk foder og mælkeerstatninger kræver aldrig HACCP.

EKSEMPLER	FODERMIDLER	TILSÆTNINGSSTOFFER OG FORBLANDINGER
"TOMMELFIN- GERREGEL"	Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Bidrager med Calcium, Ca) Salt/Fodersalt (Bidrager med Natrium, Na) Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Bidrager med Magnesium, Mg)	Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Bidrager med Calcium, Ca) Salt/Fodersalt (Bidrager med Natrium, Na) Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Bidrager med Magnesium, Mg)
FREMGÅR AF	Bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningsseddel	Bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningsseddel
KRAV TIL BRUGEREN	Fodermiddelfortegnelsen (forordning 68/2013)	Registeret over tilsætningsstoffer, tilsætningsstofforordningen. Forordning 1831/2003.

SELVSYN OG SPØRGSMÅL, F.EKS.:

- Bruges forblandinger eller fodertilsætningsstoffer i ren form.
F.eks. benzoesyre, myresyre, zinkoxid (ikke VetZink!), urea, "vitaminforblanding" m.v.
- Bruges tilsætningsstoffer eller forblanding på anden måde end tilladt?
Udstrøs stoffet på gulv (ses nogle gange i forbindelse med zinkoxid)?
Gives stoffet i drikkevand
- Er landbrug registreret til forblandinger og fodertilsætningsstoffer i ren form (en HACCP-registrering). Hvis ikke, skal dette afrapporteres på fane 1.2 om "Registrering", dette punkt er ikke omfattet af krydsoverensstemmelse.

BEMÆRKNINGER

Eksempler på ukorrekt brug kunne være, hvis tilsætningsstoffer ikke er blandet eller opbevaret korrekt, er umærkede, eller hvis stoffet ikke er anvendt i overensstemmelse med betingelserne (fx betingelser om opblanding i foder, anvendelse til bestemte dyregrupper, koncentration ved opblanding, dosering, homogen blanding, mv.)

3 BEDØMMELSE

Krav 2.16

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er ikke opblandet homogent eller er ikke forenelig, men det er anvendt korrekt i henhold til godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt i en anden mængde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til samme dyreart, men til en anden dyrekategori, end det fremgår af godkendelsen. Eller der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er mærkede.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til en anden art af dyr end det fremgår af godkendelsen. Der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er godkendt.
OMFANG	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Forblanding/tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindre end 3 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 3 måneder, men under 6	Forblanding /tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 6 måneder, men under 12	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 12 måneder

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra, om tilsætningsstoffet eller blandingen med indhold af tilsætningsstoffer er anvendt korrekt.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår de berørte dyr indgår i fødekæden.
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.17 – Forbud vedrørende animalsk protein

4 DELKRAV

1	Fødevarereproducerende dyr må ikke fodres med forbudt animalsk protein, og der stilles krav til opbevaring og håndtering af foder med animalsk protein. a. Det er forbudt at fodre produktionsdyr med foder, som indeholder animalsk protein af landdyr. b. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som indeholder fiskemel, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse c. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde fiskemel, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse d. Foder til selskabsdyr skal opbevares og udfodres, så der ikke er risiko for, at opdrættede⁶⁵ dyr får det. e. På blandede bedrifter⁶⁶ skal landbruger opbevare, håndtere og udfodre foderet, så det hindres, at foderet gives til en dyreart, som det ikke er bestemt til. f. Foder til opdrættede dyr må ikke opbevares på bedrifter med andre opdrættede dyr²) end pelsdyr, hvis foderet indeholder produkter fra drøvtyggere bortset fra mælkeprodukter, dicalcium- og tricalciumphosphat og hydrolyseret protein af huder og skind.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Det er forbudt at fodre fødevarereproducerende dyr med foder, som indeholder animalsk protein af landdyr (kødbenmel) (fx foder til hunde og katte).

Det er forbudt at fodre drøvtyggere (kvæg/får/geder/hjorte) med foder, som indeholder fiskemel (f.eks. smågrisefoder, og visse typer af sofoder). Dog må unge drøvtyggere få mælkeerstatning med indhold af fiskemel.

Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som indeholder blodprodukter eller di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse.

Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde fiskemel eller andet forbudt animalsk protein (f.eks. de fleste typer af svinefoder).

5 KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Er der en risiko for at foder kan blive forurenset med forbudt animalsk protein?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i stald, hvor fødevarereproducerende dyr kan komme til det?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i foderlade, hvor sammenblanding med foder til fødevarereproducerende dyr kan ske?

⁶⁵ Opdrættede dyr er ikke selskabsdyr. Det betyder, at dette krav ikke gælder for foder til hunde og katte.

⁶⁶ Blandede bedrifter er bedrifter med drøvtyggere og andre opdrættede dyr, som gerne må få de pågældende foderblandinger.

- Fodres drøvtyggere (kvæg, får m.m.) med foder, der indeholder fiskemel eller har en påtrykt advarsel om fiskemel?
- Opbevares foder med fiskemel sammen med foder til drøvtyggere, så der er risiko for sammenblanding af foder?

6 BEDØMMELSE

Krav 2.17

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	a-d: Foder til drøvtyggere indeholder fiskemel. e: Foder med og uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men begge typer er i lukket/intakt emballage	a-d: Foder til andre fødevareproducerende dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele af ikke-drøvtyggere. e: Foder med og uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men den ene type af foder er i lukket/intakt emballage	a-d: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra ikke- drøvtyggere. Foder til andre fødevareproducere nde dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere. e: Foder med og uden forarbejdet animalsk protein til forskellige dyrearter opbevares eller håndteres sammen.	a-d: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere. e: Foder med indhold af forarbejdet animalsk protein er tilgængelig for fødevareproducerende dyr, som ikke er målarter. Foderprodukter fra drøvtyggere til opdrættede dyr opbevares på bedrifter med andre opdrættede dyr, som ikke må få dette foder

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	a-d: Foderet indeholder mindre end 0,5 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er maks. 100 kg. f: Partiet med drøvtygger protein er på maks. 100 kg	a-d: Foderet indeholder mindst 0,5 % men under 1 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 100 kg, men maks. 500 kg. f: Partiet med drøvtygger protein er større end 100 kg, men maks. 500 kg	a-d: Foderet indeholder mindst 1 % men under 5 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 500 kg, men maks. 5 tons. F: Partiet med drøvtygger protein er større end 500 kg, men maks. 5 tons.	a-d: Foderet indeholder 5 % eller der over forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 5 tons. F: Partiet med drøvtygger protein er større end 5 tons.
VARIGHED	a-d: Foderet er ikke anvendt. e-f: Forholdet er foregået i mindre end 1 uge.	a-d: Foderet er anvendt i 1 uge eller mindre. e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 uge, men under 1 måned.	a-d: Foderet er anvendt i mere end 1 uge, men under 1 måned. e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 måned, men mindre end 6 måneder	a-d: Foderet er anvendt i mindst 1 måned. e-f: Forholdet er foregået i mindst 6 måneder.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra typen af forbudt animalsk protein (fiskemel, kødbenmel m.m.) og den dyreart, som har fået fiskemel, kødbenmel m.m.
Omfang	Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra foderets indhold af fiskemel, kødbenmel m.m.
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

A. SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

B. ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertredelse med en samlet karakter på højst 5).

2.18 – Anvendelse af Plantebeskyttelsesmidler

1. DELKRAV

1. Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler.
2. Godkendte plantebeskyttelsesmidler/dispensationer må kun anvendes som anført på etiketten, det vil sige som anført i etikettens advarselsfelt samt doseringsangivelser i brugsanvisningen (og hvis relevant i godkendelsen som mindre anvendelse/off label).
  - a) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil de er godkendt.
  - b) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet
  - c) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må i afgrøden kun anvendes i det antal maksimale behandlinger per vækstsæson/ år, der er anført på etiketten/brugsvejledningen.
  - d) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes med de års/vækstsæsoners intervaller der fremgår af etiketten/brugsanvisningen.
  - e) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må ikke anvendes nærmere overfladevand end etiketten tillader (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Den nationale kontrolordning hedder 4071PM_17 og kaldes i dagligtale for pesticidkontrollen.

Kontrolordningen indeholder to KO-krav

[Krav 2.18 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler"](#)

[Krav 2.19 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler skal listes i en sprøjtejournal"](#)

Kontrollen omfatter ud over KO krav også nationale krav, der kontrolleres samtidig med KO kontrollen. I pesticidkontrollen og KO kontrollen er det vigtigt, at kontrollen påbegyndes i kemikalierummet. Herefter skal alle driftsbygninger uden undtagelse gennemgås. Staldbygninger med dyrehold gennemgås af dyrevelfærdskontrolløren.

Pesticidkontrollen består af nedenstående hovedkategorier:

KATEGORI	NATIONAL LOVGIVNING	KO-KRAV
Opbevaring	X	

Besiddelse	X	
Sprøjtejournal	X	X
Anvendelse	X	X
Vask og påfyldning	X	
Uddannelse	X	
Muldvarpe- og mosegrisegift	X	

I pesticidinstruksen "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2017" er pesticidkontrollen og fremgangsmåder ved kontrollen beskrevet nærmere.
Instruksen findes på intranettet og på [Landbrugs- og Fiskeristyrelsen hjemmeside](#).

1.4 KRAVETS RELEVANS

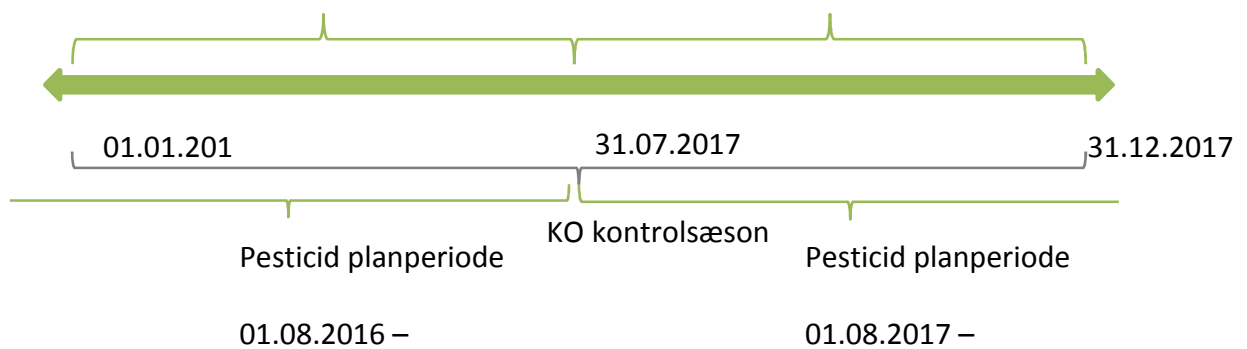
Kravet vil være relevant at kontrollere, hvis der er anvendt plantebeskyttelsesmidler. Hvis jordbruger ikke anvender plantebeskyttelsesmidler er kravet ikke relevant.

2. KONTROLMETODE

Bedriftens sprøjtejournal skal kontrolleres for anvendelsen af ulovlige plantebeskyttelsesmidler, herunder udenlandske midler samt for ulovlig anvendelse af godkendte plantebeskyttelsesmidler.

For kontrolsæsonen 2017 er det sprøjtninger, der er foretaget i planperioden 2016/2017 og første halvdel af planperioden 2017/2018 (1. august 2016 til 31. december 2016), der skal kontrolleres.

Hvis der konstateres overtrædelser af reglerne om anvendelse af plantebeskyttelsesmidler i perioden fra 1. august 2016 til og med 31. december 2016 er der tale om en national overtrædelse - men ikke en overtrædelse af KO-krav 2.18.

- Kontroller sprøjtninger der er gennemført i planperioden 2016/2017.
- Ved overtrædelse begået i 2017, er der både en national- og en KO overtrædelse (Krav 2.18)
- Overtrædelse begået i 2016 er nationale overtrædelser – men ikke KO-overtrædelser
- Kontroller sprøjtninger gennemført i 2017.
- Ved overtrædelse i 2017, er de både en national- og en KO overtrædelse (Krav 2.18)

- Hvis sprøjtejournalen viser, at der er anvendt ulovlige plantebeskyttelsesmidler herunder udenlandske plantebeskyttelsesmidler, skal der ske en kontrol af sprøjtejournalen for indeværende samt to foregående vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.
- Hvis sprøjtejournalen viser, at der er anvendt midler i afgrøder, hvortil godkendelsen ikke er givet eller i koncentrationer, der ikke er tilladt, skal der ske en kontrol af sprøjtejournalen for indeværende samt to foregående vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.
- Endelig skal kontrollen omfatte, at plantebeskyttelsesmidler maksimalt anvendes i det antal årlige behandlinger der er anført på etiketten. Kravet skal alene kontrolleres for de plantebeskyttelsesmidler, hvor der i henhold til etiketten/brugervejledningen er fastsat et maksimalt antal årlige behandlinger. Findes der overtrædelser af denne type skal der ske kontrol af sprøjtejournalen for indeværende og to forrige vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen eller en nabo, skal den eftersendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og med henblik på kontrol af om de nødvendige oplysninger er anført i journalen.

Hvis der konstateres en overtrædelse af Krav 2.18 eller krav 2.19 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist eller, når der er modtaget høringssvar

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, om sprøjtejournalen viser, at virksomheden har anvendt

- Ulovlige plantebeskyttelsesmidler herunder udenlandske plantebeskyttelsesmidler
- Plantebeskyttelsesmidler på afgrøder hvortil midlerne ikke er godkendt.
- Plantebeskyttelsesmidler i doser der ikke er godkendte
- Et antal årlige behandlinger som ligger ud over det godkendte maksimale antal behandlinger

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen eller en nabo, skal den eftersendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af anvendelse af plantebeskyttelsesmidler. Hvis der konstateres en overtrædelse af ét eller flere delkrav under Krav 2.18 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist eller, når der er modtaget høringssvar, overføres sagen til Jordbrugskontrol til videre sagsbehandling. KO-sagen overføres også til Jordbrugskontrol sammen med pesticid-sagen. Begge sager skal forblive åbne/uafsluttet.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_17, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar.

Ved overtrædelser er det vigtig, at dette kan dokumenteres enten ved at der tages en kopi af sprøjtejournalen eller ved fotodokumentation.

2.3 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 2	Bliver der anvendt plantebeskyttelsesmidler på bedriften?
1	Har landbruger anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendte?
2	Er de godkendte plantebeskyttelsesmidler blevet anvendt i de korrekte afgrøder?
2	Er plantebeskyttelsesmidler anvendt i de korrekte doser?
2	Er det enkelte plantebeskyttelsesmiddel anvendt oftere end det maksimale antal doser, som der er anført på etiketten?

3. BEDØMMELSE

De enkelte bedømmelsesskemaer udfyldes på baggrund af de oplysninger, der findes i sprøjtejournalen. Konstateres der overtrædelse af et eller flere delkrav under krav 2.18 skal kontrollen udvides til også at omfatte sprøjtejournalen for de to foregående vækstsæsoner.

Konstateres der flere overtrædelser af samme delkrav, skal disse vurderes separat og den overtrædelse på hvert enkelt delkrav, der får den højeste karakter vil blive indberettet. Husk at jordbruger skal høres på samtlige overtrædelser

Bedømmelsen sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_17. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2017".

Delkrav 1: Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel, som indenfor det sidste 2 år har været godkendt i Danmark	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel, som indenfor perioden fra 2 år til 3 et halvt år har været godkendt i Danmark	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med dansk etiket, som for mere end 3 et halvt år siden har været godkendt i Danmark Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med udenlandsk etiket, som ikke indeholder aktive stoffer, som er forbudte i EU.	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med udenlandsk etiket, som indeholder aktive stoffer, der er forbudte i EU.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel der ikke er godkendt i Danmark	Der er i indeværende vækstsæson og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendt i Danmark	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendt i Danmark

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, a

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil godkendelsen er givet.

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR				Plantebeskyttelses- midlet er ikke godkendt til anvendelse på afgrøden.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del på en afgrøde, hvortil det ikke er

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, b

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR	Plantebeskyttelses- middel er anvendt i en dosis over den tilladte og op til 1,1 gange den tilladte	Plantebeskyttelsesmi- d-del er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,1 – 1,3 gange den tilladte	Plantebeskyttelsesmi- d-del er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,3 - 1,5 gange den tilladte	Plantebeskyttelsesmi- d-del er anvendt i en dosis på over 1,5 gange den tilladte maksimaldosis for . . . . .
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del i for høj dosering.	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del i for høj	Der er i indeværende og to forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del i for høj . . . . .

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, c

1. Godkendte plantebeskyttelsesmidler må i afgrøden kun anvendes i det antal maksimale behandlinger per vækstsæson/ år, der er anført på etiketten/brugsvejledningen
- 2.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt flere gange i en afgrøde pr sæson end tilladt, men den samlede dosis overskrider ikke den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt, og den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimaldosis med 1,1 – 1,3	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to-tre gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt, og den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimaldosis med 1,3-1,5	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to-fire gange mere i en afgrøde pr sæson end tilladt, og den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimaldosis med > 1,5
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt.	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt et plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt.	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt et plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde pr sæson end tilladt.

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, d

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes med det års/vækstsæsoners intervaller der fremgår af etiketten/brugsanvisningen.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Plantebeskyttelsesmi d-del er anvendt med et år/en vækstsæson mindre interval end etiketten/brugsanvis ingen foreskriver	Plantebeskyttelsesmi d-del er anvendt med to år/to sæsoners mindre interval end etiketten/brugsanvis ingen foreskriver	Plantebeskyttelsesmi d-del er anvendt med tre år/ tre sæsoners mindre interval end etiketten/brugsanvis ningen foreskriver
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, e

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må ikke anvendes nærmere overfladevand og §3 områder end etiketten tillader (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afstand til overfladevand der er 20 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afstand til overfladevand der er 30 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afstand til overfladevand der er 40 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afstand til overfladevand der er 50 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)
OMFANG	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor for alvor	Følger karakteren for alvor
VARIGHED	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 1

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er tale om plantebeskyttelsesmidler, der har været godkendt i Danmark, men som ikke længere er godkendte i Danmark, fordi midlet f.eks. indeholder aktivstoffer, der ikke længere er godkendte i EU eller fordi godkendelse er udløbet eller tilbagekaldt. Der kan her være tale om, at landbrugeren har anvendt gamle lagre af midler. Plantebeskyttelsesmidler, der er ulovligt importeret fra udlandet. Plantebeskyttelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er forbudte i EU. ⁶⁷
Omfang	Vurderingen sker ud fra, hvor stor en procentdel af bedriftens samlede dyrkede arealer den totale mængde af det forbudte (tidligere godkendte) eller udenlandske plantebeskyttelsesmiddel er anvendt på i indeværende vækstsæson.
Varighed	Vurderes ud fra om det ikke godkendte, herunder evt. udenlandske, plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i én eller to på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, a

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt plantebeskyttelsesmidler er anvendt på en bestemt afgrøde, hvortil de ikke er godkendt. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel for sig. Landbrugeren høres om samtlige bedømmelser. Den højeste samlede karakter indberettes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.
Omfang	Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede arealer hvorpå det pågældende plantebeskyttelsesmiddel er ulovligt anvendt, idet det ikke er godkendt til de pågældende afgrøder.
Varighed	Vurderes ud fra om det ikke godkendte plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

⁶⁷ Listen over de i EU godkendte aktivstoffer fremgår af Kommissionens gennemførelsesforordning nr. 540/2011 af 25. maj 2011 med senere tilføjelser.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, b

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i doser, der overskrider den godkendte maksimale dosering. Der foretages en separat bedømmelse for hvert middel, der er anvendt i for store doser.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for store doser af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i for høje doser i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, c

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i flere behandlinger årligt på en afgrøde end etiketten/brugsvejledningen tillader.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for mange behandlinger af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt for hyppigt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, d

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt med færre års/sæsoners interval end etiketten/brugsvejledningen tillader.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet for ofte med plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt for hyppigt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, e

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt nærmere overfladevand end etiketten/brugsvejledningen tillader. (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)
Omfang	Bedømmelse af omfang følger alvor
Varighed	Bedømmelse af varighed følger alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du overføre sagen til MST (bobni@mst.dk), så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til MST. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

2.19 – Sprøjtejournal

---

1. DELKRAV

1. Jordbrugsvirksomheden skal føre en journal over enhver anvendelse af plantebeskyttelsesmidler.⁶⁸

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet vil være relevant at kontrollere, hvis der er anvendt plantebeskyttelsesmidler. Hvis jordbrugsvirksomheden ikke anvender plantebeskyttelsesmidler er kravet ikke relevant.

Kravet er ikke relevant hvis der ikke anvendes sprøjtemidler i produktionen, og der ikke føres sprøjtejournaler på bedriften. Reglerne om sprøjtejournal gælder for landbrugersvirksomheder.

2. KONTROLMETODE

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at sprøjtejournal har skiftet navn til sprøjteregister. I forhold til KO hedder det dog forsat sprøjtejournal. Sprøjtejournal og sprøjteregister er det samme. Landbruger skal efter 7 dage have ajourført de anførte sprøjtninger.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN:

Det skal kontrolleres, at der føres en sprøjtejournal på bedriften.

Dernæst skal det kontrolleres om sprøjtejournalen indeholder de nødvendige oplysninger om:

- Identifikation af marken/arealet (f.eks. marknummer)
- Marken/arealets størrelse angivet i hektar med 1, decimal for væksthuse angivet i m²
- Afgrøde/kultur
- Anvendt plantebeskyttelsesmiddel
- Dosering pr hektar eller m² og
- Dato for anvendelse
- Ejer/brugers CVR-nr. (Ikke KO-belagt)

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen, skal den eftersendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen.

---

⁶⁸ Kravet gælder ikke for visse privatpersoners produktion af foderstoffer til eget forbrug og fodring af bestemte dyr, eller for direkte leverance af små mængder fra primærproduktion af foderstoffer på lokalt niveau eller for detailhandel med foder til selskabsdyr.

Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af om de nødvendige oplysninger er anført i journalen.

Hvis jordbrugeren under kontrolbesøget oplyser, at han ikke har ført journal, fordi han ikke anvender plantebeskyttelsesmidler på bedriften, skal kontrolløren, hvis der mistanke om det modsatte og afhængig af årstiden, efterse markerne for sprøjtespor, niveauet af ukrudt og tegn på plantesygdomme.

Hvis der konstateres en overtrædelse af Krav 2.19 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist eller, når der er modtaget høringssvar overføres sagen til Jordbrugskontrol til videre sagsbehandling. KO-sagen overføres også til Jordbrugskontrol sammen med pesticid-sagen. Begge sager skal forblive åbne/uafsluttet.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_17, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar og dato for hvornår sagen overføres til Jordbrugskontrol.

Udfyldelse af bedømmelsesskema:

Bedømmelsesskemaet sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_17. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2017".

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Bliver der anvendt plantebeskyttelsesmidler på bedriften?
1	Har landbruger ført en journal om anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler? Er journalen udfyldt fyldestgørende?
1	Er sprøjtejournalen ajourført 7 dage efter udført sprøjtning? jf. Pesticidinstruksen

3. BEDØMMELSE

SKEMA for 2.19, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Der mangler oplysninger om enten dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde, størrelsen på det sprøjtede areal eller der mangler identifikation af marken eller sprøjtejournalen er ikke ajourført.	Der mangler to eller flere oplysninger om: dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde, størrelsen på det sprøjtede areal, identifikation af marken eller sprøjtejournalen er ikke ajourført.	Der er ikke ført en sprøjtejournal på bedriften.
OMFANG	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på op til 25 % af bedriftens dyrkede	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mellem 25 % og 50 % af bedriftens dyrkede	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mere end 50 % af bedriftens dyrkede	Manglende oplysninger på mere end 95 % af bedriftens dyrkede areal
VARIGHED		Der er ikke ført en fuldstændig sprøjtejournal i indeværende	Der er ikke ført sprøjtejournal i indeværende vækstsæson	Der er ikke ført sprøjtejournal i indeværende og forrige vækstsæson

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 2.19, delkrav 1

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er ført en sprøjtejournal på bedriften eller ej og om sprøjtejournalen indeholder de nødvendige oplysninger.
Omfang	Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der ikke er ført en sprøjtejournal eller på hvor stor en del af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der mangler oplysninger i sprøjtejournalen.
Varighed	Vurderes ud fra om der er ført sprøjtejournal i indeværende og forrige vækstsæson, eller om der er ført en ufuldstændig sprøjtejournal i indeværende vækstsæson.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

Det er muligt for landbrugeren (der mangler oplysninger for op til 25 pct. af arealerne) at afhjælpe overtrædelsen på stedet. Hvis sprøjtejournalen ikke kan fuldstændiggøres under kontrolbesøget, skal landbrugeren indsende sprøjtejournal til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (lokalafdelingen) med oplysninger for de manglende 25 pct. af markerne.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du overføre sagen til MST (bobni@mst.dk), så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til MST. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

2.21 – Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer

---

7 DELKRAV:

- 1 Hvis en landbruger antager eller har grund til at antage, at en fødevare, som virksomheden har importeret, produceret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarer sikkerhed, og fødevaren ikke umiddelbart kontrolleres af denne fødevarevirksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevare tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (den lokale kontrolenhed) herom. Hvis et produkt er solgt direkte til forbrugeren, skal lederen effektivt og præcist informere dem om baggrunden for, at varen trækkes tilbage, og skal om nødvendigt kalde varen tilbage fra forbrugere, som allerede er i besiddelse af den pågældende vare, såfremt andre foranstaltninger er utilstrækkelige til opnåelse af et højt sundhedsbeskyttelsesniveau.⁶⁹
- 2 Landbrugeren skal straks underrette de kompetente myndigheder (Fødevarestyrelsen), hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevare, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig virkning på mennesker. Lederen underretter de kompetente myndigheder (Fødevarestyrelsen) om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de nationale myndigheder, hvis dette kan forebygge, reducere eller eliminere risiko ved en fødevare.
- 3 Landbrugeren samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.
- 4 Landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger⁷⁰, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at en fødevare, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke lever op til kravene til fødevarer sikkerhed, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarestyrelsen om forholdet. Hvis en landbruger underrettes om problemer konstateret ved den

---

⁶⁹ Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at en fødevare ikke opfylder kravene til fødevarer sikkerhed, ophøre med salg af fødevaren, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder.

⁷⁰ Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrs kontrol på slagteriet.

offentlige kontrol og med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er omfattet af krydsoverensstemmelse.

KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med landbrugsdyr, men ikke for besætninger med pelsdyr.

8 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger er bekendt med, hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevare tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarestyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges der ind til, om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger. Konstaterede problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, er f.eks. Salmonella, Campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR Er landbruger vidende eller uvidende om leveret risikodyr?

Kan der redegøres for procedurerne ved tilbagetrækning?

Er fødevareregionen orienteret om risikodyr?

Er der iværksat afhjælpende foranstaltninger?

OMFANG Hvor mange besætninger omfattet af overtrædelsen?

VARIGHED Hvor længe har overtrædelsen stået på?

9 BEDØMMELSE

Krav 2.21

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR		Har ikke haft mistanker men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevaresikkerheden var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevaresikkerheden var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet produkt/dyr fra den	Gives hvis overtrædelsen har omfattet produkt/dyr fra en anden	Gives hvis overtrædelsen omfatter produkter/dyr fra
VARIGHED		Nyetableret besætningsejer (etablet for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen,	Nyetableret besætningsejer (etablet for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer, og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarestyrelsen ved mistanke eller konstatering af, at fødevaresikkerheden er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig kontrol vurderes alvoren ud fra, om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelsen.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra, om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.23 – Sporbarhed af dyr og fødevarer

---

10 DELKRAV:

- 1 Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare.
- 2 Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevare eller et dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3 Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.
- 4 Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til andre fødevareproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvorfra eller hvortil dyr er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om besætning eller anden samling af dyr, hvorfra eller hvortil dyr er leveret, samt oplysninger om antal dyr, der er leveret fra eller til besætningen samt dato herfor
- 5 For animalske produkter til fødevarebrug gælder:
  - a. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.
  - b. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til vegetabiliske produkter, som skal anvendes som fødevarer, skal primærproducenten have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra primærbedriften samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevareproduktionen. Landbrugere skal kunne identificere, hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevare er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

Minimumskravene er etablering af et system til sporing af:

- Hvem har leveret til landbrugeren? Hvad er modtaget (varen skal kunne identificeres) Og hvornår er modtagelsen sket?
- Hvem er der leveret til? Hvad er der leveret (varen skal kunne identificeres)? Til hvem er der leveret? Og hvornår er der leveret?

Vedr. delkrav 4 kan systemet bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med landbrugsdyr, men ikke for besætninger med pelsdyr.

11 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i besætningen kommer, og hvortil de er leveret. For kvæg, svin, får og geder anses dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.1: Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker, 2.2: Indberetning af kvæg og deres flytning samt førelse af besætningsregister samt 2.3: Registrering af husdyrbrug med kvæg, svin, får og geder i CHR. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

For andre fødevareproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder skal det kontrolleres, at landbruger kan identificere hvorfra og hvortil, dyrene er leveret. Landbruger skal kunne fremvise entydige oplysninger om besætningen: Hvilke og hvortil dyrene er leveret, antallet af dyr, der er modtaget eller leveret, samt dato for levering og modtagelse. Disse oplysninger skal være overskuelige og tilgængelige, og landbruger skal derfor have et system til at samle disse oplysninger. Systemet kan for eksempel bestå af købs- og salgsfakturaer eventuelt suppleret med en oversigt for at lette overskueligheden.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabiliske produkter til fødevarebrug er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelser:

ALVOR Er optegnelserne eller dokumenterne lettere mangelfulde, kan de skaffes til veje, eller mangler de helt og kan ikke skaffes til veje?

OMFANG Hvilke og hvor mange typer dokumenter/optegnelser, drejer det sig om?

VARIGHED Hvor lang tid har optegnelser/dokumenter manglet?

12 BEDØMMELSE

Krav 2.23

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Optegnelse/dokumen t lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende	Optegnelser/doku- menter er mangelfulde eller mangler men kan "skaffes til veje"	Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	En enkelt optegnelse/dokumen t	Enkelt type optegnelse/dokumen t	Flere eller alle typer optegnelser/dokume nter.
VARIGHED	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes, om optegnelserne er lettere mangelfulde, men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt, vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje" betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos fx revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.
- Omfang** Vurderes ud fra, om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe den manglende sporbarhed har varet.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertredelse med en samlet karakter på højst 5).

2.30 – Anvendelse af biocid og journal over biocid

---

13 DELKRAV

1	Landbrugeren, der høster eller producerer vegetabiliske fødevarer ⁷¹ , skal anvende biocid korrekt efter kravene i den relevante lovgivning. ⁷² Krav til anvendelsen fremgår af vejledningen til produktet.
2	Landbrugeren, der producerer eller høster foder eller vegetabiliske fødevarer, skal føre journal ⁷³ over enhver anvendelse af biocid ⁷⁴ .

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Biocider er midler til bekæmpelse af skadedyr andre steder end på planter. Det drejer sig om rottegift, musegift, fluegift og midler mod utøj på dyr, samt stalddesinfektionsmidler.

OBS: Landbrugeren må ifølge Miljøstyrelsens regler ikke opbevare rottegift. Der er ikke KO på opbevaringen, og vi kan ikke påbyde landmanden at bortskaffe den. Hvis landbruger opbevarer rottegift, er vi forpligtet til at orientere Miljøstyrelsen herom. Kontrolløren formidler oplysningen pr. mail til Miljøstyrelses Kemikalieinspektion: kemikalieinspektionen@mst.dk. Læs evt. mere på Miljøstyrelses hjemmeside <http://mst.dk/>

Indhold i kontrollen

Hvis et biocid kræver autorisation for brug, er det forbudt at bruge det, hvis man ikke har den rette autorisation. Dette gælder f.eks. muldvarpegift. Der er krydsoverensstemmelse på anvendelsen, hvis det sker i forbindelse med vegetabiliske fødevarer. Øvrig anvendelse sanktioneres efter almindelig sanktionspraksis. Landbrugeren skal føre journal over en hver anvendelse af biocider. Journalen kan f.eks. være en dækkende samling af dokumenter, f.eks. behandlingsplaner eller indkøbsfakturer.

1.2 RELEVANS

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer og/eller foder.

14 KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:

- Anvendes der fluegift, rottegift, pour-on midler eller lign. på bedriften?
- Må jeg se fakturaer for indkøb af biocider, f.eks. det sidste år.

---

⁷¹ Eksempelvis brødhvede, sukkerroer, frugt og grønt.

⁷² Relevant lovgivning er eksempelvis: kravet om autorisation for anvendelse visse biocider (f.eks. rottegift) og bestemmelser om anvendelse, som fremgår af vejledningen til produktet.

⁷³ Journalen kan f.eks. være rapporten fra et skadedyrsbekæmpelsesfirma.

⁷⁴ Journaler kan føres på papir eller i elektronisk form eller kan være en dækkende samling af dokumentation, f.eks. behandlingsplaner, fakturaer eller lignende.

- Hvem lægger rottegift ud?
- Må jeg se rapporten fra skadedyrskompensationsfirmaet?
- Opbevares der muldvarpegift, og er landbruger i så fald autoriseret til at udlægge dette?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.30

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er tilfredsstillende	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er ikke tilfredsstillende	Delkrav 1: Landbrugeren har anvendt et biocid ukorrekt. Delkrav 2: Journalen er mangelfuld eller mangler helt, men kan sandsynligvis	Delkrav 2: Journalen er mangelfuld og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje
OMFANG	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindst 3 måneder før høst Delkrav 2: Biocid er anvendt på/ved udendørsarealer, hvor dyr og	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 3 måned, men max 1 måned før høst Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr og foder/fødevarer	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 1 måned før høst Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr normalt færdes og foder/fødevarer	Delkrav 1: Biocid er anvendt i forbindelse med vegetabiliske fødevarer efter deres høst Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr
VARIGHED	Delkrav 1: Biocid er anvendt én gang Delkrav 2: Biocid er anvendt under 1 uge	Delkrav 1: Biocid er anvendt to gange Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 uge, men	Delkrav 1: Biocid er anvendt 3 gange Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 måned,	Delkrav 1: Biocid er anvendt mere end 3 gange Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har anvendt biocid ukorrekt. Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, hvor mangelfuld journalen er.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvornår biocid er anvendt i forhold til høsttidspunktet af den vegetabilske fødevare. Delkrav 2: Vurderes ud fra, hvor biocid er anvendt.
Varighed	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvor ofte biocid er anvendt. Delkrav 2: Vurderes ud fra, hvor mange gange biocid er anvendt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

A. ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertredelse med en samlet karakter på højst 5).

2.31 – Sporbarhed af foder samt forsyning kun fra registreret virksomhed

15 DELKRAV

1	Landbrugere skal etablere systemer og procedurer for sporbarheden af foder, således at landbruger er i stand til at identificere hvorfra eller hvortil foder er leveret⁷⁵ Landbruger skal for ethvert modtaget foderstof føre journal over: a. modtagelsesdato b. fodertype c. mængde d. leverandør Landbruger skal for ethvert udleveret foderstof føre journal over: a. udleveringsdato b. fodertype c. mængde d. bestemmelsessted
2	Landbrugeren må kun forsyne sig hos⁷⁶ og anvende foder fra virksomheder, der er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Oplysninger om indkøbt og solgt foder skal gemmes. Forbud mod at købe foder eller på anden måde, at forsyne sig hos en virksomhed, der ikke er registreret.

Indhold i kontrollen

Den som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journal over foderet til dyrene. Sporbarhedsjournalen skal indeholde følgende oplysninger:

Fodertype, leverandør, leveringsdato og mængde.

Sporbarhedsjournalen kan være en faktura. Hvis ikke alle oplysninger fremgår af selve fakturaen, skal både følgeseddel og faktura gemmes.

Landbrugeren må ikke købe eller anvende foder fra en virksomhed, herunder landbrug, der ikke er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen. Dette gælder også ved køb fra nabo.

Eneste undtagelse er hvis den pågældende sælger slet ikke skal være registreret i henhold til foderhygiejneforordningen. Man er undtaget kravet om registrering, hvis man på et år ikke leverer mere

⁷⁵ Dette vil ofte fremgå af følgeseddel/omsætningsdokument suppleret med den tilhørende faktura.

⁷⁶ "Forsyne sig hos" dækker alle aktiviteter i forbindelse med primærproduktionen, så som fx høst og transport af korn.

end 5 tons og det er inden for en radius af 50 km. Et sådant landbrug skal ikke være registreret, og dermed er det fuldt lovligt at købe foder fra sådan en lille bedrift, uden at denne lille bedrift er registreret i henhold til foderhygiejneforordningen.

Maskinstationen skal også være registreret, hvis den anvendes til f.eks. finsnitning, høst eller kørsel med korn.

1.2 RELEVANS

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer.

4. KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.

- Hvem foretager en modtagekontrol af foder?
- Hvor er oplysningerne om foderleverancer?
- Kan jeg se oplysninger for de sidste 3 foderleverancer?
- Købes foder hos virksomheder?
- Købes foder fra en anden landmand?
- Er han registreret i henhold til Foderhygiejneforordningen?
- Sælger du foder?
- Bruger du maskinstationer til finsnitning, høst eller kørsel med korn?
- Sender du dyr på græs hos naboer (fx kviehoteller)?
- Er græsningsstedet registreret i henhold til foderhygiejneforordningen?

5. BEDØMMELSE

Hvis landbruger får leveret foder fra en virksomhed, som skulle være registreret eller godkendt men ikke er det, har landbruger overtrådt kravet om kun at forsyne sig fra registrerede eller godkendte leverandører. Undtaget kravet om registrering er landbrug, som producerer under 5 tons tørstof pr. år, og som kun leverer lokalt i en radius på under 50 km. Det er således ikke en overtrædelse af kravet at få leveret foder fra en sådan leverandør.

Krav 2.31

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om mængde af modtaget eller leveret foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om type af foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om modtagelses- eller leveringsdato Delkrav 2: Landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt.	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om leverandør eller modtager af foderet
OMFANG	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel / foderblanding er på under 1.000 kg. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på under 10 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 1.000 kg, men under 5 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof på mindst 10 kg, men under 50 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 5 tons, men under 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 50 kg, men under 150 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 150 kg.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindre end 1 uge siden Delkrav 2: Der er leveret foder en gang	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 uge siden, men under 1 måned Delkrav 2: Der er leveret foder to gange	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 måned siden, men under 6 måneder Delkrav 2: Der er leveret foder tre gange	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindst 6 måneder siden Delkrav 2: Der er leveret foder flere end 3 gange

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvor vurderes ud fra, hvilken af de fire sporbarhedsoplysninger, som mangler. Delkrav 2: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt, men burde være det.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra det modtagne eller leverede foderpartis størrelse afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof. Delkrav 2: Vurderes ud fra den samlede størrelse på det/de indkøbte parti(er) foder afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof.
Varighed	Delkrav 1-2: Vurderes ud fra, hvor ofte der er modtaget eller leveret foder, uden at journalen er ført korrekt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertrædelse med en samlet karakter på højst 5)

2.32 – Journaler over analyseresultater og reaktion til myndigheder

---

16 DELKRAV:

1	Ledere af fødevarevirksomheder, der producerer eller høster planteprodukter, skal specielt føre journaler over resultaterne fra relevant analyser af prøver fra planter eller andre prøver, der er betydningsfulde for menneskers sundhed.
2	Foderstofvirksomhedslederne skal, i påkommende tilfælde, træffe passende foranstaltninger med henblik på især at tage hensyn til resultaterne af relevante analyser af prøver fra primærprodukter eller andre prøver, der er relevante for foderstofsikkerheden.

KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder alle landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, dog ikke besætninger med pelsdyr.

17 KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Spørgsmål kan f.eks. være:

- Har du udtaget prøver af dit foder? Hvilke?
- Har andre udtaget prøver af foder eller mælk (f.eks. aflatoxin) for at afdække om foderet er farligt?
- Har du modtaget analyseresultater? (Hvor opbevares de? Hvad viste de? Krævede de en reaktion?)

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er optegnelserne lettere mangelfulde, mangelfulde eller mangler de helt.
OMFANG	Hvor mange typer dokumenter eller optegnelser mangler?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres tilbage?

18 BEDØMMELSE

Krav 2.32

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR			Delkrav 1: Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne. Delkrav 2: Landbruger har ikke reageret selvom	
OMFANG	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre.
VARIGHED	Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden. Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer	Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden. Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden	Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned siden. Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden	Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden. Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden

RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Delkrav 1:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbruger ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor	Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.
Varighed	Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

Delkrav 2:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register (f.eks. sat i en fysisk eller elektronisk mappe til opbevaring af analyserapporter), er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav. Kravene til journalerne fremgår af krav 2.24, delkrav 2 og delkrav 4.

Alvor	Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres, hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.34 - Journal over anvendelse af genetisk modificeret frø (GMO-frø)

19 DELKRAV

1	Der skal føres et register over enhver anvendelse af genetisk modificerede frø.

GENERELLE BESTEMMELSER

Indhold i kontrollen

Hvis der bruges genetisk modificeret såsæd, skal der føres et register over enhver anvendelse af denne såsæd. Hvis genetisk modificeret (GM) såsæd er anvendt for mindre end 1 døgn siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

20 KONTROLMETODE

Hvis der bruges GM-såsæd, så skal journal forevises.

21 BEDØMMELSE

Krav 2.34

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der anvendes GM såsæd, og der er ikke ført et register	
OMFANG	Mindre end 1 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 1 %, men under 10 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 10 %, men under 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register
VARIGHED	GM såsæd er anvendt for mere end 1 døgn, men under 3 døgn,	GM såsæd er anvendt for mindst 3 døgn, men under 1 uge siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 uge, men under 1 måned siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 måned siden

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har ført register over enhver anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd.
Omfang	Vurderes ud fra andelen af den anvendte genetisk modificeret (GM) såsæd, som ikke er ført i register.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe siden det er, at den første uregistrerede anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd fandt sted.

SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

21.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertredelse med en samlet karakter på højst 5).